

OKTOBER 2023
ERHVERVSSTYRELSEN

SLUTEVALUERING AF DEN DANSKE SOCIALFOND 2014-2020

Pluss

COWI

ADRESSE COWI A/S
Parallevej 2
2800 Kongens Lyngby

TLF +45 56 40 00 00

FAX +45 56 40 99 99

WWW cowi.dk

OKTOBER 2023
ERHVERVSSTYRELSEN

SLUTEVALUERING AF DEN DANSKE SOCIALFOND 2014-2020

PROJEKTNR.	DOKUMENTNR.				
A072630	479				
VERSION	UDGIVELSESDATO	BESKRIVELSE	UDARBEJDET	KONTROLLERET	GODKENDT
1.1	10.10.2023	Temaevaluering	MOBR, LEFV, CALL, LCPE, MW, FMP, MF	MOBR, MW	MOBR

Indholdsfortegnelse

1	Sammenfatning	7
1.1	Evalueringsens genstandsfelt	8
1.2	Fremdrift for socialfondsprogrammet	9
1.3	Evalueringsens samlede opmærksomhedspunkter	16
2	Om evalueringen	24
2.1	Evalueringsens formål	24
2.2	Evalueringsdesign	25
2.3	Datagrundlag	27
2.4	Evalueringsens tidsproces	30
3	Iværksætter (indsatsområde 1a og 1b)	31
3.1	Overblik	31
3.2	Fremdrift	34
3.3	Vurdering af projekternes implementering	38
3.4	Opmærksomhedspunkter	51
4	Vækstrettet kompetenceudvikling (indsatsområde 1c)	54
4.1	Overblik	54
4.2	Fremdrift	57
4.3	Vurdering af projekternes implementering	60
4.4	Opmærksomhedspunkter	70
5	Inklusion via uddannelse og beskæftigelse (prioritet 3)	73
5.1	Overblik	73
5.2	Fremdrift	76
5.3	Vurdering af projekternes implementering	79
5.4	Opmærksomhedspunkter	90
6	Uddannelse (prioritet 4)	92
6.1	Overblik	92
6.2	Fremdrift	96
6.3	Vurdering af projekternes implementering	99
6.4	Opmærksomhedspunkter	110

7	Tværgående observationer	112
7.1	Rammerne for programmet	112
7.2	Pejlemærke 1: Virksomhedernes behov	112
7.3	Pejlemærke 2: Forenkling	113
7.4	Pejlemærke 3: Partnerskab og samarbejde	113
7.5	Pejlemærke 4: Lokal og regional forankring	114

BILAG

Bilag A	Oversigt over centrale undersøgelsesspørgsmål	115
Bilag B	Kvantitative data	117
Bilag C	Metodisk tilgang til machine-søgning	121
Bilag D	Oversigt over søgeord til tekstanalyse af slutrapporter	122

1 Sammenfatning

Slutevalueringen af de danske strukturfondsprogrammer 2014-2020 indeholder en omfattende mængde observationer og konklusioner fra evalueringerne af de projekter programmet er udmøntet i. Ud fra et fast evalueringsdesign baseret på EU's guidelines for evaluering forholder evalueringen sig systematisk til programmernes målopnåelseeffektivitet, omkostningseffektivitet (efficiens), relevans samt interne sammenhæng (kohærens). Evalueringen forholder sig i særdeleshed dels til fremdriften i programmerne for hver af de underlæggende prioritetsakser; dels til de udfordringer, som vi har observeret gennem evalueringer af enkelte projekter, der er gennemført under programmerne.

Denne sammenfatning indeholder derfor et hovedafsnit om fremdriften i det danske socialfondsprogram samt et hovedafsnit, hvor vi samlet gengiver slutevalueringens 18 opmærksomhedspunkter til Socialfondsprogrammet 2014-2020, som i rapporten præsenteres i forlængelse af analyserne for hvert af de underlæggende fire indsatsområder omfattet af denne evaluering.

Om evalueringen

Denne temaevaluering er udarbejdet som en slutevaluering af fire indsatsområder (tre prioritetsakser) under det danske Regionalfondsprogram 2014-2020 der er omfattet af den fælles evaluering af den decentrale erhvervsfremmeindsats. Slutevalueringen er gennemført i foråret og sommeren 2023 som planlagt i Erhvervsstyrelsens 'Evalueringsplan for Regionalfonden og Socialfonden i Danmark 2014-2020' (oktober 2015). Formålet med nærværende evaluering er at forbedre kvaliteten af udformningen og gennemførelsen af kommende strukturfondsindsatser og at vurdere Regionalfondsprogrammets effektivitet og virkning. Evalueringen fokuserer derfor på at dokumentere, om og hvordan regionalfondsprojekterne skaber de forventede resultater. Evalueringen er udført af COWI og Pluss, som af Erhvervsstyrelsen og de danske regioner er udpeget som leverandør på 'Rammeaftalen om fælles evaluering af den regionale vækstindsats 2014-2020'. Det primære datagrundlag for denne evaluering er derfor de gennemførte projektevalueringer suppleret med interview med nøgleaktører i udmøntningen af indsatserne.

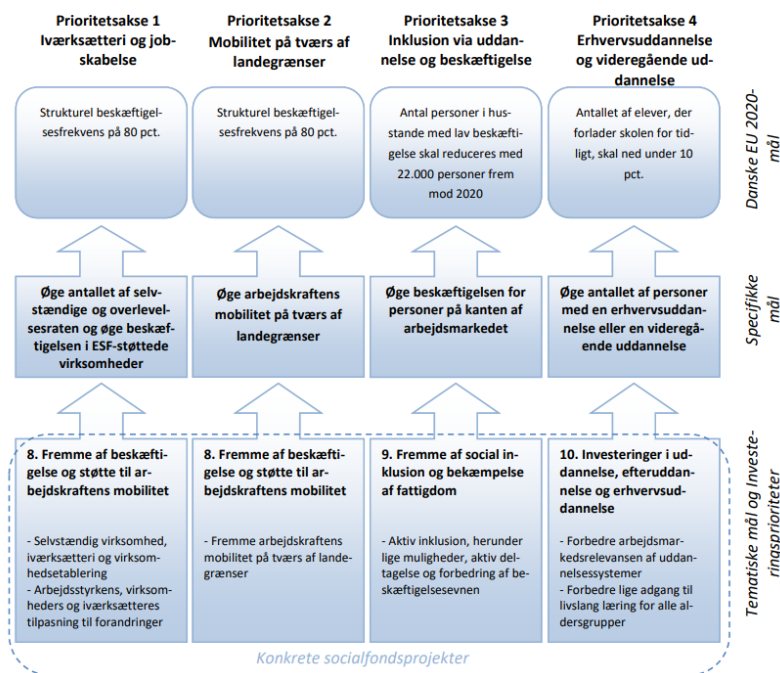
1.1 Evalueringens genstandsfelt

Det danske socialfondsprogram 2014-2020 har haft til formål at medvirke til at styrke den økonomiske vækst i alle danske regioner og bidrage til at indfri EU 2020-målene om intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst¹. Det skal primært ske ved at øge både jobskabelsen (antal arbejdstimer) og produktivitetsudviklingen (værdiskabelsen pr. arbejdstime). Socialfondsindsatsen har fokuseret på seks specifikke mål primært rettet mod små og mellemstore virksomheder (SMV'er):

1. Øge antallet af selvstændige og overlevelsesraten
2. Øge beskæftigelsen i ESF-støttede virksomheder
3. Øge arbejdskraftens mobilitet på tværs af landegrænser²
4. Øge beskæftigelsen for personer på kanten af arbejdsmarkedet
5. Øge antallet af personer med en erhvervsuddannelse
6. Øge antallet af personer med erhvervsuddannelse (voksne) eller videregående uddannelse.

Socialfondsprogrammet 2014-2020 har været bygget op omkring tre tematiske mål og seks investeringsprioriteter, jf. nedenstående figur. Investeringsprioriteten beskriver, i henhold til forordningerne, hvilke aktiviteter der har kunnet medfinansieres.

Figur 1-1 Socialfondens prioritetsakser, specifikke mål og sammenhæng til EU2020-mål

¹ Nærmere om EU 2020-målene i afsnit 1.2

² Dette mål er blevet slutevalueret særskilt af COWI i 2022.

1.2 Fremdrift for socialfondsprogrammet

1.2.1 Målopnåelse

Status for udmøntning af midler

På evalueringstidspunktet er der givet tilsagn under de tre prioriteter på henholdsvis 97 % (prioritet 1), 101 % (prioritet 3) og 98 % (prioritet 4), jf. Tabel 1-1. Dermed er der givet tilsagn for størstedelen af det afsatte programbudget. Samlet viser den høje andel bevilgede midler, at ansøgerne har haft stor interesse for at søge projektmidler inden for hver af de tre prioriteter, men særligt under prioritet 3. Hvor det ved midtvejsevalueringen var prioritetsakse 1, der havde den højeste andel udmøntede midler, har denne prioritetsakse på evalueringstidspunktet den laveste.

Tabel 1-1 Bevilget EU tilsagn i forhold til programbudget³

	Samlet EU-midler	Bevilgede projektmidler	Andel udmøntet
1 Iværksætter og jobskabelse	704.233.033 kr.	684.263.104 kr.	97 %
3 Inklusion via uddannelse og beskæftigelse	303.090.770 kr.	307.136.929 kr.	101 %
4 Erhvervsuddannelse og videregående uddannelse	487.936.098 kr.	479.027.153 kr.	98 %
I alt	1.495.259.902 kr.	1.470.427.187 kr.	98 %

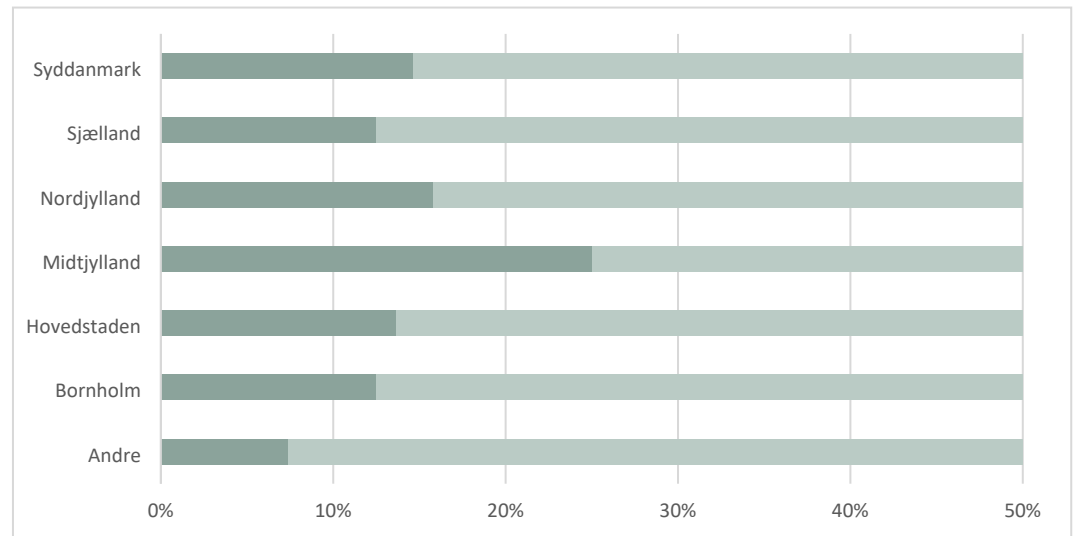
*Bevilligede midler er opgjort pr. 17.04.2023. Siden opgørelsesdatoen har DEB ikke bevilligede nye midler. ERST forventer et mindre tilbageløb i forbindelse med lukningen af de sidste projekter under programmerne. Tilbageløbet vil medføre marginale ændringer til de angivne bevilligede beløb.

Fremdrift på tværs af strukturfondene

Covid-19 pandemien har sat sit præg på sidste del af strukturfondsperioden, hvilket har påvirket fremdriften i flere af projekterne. En gennemgang af projekternes slutafrapporteringer, på tværs af de to strukturfonde, viser, at Covid-19 både har haft positive og negative konsekvenser for projekternes aktiviteter og fremdrift. Særligt har Covid-19 påvirket projekternes rekruttering i den sidste del af strukturfondsperioden, hvilket har ført til forsinkelser samt ændring eller aflysning af aktiviteter, men samtidig har det også ført til nytænkning, digitale alternativer og innovative løsninger i flere projekter. Generelt er der ikke regionale forskelle på, hvordan Covid-19 ifølge slutraporteringerne har påvirket projekterne. Dog kan vi konstatere, at der ifølge projekternes slutafrapporteringer særligt har været forsinkelser i projekter i Region Midtjylland, jf. nedenstående tabel, hvor årsager som generelle opstartsvanskeligheder samt Covid-19 anføres.

³ Tabellen indeholder samlet data for både mere udviklede regioner (Øvrige regioner) og overgangsregioner (Region Sjælland)

Figur 1-2 Oversigt over andel forsinkede projekter fordelt på regioner, jf. projekternes slutafrapporteringer

n = 163

Gennemgangen af de enkelte slutafrapporteringer viser endvidere, at størstedelen af de forlængede projekter på tværs af Regional- og Socialfondsprogrammet findes under Regionalfondsprogrammet.

Fremdrift for
'Iværksætter'

I alt har 18.416 personer deltaget i indsatser for *iværksætter-rådgivning* (indsatsområde 1a), hvilket svarer til en indfrielse af programmålet med cirka 180 %. Antallet af deltagere i *undervisning i iværksætter*-projekter (indsatsområde 1b) har overindfriet programmålet med cirka 170 %. Ifølge projekternes aggregerede måltal var der forventninger til en gennemførelsesgrad på 83 % (andelen af deltagere, der fuldfører et forløb). I praksis har gennemførelsesgraden dog blot været på 63 %. En del af forklaringen på den lavere gennemførelsesgrad skal formentlig findes i registreringspraksis. Projekternes måltal for antallet af deltagere, som har startet en virksomhed umiddelbart efter deltagelse i projektet, er ikke nået for hverken projekter under indsats 1a eller 1b. Dog er realiseringen af nye etablerede virksomheder i projekter under indsatsområde 1a relativt høj med cirka hver femte af deltagerne, der fuldfører et forløb, som også etablerer virksomhed: 21 % (2.256/10.916) i Øvrige regioner og 13 % (90/667) i Region Sjælland.

Tabel 1-2 Målopnåelse ift. indsatsområdernes programfatsatte mål

Region Sjælland	Programmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
Antal deltagere (indsatsområde 1a)	870	935	107 %
Antal deltagere (indsatsområde 1b)	870	1.958	225 %
Øvrige regioner	Programmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
Antal deltagere (indsatsområde 1a)	9.370	17.481	187 %
Antal deltagere (indsatsområde 1b)	9.370	15.428	165 %

Tabel 1-3 Målopnåelse ift. projektmålsætninger

Region Sjælland	Projektmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
1.A.1. Antal deltagere	807	935	116 %
1.A.2. Antal deltagere der fuldfører rådgivnings-/vejledningsforløb	709	667	94 %
1.A.3. Antal deltagere der forbedrer deres iværksætterkompetencer umiddelbart efter deltagelsen	654	705	108 %
1.A.4. Antal deltagere der har startet en ny virksomhed umiddelbart efter deltagelsen	158	90	57 %
1.B.1. Antal deltagere	1.505	1.958	130 %
1.B.2. Antal deltagere der forbedrer deres iværksætterkompetencer umiddelbart efter deltagelsen	1.328	968	73 %
1.B.3. Antal deltagere der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen	348	1.321	380 %
1.B.4. Antal deltagere der har startet en ny virksomhed umiddelbart efter deltagelsen	44	11	25 %
Øvrige regioner	Projektmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
1.A.1. Antal deltagere	16.493	17.481	106 %
1.A.2. Antal deltagere der fuldfører rådgivnings-/vejledningsforløb	13.666	10.916	80 %
1.A.3. Antal deltagere der forbedrer deres iværksætterkompetencer umiddelbart efter deltagelsen	12.121	11.061	91 %
1.A.4. Antal deltagere der har startet en ny virksomhed umiddelbart efter deltagelsen	2.955	2.256	76 %
1.B.1. Antal deltagere	16.229	15.428	95 %
1.B.2. Antal deltagere der forbedrer deres iværksætterkompetencer umiddelbart efter deltagelsen	12.881	7.235	56 %
1.B.3. Antal deltagere der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen	2.827	6.910	244 %
1.B.4. Antal deltagere der har startet en ny virksomhed umiddelbart efter deltagelsen	656	223	34 %

Fremdrift for 'Kompetenceudvikling'

På evalueringstidspunktet har der samlet deltaget 5.907 virksomheder, hvilket overstiger programmålet på 630 med i alt 938 %. I alt har 21.934 personer deltaget i indsatser for kompetenceudvikling, dermed er programmålet på 19.627 opnået med en opnåelse på 112 %. Til sammenligning er det imidlertid kun 82 % af projekternes måltal om antal deltagere (26.820) der er realiseret. Prioriteten har i programperioden været særligt udfordret af Covid-19 og den efterfølgende højkonjunktur, hvilket har påvirket rekrutteringen i flere af indsatserne. Hvad angår den prioritetspecifikke indikator om 'Antal deltagere med forøget kompetenceniveau umiddelbart efter deltagelsen', er 72 % af projektmåltallet (23.487) realiseret, og indikerer samtidig, at der kan være kompetenceforløb, der har rakt udover indsatsen, og derfor ikke fremgår af projekternes opgørelser.

Tabel 1-4 Målopnåelse ift. indsatsområdets programfastsatte mål

Region Sjælland	Programmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
Antal deltagere	2.356	2.401	102 %
Antal mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder (herunder andelsvirksomheder og socialøkonomiske virksomheder), som har modtaget støtte	130	861	662 %
Øvrige regioner	Programmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
Antal deltagere	17.271	19.533	120 %
Antal mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder (herunder andelsvirksomheder og socialøkonomiske virksomheder), som har modtaget støtte	500	5.046	1.009 %

Tabel 1-5 Målopnåelse ift. projektmålsætninger

Region Sjælland	Projekt mål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
1.C.1. Antal mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder (herunder andelsvirksomheder og socialøkonomiske virksomheder), som har modtaget støtte	844	861	102 %
1.C.2. Antal deltagere	2.941	2.401	82 %
1.C.3. Antal deltagere med forøget kompetenceniveau umiddelbart efter deltagelsen	2.293	1.995	87 %
Øvrige regioner	Projekt mål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
1.C.1. Antal mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder (herunder andelsvirksomheder og socialøkonomiske virksomheder), som har modtaget støtte	5.132	5.046	98 %
1.C.2. Antal deltagere	23.879	19.533	82 %
1.C.3. Antal deltagere med forøget kompetenceniveau umiddelbart efter deltagelsen	21.194	16.116	76 %

Fremdrift for
'Inklusion'

På evalueringstidspunktet er der givet tilsagn for omkring 307 millioner kroner til projekter under prioritetsaksen Inklusion (samlet set for både indsatsområde 3a og 3b). Dermed er der bevilget 101 % af det samlede programbudget på prioriteten på 303 millioner kroner. 11.345 borgere har deltaget i indsatser under prioritetsaksen. Under indsatsområde 3a har 7.480 borgere deltaget i projekter på tværs af indsatsområdet, og under indsatsområde 3b har 3.865 borgere deltaget. Hvad angår den prioritetspecifikke indikator om 'Antal deltagere der gennemfører indslusningsforløb' har Region Sjælland og Øvrige Regioner haft en målopnåelse på hhv. 63 % og 73 %.

Tabel 1-6 Målopnåelse ift. prioritetens programfastsatte mål

Region Sjælland	Programmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
Antal deltagere	1.000	2.470	247 %
Øvrige regioner	Programmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
Antal deltagere	7.590	8.875	117 %

Tabel 1-7 Målopnåelse ift. projektmålsætninger

Region Sjælland	Projektmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
3A.1. Antal deltagere	2.331	1.977	85 %
3A.2. Antal deltagere i uddannelse umiddelbart efter deltagelsen	949	886	93 %
3A.3. Antal deltagere, der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen	10	32	320 %
3B.1. Antal deltagere	661	493	75 %
3B.2. Antal deltagere der gennemfører indslusningsforløb	419	263	63 %
3B.3. Antal deltagere beskæftiget i socialøkonomiske virksomheder umiddelbart efter deltagelsen	44	4	9 %
3B.4. Antal deltagere i beskæftigelse, herunder som selvstændige, umiddelbart efter deltagelsen	169	65	38 %
3B.5. Antal erhvervsinaktive deltagere, der er i gang med at søge arbejde umiddelbart efter deltagelsen	142	36	25 %
Øvrige regioner	Projektmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
3A.1. Antal deltagere	5.179	5.503	106 %
3A.2. Antal deltagere i uddannelse umiddelbart efter deltagelsen	2.296	2.347	102 %
3A.3. Antal deltagere, der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen	110	261	237 %
3B.1. Antal deltagere	3.446	3.372	98 %
3B.2. Antal deltagere der gennemfører indslusningsforløb	2.827	2.074	73 %
3B.3. Antal deltagere beskæftiget i socialøkonomiske virksomheder umiddelbart efter deltagelsen	178	79	45 %
3B.4. Antal deltagere i beskæftigelse, herunder som selvstændige, umiddelbart efter deltagelsen	1.038	810	78 %
3B.5. Antal erhvervsinaktive deltagere, der er i gang med at søge arbejde umiddelbart efter deltagelsen	907	125	14 %

Fremdrift for 'Uddannelse'

På evalueringstidspunktet er der givet tilsagn for omkring 479 millioner kroner til projekter under prioritetsaksen Uddannelse (samlet set for både indsatsområde 4a og 4b). Dermed er der bevilget 98 % af det samlede programbudget på prioriteten på 488 millioner kroner. Selvom hele programbudgettet ikke har været bevilget, er programmålet om antal deltagere for både indsatsområde 4a og 4b overgåede. Indsatsområde 4a har nået et deltagerantal på 43.245 mod et mål på 17.140, hvilket giver en målopnåelse på 252 %. Samtidig er det opstillede projektmål for antal

deltagere, der er i gang med en erhvervsuddannelse umiddelbart efter deltagelsen, blevet nået med et deltagerantal på 31.827. Under indsatsområde 4b har der været 17.094 deltagere, hvilket giver en målopnåelse på 133 %, og det opstillede projektmål for antal deltagere, der er i gang med en uddannelse eller erhvervsuddannelse umiddelbart efter deltagelsen nået for Region Sjælland med en målopnåelse på 112 % og 94 % for Øvrige regioner.

Tabel 1-8 Målopnåelse ift. prioritetens programfaste mål

Region Sjælland	Programmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
Antal deltagere (indsatsområde 4a)	3.720	3.630	98 %
Antal deltagere (indsatsområde 4b)	2.790	4.497	161 %
Øvrige regioner	Programmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
Antal deltagere (indsatsområde 4a)	13.420	39.615	295 %
Antal deltagere (indsatsområde 4b)	10.020	12.597	126 %

Tabel 1-9 Målopnåelse ift. projektmålsætninger

Region Sjælland	Projektmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
4A.1. Antal deltagere	14.872	3.630	24 %
4A.2. Antal praktikpladser	2.088	3.235	155 %
4A.3. Antal deltagere, der er i gang med en erhvervsuddannelse umiddelbart efter deltagelsen	2.388	2.174	91 %
4A.4. Antal deltagere, der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen	-*	17	-
4B.1. Antal deltagere	4.247	4.497	106 %
4B.2. Antal deltagere, der er i gang med en uddannelse eller en erhvervsuddannelse umiddelbart efter deltagelsen	886	992	112 %
4B.3. Antal deltagere, der har fuldført erhvervsuddannelse umiddelbart efter deltagelsen	138	146	106 %
4B.4. Antal deltagere, der har fuldført videregående uddannelse umiddelbart efter deltagelsen	-*	74	-
Øvrige regioner	Projektmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
4A.1. Antal deltagere	34.706	39.615	114 %
4A.2. Antal praktikpladser	2.559	5.196	203 %
4A.3. Antal deltagere, der er i gang med en erhvervsuddannelse umiddelbart efter deltagelsen	22.902	29.653	129 %
4A.4. Antal deltagere, der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen	825	525	64 %
4B.1. Antal deltagere	9.508	12.597	132 %
4B.2. Antal deltagere, der er i gang med en uddannelse eller en erhvervsuddannelse umiddelbart efter deltagelsen	4.140	3.886	94 %
4B.3. Antal deltagere, der har fuldført erhvervsuddannelse umiddelbart efter deltagelsen	869	834	96 %
4B.4. Antal deltagere, der har fuldført videregående uddannelse umiddelbart efter deltagelsen	886	557	63 %

*Ingen af projekterne i Region Sjælland har i det anvendte data fra Erhvervsstyrelsen haft projektmål for 4A.4 og 4B.4.

1.2.2 Bidrag til indfrielse af Danmarks EU 2020-mål

Det danske socialfondsprogram 2014-2020 har skullet medvirke til at indfri de danske EU-2020-mål.⁴

Tabel 1-10 De danske EU-2020-mål

Danske Nationale mål	Mål i 2020
Det nationale mål for beskæftigelse	Strukturel beskæftigelsesfrekvens på 80 % blandt de 20-64-årige.
Det nationale mål for forskning og udvikling	Investeringer i forskning og udvikling udgør 3 % af BNP
Det nationale mål for klima og energi	Vedvarende energi skal udgøre mindst 30 % af det endelige energiforbrug. Vedvarende energi i transportsektoren skal være på 10 % udledningerne i de ikke-kvoteregulerede sektorer skal gradvist reduceres op til 20 % i forhold til 2005.
Det nationale mål for uddannelse	Reducere uddannelsesfrafaldet til 10 % for de 18-24-årige og øge andelen af de 30-34-årige, der har afsluttet en videregående uddannelse til mindst 40 %.
Det nationale mål for inklusion	Mindske antallet af personer med lav beskæftigelse med 22.000.

Sammenhængen mellem EU-2020-målene, tematiske mål, investeringsprioriteter, prioritetsakser og specifikke mål er fremstillet i oversigtsform i socialfondsprogrammet⁵. Socialfondsprogrammet har været designet således, at de tre evaluerede prioritetsakser direkte har bidraget til hvert sit EU 2020-mål på følgende vis:

- > **Iværksætter og jobskabelse** (prioritet 1) har bidraget direkte til EU-2020-målsætningen "Strukturel beskæftigelsesfrekvensen på 80 %". Bidraget sker via det specifikke mål om at "Øge antallet af selvstændige og overlevelseshæder og øge beskæftigelsen i ESF-støttede virksomheder". Koblingen ses på den måde via en direkte beskæftigelseeffekt hos de iværksættere der beskæftiges i egen virksomheder, og som efterspørgsel efter medarbejdere. Projekter under **indsatsområde 1a** har været medvirkende til etableringen af omkring 2.500 nye virksomheder på evalueringstidspunktet. Samtidig er den samlede forventning hos de gennemførte iværksætterrettede projekter, at lige knap 20.000 individuelle deltagere forbedrer deres iværksætterkompetencer som følge af deltagelsen, hvilket må forventes at styrke overlevelseshæden i disse nyetablerede virksomheder. Socialfondens **indsatsområde 1c** har primært bidraget indirekte til det danske EU 2020- mål om beskæftigelse. EU's målsætning i forhold til beskæftigelse er, at 75 % af befolkningen i alderen 20 til 64 år skal være i beskæftigelse. Omfanget af prioritetsaksens bidrag til 2020-målene afhænger af indsatsernes samlede indfrielse af programmålene for prioriteten, og på evalueringstidspunktet er der indfriet +100 % af prioritetens program mål om deltagere under prioriteten for henholdsvis Region Sjælland og Øvrige regioner. Samlet er vores konklusion derfor, at bidraget til beskæftigelseeffekten sker

⁴ Økonomi- og Indenrigsministeriet (2018), 'Danmarks Nationale Reformprogram 2018'.

⁵ Nationalt program for EU's Socialfond 2014-2020 (s. 2).

direkte via de iværksættere, der beskæftiges i egen virksomhed, og indirekte via de jobs der derudover skabes i de nye virksomheder.

- > **Social inklusion** (prioritet 3). EU 2020-strategien har indeholdt et mål om, at 20 mio. mennesker i EU skal hjælpes ud af fattigdom eller social udstødelse, og er formuleret som et dansk EU-2020-mål om at "Antallet af personer i husstande med lav beskæftigelse skal reduceres med 22.000 personer frem mod 2020". Samlet set har indsatserne under prioritet 3 på længere sigte bidraget til EU 2020-målet via det specifikke mål, at "Øge beskæftigelsen for personer på kanten af arbejdsmarkedet", ved at øge beskæftigelse blandt udsatte personer. Særligt bemærker vi, at i mange af de tilfælde, hvor en deltager under prioritet 3-projekter ikke bringes direkte i beskæftigelse, bringes de oftere tættere på arbejdsmarkedet eller uddannelse, dvs. bliver mere arbejdsmarkeds- eller uddannelsesparate. Omfanget af prioritetsaksens bidrag til 2020-målene afhænger af indsatsernes samlede indfrielse af programmålene for prioriteten. På evalueringstidspunktet er der indfriet 132 % af **indsatsområde 3a's** programmål om deltagere under prioriteten for henholdsvis Region Sjælland og Øvrige regioner. For **indsatsområde 3b** er der indfriet hhv. 98 % og 75 % af programmålene om deltagere for hhv. Øvrige regioner og Region Sjælland. Dermed er det vores vurdering, at indsatserne under prioritetsaksen har bidraget positivt til EU's 2020-mål.

- > **Uddannelse** (prioritet 4). Indsatsen under Uddannelse har skullet bidrage til EU-2020-målet om, at "Antallet af elever, der forlader skolen for tidligt, skal ned under 10 %". Indsatsen har bidraget til at opfylde målet, og vi kan konstatere, at den også har bidraget til Danmarks andet EU-2020 mål på uddannelsesområdet om at "Øge den andelen af de 30-34-årige, der har afsluttet en videregående uddannelse, til mindst 40 %". Samlet set har indsatserne under prioritet 4 på længere sigte også bidraget til målet om øget beskæftigelse, ved at øge deltagernes kvalifikationsniveau. Omfanget af prioritetsaksens bidrag til 2020-målene afhænger af indsatsernes samlede indfrielse af programmålene for prioriteten, og på evalueringstidspunktet er målopnåelsen for hhv. **indsatsområde 4a og 4b** ift. mål om antal deltagere på 100 %, ligesom målopnåelsen for de resterende indikatorer generelt ser fornuftigt ud. Det er dermed vores vurdering, at indsatserne samlet set har bidraget positivt til EU's 2020-mål.

1.3 Evalueringens samlede opmærksomhedspunkter

Nedenfor følger de opmærksomhedspunkter, vi har uddraget for hver prioritet under Socialfonden med afsæt i de udfordringer og potentialer, vi i vores analyser har identificeret i de gennemførte indsatser under de respektive prioriteter.

1.3.1 Iværksætteri (indsatsområde 1a og 1b)

Opmærksomheds-
punkt 3-1

Iværksættervejledning (1a) er velegnet til større programmer. Evalueringerne af projekter under 1a viser, at indsatser med flere forskelligartede tilbud af deltagerne opleves som mest relevante. Med mange forskelligartede tilbud oplever deltagerne i højere grad, at tilbuddene adresserer deres konkrete udfordringer eller kan møde dem på det niveau eller udviklingsstadiet, deres virksomhed er på. Dette lader sig bedst gøre i større, landsdækkende programmer, hvor der udbydes målrettede aktiviteter i forhold til forskellige udviklingsniveauer, behov eller brancher. De større landsdækkende projekter (eller programmer) har desuden den fordel, at de opnår en større kritisk masse af deltagere, hvilket muliggør en segmentering af deltagerne i grupper efter behov, geografi, fokus, niveau osv., som kan tilbydes målrettede forløb. Dermed understøtter data fra iværksætterprojekternes slutevalueringer den anbefaling, vi præsenterede ifm. midtvejsevalueringen om, at fokusere på større landsdækkende projekter for at sikre kritisk masse.

Opmærksomheds-
punkt 3-2:

Supplerende kriterier til afgrænsning af målgruppen af iværksættere (1a). Kravet om, at deltagervirksomhederne i indsatsen maksimalt må være 3 år gamle, har i mange tilfælde ikke været et hensigtsmæssigt kriterium for udvælgelse og deltagelse af de mest relevante iværksættervirksomheder. Dels fordi CVR-nummerets alder i mange tilfælde ikke siger noget om virksomhedens forretningsmæssige modenhed, dels fordi nogle iværksættere opretter CVR-numre længe før, de tager springet og bygger deres forretning op. Samtidig kan kravet nemt omgås gennem oprettelse af nyt CVR, hvilket vi har mødt eksempler på. Vi anbefalede derfor i midtvejsevalueringen, at man overvejede alternative afgrænsninger af målgruppen. Vi medgiver dog, at der ikke rigtigt findes velegnede objektive kriterier, hvorfor man også har valgt at fortsætte med udvælgelseskriteriet om et maksimalt 3 år gammelt CVR-nummer. Det er dog vigtigt at fremhæve, over for ansøgere og operatører på iværksætterprogrammer, at dette kriterium ikke bør stå alene, men ledsages af andre kriterier. Med inspiration fra 'Scale-up Denmark'-programmet under Regionalfondens prioritet 2 kan man eksempelvis kategorisere virksomhederne efter 'proof of concept' (early/late stage) og 'proof of business' (early/late stage).

Opmærksomheds-
punkt 3-3:

Uklare snitflader til strategi-projekter (Regionalfondens prioritet 2) (1a). Der har i programperioden desværre været flere eksempler på, at projekter om iværksætterrådgivning under Socialfondens prioritet 1a har været i direkte konkurrence med indsatser under Regionalfondens prioritet 2 'Flere vækstvirksomheder'. Da incitamentsstrukturen i programmerne har været bygget op om at hverve et bestemt antal deltagere til egne programmer, har konkurrencen betydet, at tilbuddene til den enkelte iværksætter ikke har taget udgangspunkt i iværksætterens behov, men i operatørernes ønske om at rekruttere. Dette problem kan løses gennem øget fokus på koordination mellem operatører inden for de to typer indsatser. Dette er selvsagt nemmest, hvis der er tale om samme operatør, men hvor der er tale om forskellige operatører, må de tilskyndes til tæt koordination. Denne type koordination vil blive betydeligt nemmere, hvis operatørerne allerede i ansøgningen koordinerede med andre relevante operatører, og på den baggrund tydeligt beskrev deres tilgang til målgruppen. En del af behovet for koordination handler om at

planlægge en praksis for henvisning til det komplementerende program, herunder gennem forevisning af en underskrevet samarbejdsaftale med tydeligt beskrevet rollefordeling og mål for indbyrdes henvisninger.

Opmærksomheds-
punkt 3-4:

Fokus på iværksætteres internationale potentiale (1a). Et begrænset eksportfokus i iværksætterprojekterne medfører typisk, at de støttede iværksættere oftest målretter deres fokus på at etablere sig på det danske marked og sikre et 'proof of business', før de går videre med eksport. Det skaber en væsentlig risiko for en crowding-out effekt. Altså en situation, hvor de støttede iværksættere hovedsageligt er i konkurrence med eksisterende danske SMV'er og dermed primært flytter markedsandele internt i Danmark. Dermed er jobskabelse og vækst i omsætning ofte ledsaget af negativ vækst hos andre virksomheder, hvormed nettoresultatet er begrænset. Denne situation er vanskelig at undgå inden for iværksætteri, og iværksættere bidrager også med sund konkurrence til hjemmemarkedet. Vi vurderer dog, at Erhvervsstyrelsen og DEB i fremadrettede iværksætterindsatser med fordel kan forholde sig endnu mere eksplicit til, hvilke krav de vil stille til iværksætternes potentiale for internationalisering, så det eventuelt kan adresseres gennem konkrete projektaktiviteter.

Opmærksomheds-
punkt 3-5:

Styrk fokus på forankring med uddannelsesinstitutionerne (1b). Forankringen af undervisningsindsatserne, ofte i form af videreførelse af undervisningsmaterialer eller -metoder, har generelt været udfordret, fordi forankringen typisk har været afhængig af den enkelte underviser eller projektkoordinator på uddannelsesinstitutionerne. Det er derfor en vigtig læring, at der er behov for klare og specifikke planer for, hvordan erfaringer, undervisningsmaterialer, praksis mm. kan integreres og videreudvikles i undervisningen efter afslutning på et projekt. Forankringsplaner kan med fordel også i højere grad forholde sig eksplicit til opbygningen af en iværksætterkultur blandt undervisere, som kan skabe en (fortsat) prioritering af iværksætteri på uddannelsesinstitutionerne. Dette har vi primært set hos operatører, der allerede råder over eller samarbejder tæt med et inkubationsmiljø. Et styrket innovationsmiljø blandt undervisere kan være medvirkende til at styrke elevernes motivation for at arbejde med iværksætteri, og fx vælge fag om emnet. Altså kan forankringen af undervisningsindsatserne være med til at forankre en iværksætterkultur på uddannelsesinstitutionerne som helhed.

Opmærksomheds-
punkt 3-6:

Introduktion af mål for motivationsskabelse hos studerende/elever i iværksætterundervisning (1b). Som beskrevet er der en lang og uklar årsag-virkningssammenhæng i projekter vedrørende undervisning i iværksætteri (også omtalt som "lange effektkæder"). Hvis en (tidligere) elev eller studerende efter nogle år vælger at etablere en virksomhed, er det vanskeligt at tilskrive denne handling til deltagelsen i et tidligere forløb om undervisning i iværksætteri. Derfor ved vi meget lidt om, hvad den faktiske effekt af disse projekter er. For at imødekomme denne problematik ser vi et behov for i langt højere grad at introducere mere kortsigtede mål/indikatorer for effektskabelse på tværs af denne typer projekter. Særligt anser vi det som relevant at introducere et mål for, i hvor høj grad den studerende/eleven er blevet motiveret for at blive iværksætter. Den nuværende resultatindikator 1B.2 *Antal deltagere, der forbedrer deres iværksætterkompetencer umiddelbart efter deltagelsen*

adresserer den overordnede problematik. Men der er efter vores vurdering behov for mere operationelle, tværgående indikatorer om deltagernes udbytte, eksempelvis konkret om motivation og/eller viden om, hvor de kan hente yderligere støtte.

1.3.2 Kompetenceudvikling (indsatsområde 1c)

Opmærksomheds-
punkt 4-1

Det kræver prioritering fra centralt hold at udbyde en prioritetsakse med stor frihed. Vi kan konstatere, at prioritetsaksen har været præget af frihed til at udbyde kompetenceudvikling efter virksomhedernes behov og ønsker og inden for områder, operatørerne i høj grad selv har kunne vælge. De frie rammer har samtidig gjort det fleksibelt at målrette indsatsene til virksomhedernes behov – også hvis disse har ændret sig undervejs i projektperioden, f.eks. grundet ydre omstændigheder som Covid-19 eller ændringer i konjunkturerne.

Vi vurderer dog, at for at prioritetsaksen skal udmønte sig i indsatser, der understøtter virksomhedernes vækst, er det nødvendigt, at der opsættes en ramme inden for hvilken operatørerne kan have frihed og fleksibilitet til at målrette virksomhedernes modenhed og behov. Evalueringerne har generelt vist, at friheden og fleksibiliteten har været attraktiv for operatørerne og bidraget til vellykkede projekter, men for at kunne bidrage til vækst og konkurrencedygtighed i virksomhederne, er der behov for yderligere prioritering og styring af prioritetsaksen.

Konkret mener vi, at DEB med fordel, i endnu højere grad end hvad de i forvejen gør i forbindelse med deres løbende strategiske arbejde, kan udpege nogle afgrænsede kompetencer, som man ved kommer til at mangle hos virksomhederne, eller inden for særlige virksomhedstyper/brancher, som det er dokumenteret, vil være vigtige for virksomhedernes omstilling og bidrag til de aktuelle samfundsudfordringer og -behov.

Opmærksomheds-
punkt 4-2

Risikoen for crowding-out bør overvejes i fremtidige projekter, men er samtidig udtryk for en politiske prioritering af målgruppen. Da der ikke i programteksten er et eksplicit mål om øget eksport hos deltagervirksomhederne under denne prioritetsakse, har vi i nogle projekter kunnet konstatere en risiko for crowding-out mellem konkurrerende virksomhederne. Dette gør sig særligt gældende i de projekter, hvor deltagervirksomhederne har været små lokale erhvervsdrivende i mindre danske byer. Det er samtidig projekter, som har været vellykkede og styrket kompetencerne hos de deltagende virksomheder og medarbejdere, mens vi vurderer at det er usikkert hvor stort vækstpotentialet er for dels den enkelte deltagervirksomhed, og dels lokalområdet som helhed.

Vi vurderer derfor, at risikoen for crowding-out effekter bør overvejes i fremtidige indsatser under indsatsområdet, og eksportmål kan evt. supplere de øvrige effektmål. Således er det vores opfattelse, at operatørerne i fremtidige indsatser med tilsvarende frie rammer bør målrette indsatsene klare strategiske mål. Her ser vi kompetenceudvikling der målretter den grønne omstilling som særligt relevant. Samtidig kan der være politiske ønsker om at igangsætte indsatser målrettet små

lokale erhverv i danske byer, og risikoen for crowding-out må derfor opvejes de politiske prioriteringer og de øvrige effekter indsatserne skaber i lokalområderne.

Opmærksomheds-
punkt 4-3

Substitution kan være en måde at imødekomme virksomhedernes kompetencebehov på i den aktuelle situation med mangel på kvalificeret arbejdskraft og samtidig understøtte øget beskæftigelse som bieffekt. Under indsatsområdet har det været muligt at få støtte til projekter, der kompetenceudvikler virksomhederne gennem tilknytning af personer med mellemlang eller lang videregående uddannelse til konkrete udviklingsopgaver. Som tidligere nævnt har projekterne, der har anvendt dette virkemiddel, overvejende vist gode resultater.

I nogle tilfælde har vi dog observeret, at virksomhederne har vanskeligt ved at se, hvordan dimittenden/studenten bedst kan anvendes og aflaste virksomhedens øvrige medarbejdere og opgaverne bliver da ad hoc prægede. I flere evalueringer har vi derfor anbefalet, at virksomhederne modnes til samarbejdet ved at forholde sig til virksomhedernes overordnede udviklingsbehov, så dimittenden/studenten indgår i en strategisk sammenhæng i virksomheden.

Dette mener vi peger på, at substitution anvendes mere aktivt som metode i fremtidige projekter og introduceres for virksomhederne. På den måde kan dimittenden/studenten gå ind og varetage nogle af opgaverne fra eksisterende medarbejdere, så de eksisterende medarbejdere får mere tid til øvrige opgaver. Dette vurderer vi også kan være en nødvendighed for virksomhederne at forholde sig til for at kunne omstille sig og vækste under den aktuelle mangel på kvalificeret arbejdskraft i samfundet.

Opmærksomheds-
punkt 4-4

Leder- og medarbejderrettet kompetenceudvikling er afgørende for forankring af kompetencerne i virksomhederne. Indsatsområdet har fokus på kompetenceudvikling og deltagelse af både ledelses- og medarbejderniveau i deltagervirksomhederne, men i programperioden har flere projektoperatører haft svært ved at engagere medarbejderniveauet i de deltagende virksomheder. Det skyldes, som tidligere nævnt, enten at virksomhedernes behov ikke har været som forventet, eller at virksomhederne har haft svært ved at frigøre medarbejdere til kompetenceudvikling, hvilket gør det vanskeligt at realisere programmets ambition om at skabe en dyb forankring af kompetencerne i virksomheden. Flere projekter har vist vigtigheden af opkvalificeringen blandt både ledere og medarbejderniveau, da manglen herpå medfører risiko for utilstrækkelig eller ingen forankring hos enten virksomhedens ledelse eller medarbejderne. Vil man indfri programmets ambition om en strategisk forankring af kompetenceudvikling i virksomhederne, må man derfor sikre sig, at kompetenceudvikling på begge niveauer prioriteres og koordineres. Primært da virksomhederne har vanskeligt ved at undvære medarbejdere i driften. Fremtidige indsatser under indsatsområdet kan derfor med fordel tilrettelægges efter forventningen om en lavere ratio mellem antallet af virksomheder og individuelle deltagere. Dette indebærer, at operatørerne i projekterne fokuserer eksplicit på vigtigheden af at sikre strategisk ophæng i virksomheden, særligt via involvering af øverste ledelse.

1.3.3 Inklusion (prioritet 3)

Opmærksomheds-
punkt 5-1

Der bør udvikles et ensartet måleredskab til synliggørelse af deltagerprogression. Som beskrevet tidligere, indfanges projekternes reelle og langsigtede værdiskabelse kun i begrænset omfang af de nuværende resultatindikatorer (særligt 3A.3 om opnåelse af formelle færdigheder efter deltagelsen i indsatsen, og i mindre grad 3B.2 og 3B.3 om beskæftigelse og beskæftigelse i socialøkonomiske virksomheder). Det har medført, at måltallene for disse indikatorer sættes meget lavt, hvis der overhovedet stilles et måltal, hvilket svækker indikatorernes relevans. Den store udfordring er, at disse indikatorer ikke indfanger den sociale, personlige og faglige progression, som indsatserne skaber hos mange af deltagerne, og som går forud for de nuværende indikatorer, og som er med til at skabe grundlaget for den langsigtede effektskabelse af indsatserne der måles på i indikatorerne. Ligesom i midtvejsevalueringen konstaterer vi, at operatørerne har forskellige metoder til at dokumentere deltagerprogression, og at disse tilgange har forskellig kvalitet. Det bør derfor fremadrettet være et opmærksomhedspunkt, at projektansøgere understøttes bedre i progressionsmålingen, herunder i opstilling af brugbare indikatorer. Det vil styrke operatørernes mulighed for at monitorere og følge med i deltagernes progression. Samtidig vil det øge muligheden for dataindsamling på tværs af indsatser, så indsatsernes samlede effektskabelse i højere grad kan dokumenteres. I tillæg hertil vil en mere ensartet progressionsmåling på tværs af indsatserne give mulighed for at følge op på tværs af indsatserne og undersøge, hvilke aktivitetstyper i indsatserne der flytter deltagerne på forskellige parametre.

Opmærksomheds-
punkt 5-2

Overvej det særskilte fokus på socialøkonomiske virksomheder. Det overordnede mål med indsatsområde 3b er at øge antallet af borgere på kanten af arbejdsmarkedet der kommer i beskæftigelse. Samtidig er målopnåelsen ift. målet om antal deltagere beskæftiget i socialøkonomiske virksomheder umiddelbart efter deltagelsen på 45 % på trods af et relativt lavt måltal. Dette indikerer, at det er svært for deltagerne at blive ansat i socialøkonomiske virksomheder efter endt forløb. På denne baggrund er det vores vurdering, at beskæftigelse i socialøkonomiske virksomheder ikke er et effektivt virkemiddel til i stort omfang at øge beskæftigelsen blandt personer på kanten af arbejdsmarkedet. Vi foreslår derfor, at DEB og Erhvervsstyrelsen går væk fra det særskilte fokus på beskæftigelse i socialøkonomiske virksomheder og i stedet øger fokus på kommercialisering af indsatsen, hvilket uddybes under opmærksomhedspunkt 5-4.

Opmærksomheds-
punkt 5-3

Behov for en mere eksplicit målgruppeafgrænsning fra projektansøgere. Som det blev beskrevet tidligere, kan en meget specifik eller omvendt uklar afgrænsning af målgruppen give vanskeligheder for projekterne under både indsatsområde 3a og 3b. For at kunne fastsætte et realistisk måltal for den enkelte indsats, kræver det en indledningsvis præcis afgrænsning af målgruppen for projektet. Denne afgrænsning bør indeholde overvejelser om, hvor mange ressourcer projektet vil afsætte til den enkelte deltager. I forlængelse heraf bør der også være en indledende overvejelse om, hvilke personaleressourcer og fagligheder projektet råder over, og hvilke ressourcer de ikke råder over ift. at kunne håndtere de fysisk eller psykisk svageste i målgruppen. Projektholderne er allerede opmærksomme på disse spørgsmål. Det er imidlertid vores

anbefaling, at DEB fremadrettet lægger endnu mere vægt på, at projektansøgerne i højere grad skal præcisere og afgrænse deres målgruppe i ansøgningen og direkte kobler dette til de opstillede måltal og budgetstørrelse. Det vil samtidig også lette den efterfølgende visitation til projektet og vil bidrage til en styrket forventningsafstemning, hvis der i endnu højere grad er fokus på afgrænsning af målgruppen.

Opmærksomheds-
punkt 5-4

Tydighed om indsatsernes placering i erhvervsfremmesystemet og hvordan indsatsen vinkles. Social bæredygtighed er i stigende grad på dagsordenen og af stigende relevans for virksomheder generelt. Som beskrevet tidligere har EU udarbejdet en bæredygtighedstaksonomi, også gældende det sociale område, og det forventes, at der inden for nærmeste fremtid vil blive lovgivet på området. Set i det lys, mener vi, at DEB har en mulighed for og i stigende grad at skabe sammenhæng mellem Socialfondens inklusionsindsatser og dagsordenen om social bæredygtighed. Vi opfordrer DEB og Erhvervsstyrelsen til i højere grad at betone, at virksomhederne har mulighed for at bidrage til den sociale bæredygtighed ved at deltage i indsatsen og tage deltagere ind. Det er samtidig vores vurdering, at det kan bidrage til at øge antallet af almindelige virksomheder der bidrager ind i indsatsen, hvilket kan øge en mere langsigtet beskæftigelseseffekt. I forlængelse heraf er det vores anbefaling, at DEB og Erhvervsstyrelsen i stigende grad fortæller succes historier fra indsatser, så virksomheder i stigende grad bliver opmærksomme på muligheden for at bidrage ind i indsatsen.

1.3.4 Uddannelse (prioritet 4)

Opmærksomheds-
punkt 6-1

De unges uddannelsesvalg sker tidligere end i udskolingen. Det varierer, hvornår de unge i målgruppen for indsatsområde 4a træffer deres uddannelsesvalg. Mange unge træffer deres valg af ungdomsuddannelse mange år før, de formelt søger ind på en ungdomsuddannelse og ofte allerede på mellemtrinnet, hvorfor effekten af indsatser i udskolingen kan være begrænset. Det er det billede, vi samstemmigt hører fra de interviewede operatører og ser på tværs af de gennemførte evalueringer. Flere operatører efterspørger derfor tidligere indsatser for målgruppen. Dog er det vores vurdering, og som det er tilfældet nu, at indsatsen bør placeres hos regionerne, der i forvejen forvalter uddannelsespuljer, da vi ikke betragter det som grundlæggende erhvervsfremme at lave indsatser for grundskoleelever.

Opmærksomheds-
punkt 6-2

Tættere opfølgning på deltagernes umiddelbare udbytte. Som tidligere nævnt i denne evaluering, fortæller indikatoren 'Antal deltagere' ikke noget om deltagernes umiddelbare udbytte af deltagelse i et projekt. Samtidig ligger indikatorerne for, hvor mange deltagere der starter på en uddannelse, oftest så sent i forløbet og kan være påvirket af mange andre faktorer end deltagelsen i projektet, at det i begrænset omfang giver input til projektholder om projektets virkning på deltagerne. Til fremtidige uddannelsesprojekter bør Erhvervsstyrelsen derfor overveje, om deltagernes udbytte af projekterne i højere grad skal kunne dokumenteres, og på den baggrund tilrettelægge opfølgningen herefter. For indsatsområde 4a kunne det være andelen af deltagere der har fået øget deres viden om erhvervsuddannelser, eller

andelen af deltagere der er blevet mere interesserede i at starte på en erhvervsuddannelse. For indsatsområde 4b kunne der måles på andelen af deltagerne, der har fået øget indsigt i egne kompetencer, og om de er blevet motiveret for at starte på en uddannelse. Det vil sige mål som indfanger den umiddelbare værdiskabelse af projekterne (Outcome), og som kan betragtes som forudsætninger for, at de påbegynder og gennemfører en uddannelse. Den tættere opfølgning med deltagerens udbytte vil dog skulle opvejes med den ekstra administrative byrde der pålægges projekterne, samt det faktum at projekterne bliver mere sårbare ved kontroller, hvilket kan få betydning for deres udbetaling.

Opmærksomheds-
punkt 6-3

Relevant også at opkvalificere faglærte med forældede uddannelser. Fra interviews og projektevalueringerne er det vores opfattelse, at det vil være relevant for projekter under indsatsområde 4b at kunne opkvalificere faglærte med forældede uddannelser. Derfor mener vi, at det med fordel kan gøres muligt i højere grad at inkludere gruppen af faglærte med forældede uddannelser (jf. tidligere definitioner) i målgruppen for aktiviteter, der er rettet mod opkvalificering af ufaglærte til faglært niveau. Der vil dermed være tale om uddannelse til anden faglært uddannelse. Det forudsætter samtidig, at der stilles krav til en vurdering af, om en uddannelse er forældet eller ej. En mulig løsning vil være at anvende den praksis, der anvendes i de kommunale jobcentre, hvor en uddannelse betragtes som forældet, hvis borgeren ikke har anvendt sin uddannelse i 5 år eller mere, suppleret af en individuel vurdering. Denne vurdering lægger vi op til bør være projektholders ansvar. I tillæg hertil bør det også være projektholder selv, der i ansøgningen, argumenterer for, hvorfor det er relevant at inddrage forømtalte gruppe af faglærte i dette projekt.

Opmærksomheds-
punkt 6-4

Øget fokus på opsamling og forankring af aktiviteter. Som omtalt tidligere har der i projekterne under indsatsområde 4a ikke været et stort fokus på opsamling og forankring af aktiviteter. Projekterne har gennemført en lang række forskelligartede aktiviteter, men har ikke fulgt systematisk op på, hvordan de enkelte aktiviteter har fungeret, og hvilken værdi de har skabt. I forlængelse af opmærksomhedspunkt 6-2 om tættere opfølgning på deltagerens umiddelbare udbytte, er det nærliggende, at projekterne i højere grad samler op på deltagerens oplevelser med de enkelte aktiviteter. Det vil også give projektholder viden om, hvilke aktiviteter der giver deltagerne størst værdi, og mulighed for at justere indsatsen herefter. Samtidig vil det give projekterne et større vidensgrundlag ift. forankring af projektets aktiviteter. Viden om deltagerens oplevelse af de enkelte aktiviteter vil skabe et bedre grundlag for at kunne forankre de virksomme aktiviteter fremadrettet.

2 Om evalueringen

Nærværende evalueringsrapport er en slutevaluering af indsatser gennemført under det danske Socialfondsprogram 2014-2020. I dette afsnit præsenterer vi evalueringens formål, genstandsfelt, evalueringsdesign samt datagrundlag.

2.1 Evalueringens formål

Baggrund

EU's Regional- og Socialfond (strukturfondene) har i perioden 2014-2020 samlet givet tilsagn for ca. 2,9 mia. kr. til at styrke den økonomiske vækst og jobskabelse i hele Danmark, særligt gennem indsatser for små og mellemstore virksomheder og ved forbedring af arbejdsstyrkens kompetencer. Strukturfondsmidlerne har været ligeligt fordelt på de to fonde og medfinansieres af stat, regioner, kommuner, private virksomheder, fonde mv. I 2021 blev strukturfondsindsatsen suppleret med en omstillingsindsats finansieret af REACT-EU-midlerne. Den tilføjelse er ikke en del af nærværende evaluering, men evalueres selvstændigt af COWI i 2023/2024.

I Evalueringsplanen⁶ for de danske strukturfondsprogrammer i fondsperioden 2014-20 fremgår det, at Regional- og Socialfonden og de underliggende prioritetsakser, af de to programmer, skal evalueres. Programmerne skal evalueres efter to komplementære evalueringsmetoder, som baserer sig på EU-Kommisjonenens skelnen mellem de to overordnede tilgange: Counterfactual Impact Evaluations (CIE) og Theory Based Evaluations (TBE). Mens CIE fokuserer på at måle, hvor stor en forskel projekterne har gjort ved at sammenligne de deltagende virksomheder og personers udvikling med en såkaldt kontrolgruppe, fokuserer TBE på at vurdere hvordan og hvorfor projekter har skabt resultater (effekter), dvs. fokuserer på de forskellige led i projekternes effektkæde (forandringsteori) og sammenhængen imellem dem.

COWI gennemførte i 2018⁷, i overensstemmelse med evalueringsplanen, to sammenhængende temaevalueringer af projekternes bidrag til de specifikke mål i programmerne. Temaevalueringerne havde hhv. Det Danske Regionalfondsprogram og Det Danske Socialfondsprogram som genstandsfelt. Ifølge planen skulle der gennemføres en tilsvarende evaluering i 2021, men da en lang række strukturfondsbevillinger blev forlænget, særligt grundet Covid-19 pandemien, er 125 bevillinger først blevet slutevalueret i 2022. Dermed har der først været grundlag for at følge op på projekternes bidrag til programmernes mål i første halvår 2023.

Formål

Som det fremgår af Evalueringsplanen, skal der *"foretages evalueringer for at forbedre kvaliteten af udformningen og gennemførelsen af programmer og for at vurdere deres effektivitet og virkninger. Programmernes virkninger evalueres i lyset af de respektive ESI-fondes målsætninger i forhold til målene for EU-strategien for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst og, under hensyn til programmets størrelse, i forhold til BNP og arbejdsløshed i det pågældende programområde hvor det er relevant. (Artikel 54 i den generelle forordning for strukturfondene). [...] Evaluering er en afgørende del*

⁶ Evalueringsplan for Regionalfonden og Socialfonden i Danmark 2014-2020, oktober 2015

⁷ Evalueringerne blev publiceret i 2019

af resultatorientering. Evaluering fokuserer på at dokumentere, om og hvordan strukturfondsprojekterne rent faktisk virker. Og på systematisk opsamling, formidling og forankring af viden og læring, som kan bruges til at udvikle endnu bedre projekter og virkemidler fremover."

Konkret står der om formålet med de planlagte tværgående Theory Based Evaluations, at disse vil have *"fokus på om projekterne bidrager til at indfri de resultater, som er opstillet for den enkelte prioritet, herunder det specifikke mål. Med de fælles eksterne evalueringer vil der således være et solidt grundlag for at kunne vurdere projekternes bidrag til de specifikke mål for seks ud af otte prioriteter [jf. tabellen nedenfor]. Evalueringerne vil fokusere på de hovedindsatser, som hver prioritet består af. Således vil fx evalueringen af inklusion-prioriteten (Socialfonden) både fokusere på uddannelsesindsatsen over for unge med særlige udfordringer og på indsatsen knyttet til socialøkonomiske virksomheder [...]. Evalueringerne vil både have fokus på effektivitet (målopfyldelse), omkostningseffektivitet (hvad har det kostet at skabe resultaterne) og effekt ('impact') (i hvor høj grad kan de opnåede resultater tilskrives programindsatsen)."*

Tabel 2-1 *Oversigt og programmer, prioriteter og indsatsområder inkluderet i slutevalueringerne*

Socialfonden	Regionalfonden
1a Iværksætter og jobskabelse:	Styrket innovation i SMV'er
1b Iværksætter	1a Innovationssamarbejder
1c Vækstrettet kompetenceudvikling	1b Klyngeorganisationer
3a Inklusion via uddannelse og	2 Flere vækstvirksomheder
3b Beskæftigelse	
4a Erhvervsuddannelse og	3 Energi- og ressourceeffektive SMV'er
4b videregående uddannelse	

2.2 Evalueringsdesign

I beskrivelsen af temaevalueringerne fra 2018 blev der lagt vægt på et gennemgående evalueringsdesign der vil kunne gå igen i nærværende evaluering. Det er vores vurdering, at designet forsat er relevant, og understøtter undersøgelsen af undersøgelsesspørgsmålene jf. 8. Som noget nyt i forhold til midtvejsevalueringen er de kvantitative opgørelser, under hver af prioriteterne, opdelt efter henholdsvis "Region Sjælland" (overgangsregioner) og "Øvrige regioner" (mere udviklede regioner).

Evalueringsdesignet (Tabel 2-2) er ligeledes gennemgående for evaluering af hver af de enkelte prioriteter i tabellen ovenfor. Designet tager udgangspunkt i en simpel model, hvor der først præsenteres et databaseret overblik over den samlede fremdrift for projekterne under hver prioritet (del 1). Dernæst foretager vi en nærmere analyse af målopfyldelsen, sammenhængen i effektkæden og de centrale udfordringer og barrierer for hver prioritet (del 2). På baggrund af del 1 og 2 udarbejder vi en

sammenfattende konklusion og giver et bud på de vigtigste overordnede erfaringer og opmærksomhedspunkter (del 3). Figuren nedenfor illustrerer evalueringsdesignets tre elementer.

Tabel 2-2 Evalueringens tre hovedelementer per prioritetsakse

I overensstemmelse med EU Kommissionens 'Better Regulation Guidelines'⁸ for evaluering af EU-finansierede indsatser lægger vi, ligesom i temaevalueringerne fra 2018, fire overordnede evalueringsparametre til grund for evalueringsmodellen: effektivitet, efficiens, relevans og kohærens. Disse er operationaliseret i henhold til prioritetens formål, og under hvert evalueringsparameter er der opstillet en række undersøgelsesspørgsmål, som vi så vidt muligt har undersøgt for hver prioritet. Nedenfor præsenterer vi indholdet af de fire evalueringsparametre, og en nærmere oversigt over de centrale undersøgelsesspørgsmål fremgår af 8.

Effektivitet

Hvor effektiv har interventionen været? Her undersøger vi fremdriften mod at nå de opstillede målsætninger for prioriteten. Vi analyserer hvordan og i hvilket omfang de foreløbigt gennemførte interventioner har bidraget til at nå prioritetens målsætninger. Under dette parameter vil vi også undersøge, hvilke faktorer – både interne og eksterne ift. interventionen – som kan siges at påvirke målopnåelsen.

Efficiens

Hvad har omkostningerne været i forhold til det opnåede udbytte (omkostningseffektivitet)? Under dette parameter søger vi forklaringer på, at visse projektyper inden for prioriteten er mere omkostningstunge end andre.

Relevans

Hvor relevante er indsatserne? Herunder er fokus især på at vurdere, i hvilket omfang de igangsatte indsatser (stadig) matcher de (aktuelle) behov og problemstillinger hos målgrupperne, som er omfattet af tematikken for den pågældende prioritetsakse.

Kohærens

Hvor godt hænger indsatserne internt sammen under hver prioritetsakse – og hvor godt hænger de sammen med øvrige lokale, regionale og nationale indsatser, der gennemføres inden for samme tematik?

Pejlemærker for decentral erhvervsfremme

Udover ovenstående evalueringskriterier, der udgør grundstøtten i evalueringsdesignet, vil vi i nærværende slutevaluering supplere disse med en samlet vurdering af

⁸ 'Better Regulation: Guidelines and toolbox', Chapter VI (Evaluation and fitness checks). Web: <https://bit.ly/2LoMCIW>

programmets bidrag til Danmarks Erhvervsfremmebestyrelses (DEB) strategiske pejlemærker for 2020-2023.

	Pejlemærker for decentral erhvervsfremme
Virksomhedernes behov	Decentral erhvervsfremme skal levere relevante og kompetente tilbud, der er tilrettelagt med virksomhedernes behov i centrum
Forenkling	Bestyrelsen vil fremme et mere enkelt, digitaliseret og overskueligt erhvervsfremmesystem med færre og stærkere aktører og nemt tilgængelige ydelser
Partnerskab og samarbejde	Via partnerskaber og løsninger leveret i fællesskab med andre tilbydes virksomhederne de bedste muligheder for at udvikle sig
Lokal og regional forankring	Lokale og regionale udfordringer, muligheder, vilkår og erhvervsstyrker er grundlaget for den decentrale erhvervsfremme, der skal række ud til alle typer af virksomheder

2.3 Datagrundlag

Datagrundlaget for evalueringen udgøres af fire hovedkilder, som, prioriteret efter tyngde i evalueringen, er: a) slutevalueringer af projekter bevilget under strukturfondsprogrammerne; b) kvantitative data om projekternes aktuelle målopnåelse samt hvilke CVR-numre som har deltaget i de enkelte projekter indsamlet og leveret af Erhvervsstyrelsen; c) interviews med projektoperatører og sagsbehandlere gennemført specifikt i regi af denne evaluering; og d) øvrige skriftlige kilder⁹. Disse hovedkilder præsenteres nærmere i nedenstående underafsnit.

2.3.1 Projektevalueringer

Som fælles evaluator for strukturfondsprogrammerne 2014-2020 har COWI og Pluss via de gennemførte projektevalueringer fået indsigt i en del af de spørgsmål, som skal undersøges i forbindelse med nærværende slutevaluering af de to strukturfonde. Data til disse projektevalueringer er dog indsamlet med henblik på evaluering af de enkelte projekters implementering og med henblik på at uddrage tværgående læring fra disse projekter.

De udarbejdede projektevalueringer har ikke direkte haft til formål at kunne besvare de tidligere præsenterede undersøgelsesspørgsmål, men de vil kunne bidrage med værdifuld indsigt ift. flere af spørgsmålene – f.eks. ift. typiske udfordringer i projekternes implementering og målopnåelse, vurdering af programmålsætninger, forankring af indsatserne samt vurdering af indsatsernes relevans.

⁹ Herunder projekternes (sidste) statusrapporter, politiske rapporter/dokumenter og øvrige relevante analyser

Som en del af det indledende afsnit for hver prioritet i rapporten, præsenterer vi en oversigtstabel over de bevilgede projekter under prioriteten med angivelse af, hvorvidt der er gennemført en midtvejs- og/eller slutevaluering af projekterne. De undersøgelsesspørgsmål som vi ikke - eller kun i begrænset omfang - har kunnet finde svar på gennem projektevalueringerne, har vi forsøgt at belyse gennem de øvrige tre kilder, som vi præsenterer nedenfor.

2.3.2 Kvantitative data

Anvendt data

Den kvantitative data i rapporten er baseret på de senest tilgængelige oplysninger, Erhvervsstyrelsen har indsamlet om projekterne under prioritetsakserne i Socialfonden. Data omfatter dels en opgørelse af de enkelte projekters måltal, start- og slutdato samt løbende afrapporteringer på de opstillede indikatorer for outputmål. Dels et datasæt med overblik over projekternes finansieringskilder, herunder støttebeløb fra Socialfonden og det samlede budget.

Ud over ovenstående data anvendes Erhvervsstyrelsens oplysninger om deltagervirksomheder (statsstøttemodtagere) i socialfondsindsatsen i perioden 2014-2020, kombineret med Erhvervsstatistik, til at gennemføre to analyser. For det første har vi kortlagt erhvervsdemografiske karakteristika (branche og antal ansatte) blandt deltagervirksomhederne i de enkelte prioritetsakser. Desuden har vi gennemført en analyse af, hvor mange gange de enkelte CVR-numre har deltaget i strukturfondsfinansierede projekter og hvordan de har bevæget sig mellem prioritetsakserne. Analysen er alene baseret på data fra Socialfondsfinansierede projekter i perioden 2014-2020. For en mere detaljeret gennemgang af data, forbehold herved samt beskrivelse af de udarbejdede figurer henvises til 9.

2.3.3 Interviews

Vi har i forbindelse med slutevalueringen af begge programmer samlet gennemført 36 interviews¹⁰ med personer med forskellig indsigt i programmerne, herunder de enkelte prioriteters styrker og svagheder. Interviewpersonerne er udvalgt af evaluator på baggrund af vores kendskab til deres indsigt i programmerne og projekter bevilget under dem. Vi har udarbejdet en interviewguide, som interviewpersonerne har fået tilsendt forud for de planlagte interviews for at give dem mulighed for at reflektere over spørgsmålene og forberede sig. Enkelte interviews er afholdt som fysiske møder, men hovedparten af interviewene er gennemført virtuelt over Teams. Det er vigtigt for os at understrege, at interviewpersonerne ikke kan tages til indtægt for konklusioner i denne rapport, som alene er evaluators ansvar. De har dog leveret værdifulde input og hjulpet til at validere flere af rapportens pointer. Interviewpersonernes udtalelser er anonyme, og formidles kun hvor der er sammenfaldende mønstre og tendenser og/eller nuancer blandt informanterne.

¹⁰ Interviewpersoner er blevet udvalgt og søgt fordelt lige mellem de forskellige prioritetsakser, samt med henblik på så vidt muligt at målrette interview og opnå indblik i den enkelte prioritetsakse.

Tabel 2-3 *Oversigt over interviewpersoner*

Interviewperson	Titel, organisation	Primært fokus for interviewet
Anne Christine Lyder Andersen	Stabschef, Dansk Design Center	Iværksætter
Pernille Berg	Forsknings- og programchef, Fonden for Entreprenørskab	Iværksætter
Allan Hejslet	Projektleder, Erhvervshus Nordjylland (tidligere MARCOD)	Iværksætter
Jens Hausted	Direktør, Dansk Kyst- og Naturturisme	Iværksætter
Kasper Aagaard	Direktør, Erhvervshus Fyn	Vækstrettet kompetenceudvikling
Gunhild Sander Garsdal	Udviklings- og programchef, Erhvervshus Hovedstaden	Vækstrettet kompetenceudvikling
Anna Maria Sønderholm	Udviklingschef, Erhvervshus Midtjylland	Vækstrettet kompetenceudvikling
Søren Tranberg	Analysechef & DPO, Erhvervshus Nordjylland	Vækstrettet kompetenceudvikling
Line Fossing	Vicedirektør, Erhvervshus Sjælland	Vækstrettet kompetenceudvikling
Cindie Dahl Hjort	Erhvervskonsulent, Business Center Bornholm	Vækstrettet kompetenceudvikling
Jan Lund	Tidligere chefkonsulent, UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole	Vækstrettet kompetenceudvikling
Charlotte Birkshøj	Project Manager, TietgenSkolen	Vækstrettet kompetenceudvikling
Katrine Solvang	Chefkonsulent, Aarhus Universitet	Vækstrettet kompetenceudvikling
Ulrich Skytte Kirsten Bach Kjeldal	Uddannelseschef, Campus Vejle Studievejleder, IBC	Inklusion
Ole Vagn Christiansen	Sekretariatsleder, Kirkens Korshær	Inklusion
Anette Steffensen Kamilla Prehn Hansen	Chefkonsulent, Slagelse Kommune Udviklingskonsulent, Slagelse Kommune	Inklusion
Helle Gammelgaard Morten Nørgaard	Projektleder, Projekterimidt Projektkonsulent, Projekterimidt	Inklusion
Marie Vingaard Bové	Projektmedarbejdere, AMU Nordjylland	Uddannelse
Dagmar Irgang	Senior Project Manager, Copenhagen Capacity	Uddannelse
Bodil Brønden	VEU-konsulent, Mercantec	Uddannelse
Lars Bylow	Projektleder, Uddannelsescenter Holstebro	Uddannelse
Jytte Randbæk	Fundraiser, Mercantec (tidl. SOSU NORD)	Uddannelse

2.3.4 Skriftligt materiale

Som supplement til det ovenfor beskrevne datagrundlag har vi i enkelte tilfælde gjort brug af skriftlige kilder. Dette har særligt været eksterne evalueringer udarbejdet af COWI og Pluss, samt formelle politiske aftaler, større fagspecifikke analyser m.v. Hvor der direkte er refereret pointer eller data fra andet skriftligt materiale, er der indsat henvisninger som fodnoter i teksten.

Herudover har vi med machine learning teknikker udtrukket indsigter på tværs af projekternes seneste (sidste) statusrapporter¹¹. I alt har 163 slutrapporter indgået i tekstanalysen, som har behandlet følgende temaer i rapporterne; Covid-19, forsinkelser i projekternes fremdrift, forlængelse af projektperioden, ændringer i

¹¹ Nærmere om metoden hertil fremgår af 10.

projektets organisering samt overskridelse af budgetter. Analysen har forholdt sig til konkrete søgeord som fremgår af 11. **Error! Reference source not found.**

2.4 Evalueringens tidsproces

Evalueringen er gennemført efter planen ud fra følgende milepæle:

Tidspunkt	Milepæl
Marts-maj 2023	Igangsættelse, modtagelse af kvantitative data
Maj-juni 2023	Interview
Juni-august 2023	Analyse
Medio september 2023	Deadline for rapportudkast til Erhvervsstyrelsen
Ultimo september 2023	Første feedback på rapport
Medio oktober 2023	Deadline for aflevering af endeligt rapportudkast
Primo november 2023	Præsentation af hovedpointer fra rapporten (webinar)

3 Iværksætteri (indsatsområde 1a og 1b)

3.1 Overblik

Nedenfor giver vi et kort overblik over indsatsområderne, herunder dens formål, indhold og bevilgede projekter under programperioden 2014-2020. Afsnittet indledes med programmets egen beskrivelse af indsatsområderne.

3.1.1 Baggrund og formål

Forud for udfærdigelsen af det danske Socialfondsprogram 2014-2020 viste en kortlægning, at vilkårene for iværksættere og vækstvirksomheder i Danmark ikke kunne måle sig med de bedste blandt OECD-landene¹². Den økonomiske krise havde på daværende tidspunkt en relativ stor effekt på iværksætteraktiviteterne og i 2010-2012 var antallet af CVR-registreringer på et betydeligt lavere niveau end tidligere (DST). Den faldende etableringsrate havde derfor resulteret i en reduceret jobskabelse.

På den baggrund var det specifikke mål for indsatsområderne at **øge antallet af selvstændige og overlevelsesraten blandt nye virksomheder**. Resultatet skulle være, at deltagerne gennemførte iværksætterrådgivningsforløb eller modtog undervisning i iværksætteri på uddannelsesinstitutionerne. På længere sigt var målet, at de nye virksomheder skulle bidrage til øget vækst og beskæftigelse.

3.1.2 Indhold af indsatsområderne

Prioriteten har været opdelt i to indsatsområder:

a) Vejledning og støtte til iværksættere, og

b) Undervisning i iværksætteri

Vejledning og støtte til iværksættere

Vejledning og støtte til iværksættere har haft som mål at supplere den eksisterende indsats over for selvstændige ved at tilbyde øget vejledning, information og anden støtte mhp. at øge sandsynligheden for, at de fortsat kunne være selvstændige efter en periode og dermed bidrage positivt til beskæftigelse.

Indsatsen har været rettet mod personer, der har ønsket at etablere selvstændig virksomhed, og nye iværksættere i programmet defineret som personer, der inden for de seneste tre år, før projektets påbegyndelse, har oprettet CVR-nummer.

¹² Erhvervsstyrelsens Iværksætterindeks (2012)

Undervisning i iværksætteri

Formålet med denne indsats har været at supplere den indsats, der er iværksat i regi af Fonden for Entreprenørskab, der har haft fokus på entreprenørskabsundervisning. Desuden skal indsatsen supplere COSME-programmet, der har søgt at fremme iværksætterkulturen blandt kvindelige iværksættere.

Indsatsen har i programmet været begrænset til at dække projekter, der har været rettet mod unge på gymnasier eller afsluttende uddannelser (erhvervsuddannelser eller videregående uddannelser) for at kunne måle en effekt inden for en overskuelig tid. Projekterne har skulle motivere de studerende til at blive selvstændige erhvervsdrivende.

Aktiviteter

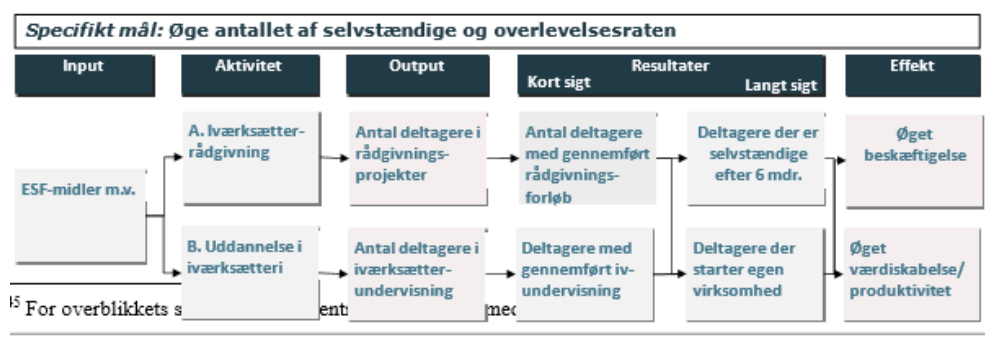
Indsatsområde a) har f.eks. kunnet omfatte følgende aktiviteter:

- > Målrettet rådgivning til iværksættere, som har brug for bistand til fx videreudvikling af en forretningsidé.
- > Mentorordninger for iværksættere.
- > Rådgivning eller mentorordninger målrettet særlige grupper (køn, etnicitet, handicap mv.).
- > I projekter om rådgivning og mentorordninger kan iværksætterens aktiviteter støttes via facilitering af adgang til fysiske faciliteter.

Indsatsområde b) har f.eks. kunnet omfatte følgende aktiviteter:

- > Udvikling og implementering af undervisningsforløb, der målretter undervisningen mod etablering af egen virksomhed og opbygning af iværksætter-kompetencer.
- > Udvikling og implementering af uddannelses- og undervisningsforløb, som kan tilbyde innovative opkvalificeringsforløb i samarbejde med virksomheder.
- > Opkvalificering af lærere.

På baggrund af ovenstående beskrivelse af indsatsområderne formål og aktiviteter kan der opstilles følgende effektkæde for indsatsområdet:

¹⁵ For overblikkets s

3.1.3 Projekter under indsatsområderne

Nedenstående tabel giver et overblik over hvilke projekter, der har været igangsat under indsatsområderne, samt hvilke projekter COWI og Pluss har evalueret. Det fremgår, at vi på nuværende tidspunkt har samlet erfaringer fra 35 projekter gennem 26 midtvejsevalueringer og 35 slutevalueringer. De følgende afsnit vil bygge på indsigter fra disse rapporter samt fra de supplerende interviews, der er gennemført i forbindelse med temaevalueringen.

Tabel 3-1 Oversigt over bevilgede projekter

Projekttitle	Start	Slut	Region	Tilsagnsmodtager	Evalueret Midtvejs	Evalueret Slut
Iværksætteri (indsatsområde 1a)						
Bornholms Iværksætterprogram	01-03-2018	29-02-2020	Bornholm	Business Center Bornholm	✓	✓
Specialiseret Erhvervsservice for Green Tech Virksomheder (GT Program)	19-09-2019	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Green Tech Center A/S	✓	✓
Vækstiværksætterprojekt ved Accelerace, Erhvervshusene, og DDC	30-08-2019	30-09-2022	Erhvervsstyrelsen	Erhvervshus Hovedstaden S/I	✓	✓
IværksætterDanmark - IvDK	30-08-2019	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Erhvervshus Hovedstaden S/I	✓	✓
Acceleration af bæredygtige og digitale vækstiværksættere i Region Sjælland	30-08-2019	31-08-2022	Erhvervsstyrelsen	Danmarks Tekniske Universitet, DTU RISØ	✓	✓
HIP Hovedstadens Iværksætterprogram	01-04-2015	30-04-2020	Hovedstaden	Erhvervshus Hovedstaden		✓
Greater Copenhagen Food Startup	01-01-2017	28-02-2022	Hovedstaden	Erhvervshus Hovedstaden		✓
Growing Food CPH	01-03-2017	31-07-2020	Hovedstaden	Capnova		✓
Rest til Ressource - Grønne forretningsmodeller for SMV'er	21-10-2014	31-12-2016	Midtjylland	Agro Business Park		✓
Program for iværksættere 2015	01-01-2015	30-04-2018	Midtjylland	Erhvervshus Midtjylland		✓
Iværksætterprogram 2018-2021	18-09-2017	31-08-2022	Midtjylland	Erhvervshus Midtjylland	✓	✓
StartUp Viborg – Udvikling og styrkelse af iværksætterkultur*	29-08-2019	24-06-2022	Midtjylland	Business Viborg		
Nordjysk NewBiz	24-04-2014	30-06-2016	Nordjylland	Erhvervshus Nordjylland		✓
Nordjyske NewBiz*	29-06-2015	31-08-2021	Nordjylland	Erhvervshus Nordjylland		
Innovativ Vækst - et intensivt iværksætterforløb for nordjysk vidensiværksættere.	01-05-2016	31-12-2022	Nordjylland	Erhvervshus Nordjylland	✓	✓
Nordjysk NewBiz 2016 - 2018 - Socialfonden	29-06-2015	31-12-2020	Nordjylland	Erhvervshus Nordjylland	✓	✓
Pilotprogram for maritimt iværksætteri - Maritime Stars	04-04-2018	28-02-2022	Nordjylland	Maritimt Center for Optimering og Drift (MARCOD)		✓
Vækstfremmende Inkubationsforløb for SMV'er	01-09-2014	31-12-2016	Sjælland	Erhvervshus Sjælland	✓	✓
Startup Masterclass	06-12-2017	31-03-2022	Sjælland	Erhvervshus Sjælland	✓	✓
Startup Business (Lean Accelerationsforløb for iværksættere)	01-01-2019	31-03-2022	Sjælland	Erhvervshus Sjælland	✓	✓
Kreativitet & Iværksætteri	02-12-2014	30-11-2020	Syddanmark	Svendborg Kommune	✓	✓
Pre Scale Up	01-01-2017	30-11-2018	Syddanmark	Erhvervshus Fyn		✓
Co-Create Sydfyn I v/Fremtidsfabrikken	10-01-2017	31-12-2021	Syddanmark	Fremtidsfabrikken	✓	✓
Co-Create Sydfyn II v/Fremtidsfabrikken	10-01-2017	31-12-2021	Syddanmark	Fremtidsfabrikken	✓	✓
Odense Robotics Startup Programme	01-01-2019	30-06-2022	Syddanmark	Erhvervshus Fyn (Udvikling Fyn)	✓	✓
Iværksætteri (indsatsområde 1b)						

Projektitel	Start	Slut	Region	Tilsagnsmodtager	Evalueret Midtvejs	Evalueret Slut
Vidensbaseret Entreprenørskab for Sundere Vækst (VEST)	01-09-2016	29-02-2020	Hovedstaden	Københavns Universitet (KU SUND) / Copenhagen Healthtech Innovation		✓
Design Business Boot Camp	02-12-2014	31-12-2020	Syddanmark	Foreningen Design2innovate	✓	✓
Dream Steps	01-03-2018	31-08-2021	Nordjylland	University College Nordjylland	✓	✓
Entreprenørskab i uddannelser	27-05-2016	31-01-2021	Midtjylland	VIA University College	✓	✓
Iværksætter i jobskabelse	31-08-2017	31-08-2021	Nordjylland	EUC Nordvest	✓	✓
Spilbaseret Iværksætterundervisning	30-08-2019	31-03-2022	Erhvervsstyrelsen	Zealand Sjællands Erhvervsakademi	✓	✓
Spilbaseret Iværksætterundervisning Sjælland	30-08-2019	31-03-2022	Erhvervsstyrelsen	Zealand Sjællands Erhvervsakademi	✓	✓
Start Up i praksis	08-01-2018	31-03-2021	Erhvervsstyrelsen	Fonden for Entreprenørskab	✓	✓
Start Up i praksis, Sjælland	08-01-2018	28-01-2021	Erhvervsstyrelsen	Fonden for Entreprenørskab	✓	✓
Undervisning i Iværksætter	05-10-2017	30-06-2021	Erhvervsstyrelsen	Zealand Business College	✓	✓
Undervisning i Iværksætter, Sjælland	05-10-2017	30-06-2021	Erhvervsstyrelsen	Zealand Business College	✓	✓
SUNDiværk - for studerende	03-03-2015	30-06-2020	Syddanmark	UC Syddanmark	✓	✓

*Projekterne er ikke meldt ind under Rammeaftalen om fælles evaluering af den regionale vækstindsats.

3.2 Fremdrift

I dette afsnit beskriver vi fremdriften for de igangsatte projekter under indsatsområderne. Vi præsenterer fremdriften under to overskrifter: 'Effektivitet', som er fremdriften i forhold til målsætningerne, og 'Efficiens', som beskriver den foreløbige omkostningseffektivitet for de igangsatte projekter for hver af indsatsområdernes indikatorer.

Midler bevilget under prioritetsaksen

Den samlede status for tildeling af midler er, at der på evalueringstidspunktet i alt er givet tilsagn for omkring 684 millioner kroner (total for både 1a og 1b). Dermed er der bevilget 97 % af det samlede programbudget for prioriteten på 704 millioner kroner. På trods af, at prioritetsaksen var et stykke foran, hvad angår udmøntningen, sammenlignet med de øvrige prioritetsakser, på tidspunktet for midtvejsevalueringen, så ligger prioriteten lavest på tidspunktet for slutevalueringen ift. andel udmøntede midler.

3.2.1 Effektivitet

I dette afsnit beskriver vi den kvantitative målopnåelse i forhold til de programfastsatte indikatorer for indsatsområderne. De mulige årsager til den succesfulde eller mangelfulde målopnåelse på indsatsområdernes forskellige indikatorer diskuterer vi nærmere i det følgende afsnit 'Vurdering af projekternes implementering'.

Fremdrift ift. programål

I nedenstående figur præsenterer vi de overordnet fastsatte måltal for indikatoren 'Antal deltagere'¹³ og, hvor stor en del der er realiseret heraf.

Tabel 3-2 Målopnåelse ift. prioritetens programfastsatte mål

¹³ I Socialfonden er dette den eneste programindikator, som der i programmet på forhånd er fastlagt mål for.

Region Sjælland	Programmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
Antal deltagere (indsatsområde 1a)	870	935	107 %
Antal deltagere (indsatsområde 1b)	870	1.958	225 %
Øvrige regioner	Programmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
Antal deltagere (indsatsområde 1a)	9.370	17.481	187 %
Antal deltagere (indsatsområde 1b)	9.370	15.428	165%

Begge indsatser, inden for henholdsvis Region Sjælland og Øvrige regioner, har indfriet programmålene for antal deltagere. Ved midtvejsevalueringen var det for indsatsen om undervisning i iværksætteri (1b) kun lykkedes at rekruttere knap en fjerdedel¹⁴ af programmålet, hvorfor vi kan konkludere, at der sidenhen er sket en stor udvikling jf. den aktuelle høje målopnåelse. På trods af, at måltallene for antal deltagere i projekter under indsatsområde 1a er nået, har der dog været visse udfordringer med at finde relevante deltagere, hvilket bliver uddybet nedenfor.

Fremdrift ift. projektmål

I nedenstående tabel præsenterer vi målopnåelsen på alle programindikatorer. Vi skelner mellem projekternes aggregerede måltal ('projektmål') og den realiserede andel af disse for de på evalueringstidspunktet afsluttede projekter. Opgørelsen i kolonnen til højre viser den procentvise realisering af projektmålene.

Tabel 3-3 Målopnåelse ift. projektmålsætninger

Region Sjælland	Projektmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
1.A.1. Antal deltagere	807	935	116 %
1.A.2. Antal deltagere der fuldfører rådgivnings-/vejledningsforløb	709	667	94 %
1.A.3. Antal deltagere der forbedrer deres iværksætterkompetencer umiddelbart efter deltagelsen	654	705	108 %
1.A.4. Antal deltagere der har startet en ny virksomhed umiddelbart efter deltagelsen	158	90	57 %
1.B.1. Antal deltagere	1.505	1.958	130 %
1.B.2. Antal deltagere der forbedrer deres iværksætterkompetencer umiddelbart efter deltagelsen	1.328	968	73 %
1.B.3. Antal deltagere der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen	348	1.321	380 %
1.B.4. Antal deltagere der har startet en ny virksomhed umiddelbart efter deltagelsen	44	11	25 %

Se tabellen for øvrige regioner nedenfor.

¹⁴ Samlet for Region Sjælland og Øvrige regioner.

Øvrige regioner	Projekt mål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
1.A.1. Antal deltagere	16.493	17.481	106 %
1.A.2. Antal deltagere der fuldfører rådgivnings-/vejledningsforløb	13.666	10.916	80 %
1.A.3. Antal deltagere der forbedrer deres iværksætterkompetencer umiddelbart efter deltagelsen	12.121	11.061	91 %
1.A.4. Antal deltagere der har startet en ny virksomhed umiddelbart efter deltagelsen	2.955	2.256	76 %
1.B.1. Antal deltagere	16.229	15.428	95 %
1.B.2. Antal deltagere der forbedrer deres iværksætterkompetencer umiddelbart efter deltagelsen	12.881	7.235	56 %
1.B.3. Antal deltagere der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen	2.827	6.910	244 %
1.B.4. Antal deltagere der har startet en ny virksomhed umiddelbart efter deltagelsen	656	223	34 %

Hverken projekterne under indsats 1a eller 1b har nået de aggregerede projektmål for forbedring af iværksætterkompetencer efter deltagelsen (1.A.3 og 1B.2), dog med undtagelse af 1.A.3 for Region Sjælland – heller ikke set relativt til antallet af deltagere. Dog er målopnåelsen markant højere i iværksætterrådgivningsprojekter (1.1.A) end for projekter med fokus på undervisning i iværksætteri (1b). Inden for sidstnævnte indsatsområde er kun 47 %¹⁵ af deltagerne i 'Øvrige Regioner' registreret med en forbedring af kompetencer. På baggrund af de gennemførte evalueringer tyder det imidlertid på, at de administrative udfordringer med indsamling af slutskemaer har medvirket til at vanskeliggøre målopnåelsen.

Undervisning i iværksætteri-projekterne (1b) formår til gengæld i høj grad at realisere de aggregerede projektmål for deltagerens opnåelse af *formelle færdigheder* (1B.3). Her indfries de samlede måltal med 244%, dvs. næsten 2,5 gange så mange deltagere opnår formelle færdigheder ift. ventet. Dette svarer til 45 % af deltagerne. I forhold til dette måltal finder vi grundlag for at sætte spørgsmålstegn ved, i hvilket omfang den høje realiseringsgrad indholdsmæssigt kan tilskrives projekternes intervention. For det første opnår deltageren i registreringsammenhæng de formelle færdigheder per automatik ved at gennemføre valgfaget eller modulet, hvorfor gennemførelse af faget stort set er ensbetydende med opnåelse af de formelle færdigheder. For det andet er der eksempler på, at der i denne type projekter er tale om undervisning i iværksætteri som et element eller modul i undervisningen, mens de *formelle færdigheder* vedrører hele faget. Disse projekters input har derfor kun i meget begrænset omfang betydning for, hvorvidt deltagerne – eleverne eller de studerende – opnår formelle færdigheder.

Måltallene for antallet af deltagere, som har startet en virksomhed umiddelbart efter deltagelse i projektet (1.A.4 og 1B.4), er ikke nået for hverken projekter under indsats 1a eller 1b. Dog er realiseringen af nye etablerede virksomheder i projekter under indsatsområde 1a relativt høj med cirka hver femte af deltagerne, der fuldfører et

¹⁵ Procentsats beregnet ud fra 1.B.1 (15.428) og 1.B.2 (7.235) for Øvrige Regioner.

rådgivningsforløb, som også etablerer virksomhed: 21 % (2.256/10.916) i 'Øvrige regioner' og 13 % (90/667) i Region Sjælland.

Projekterevalueringerne afslører flere modsatrettede forhold, der medvirker til både at booste tallene for antal etablerede virksomheder kunstigt – og til at reducere dem. I flere tilfælde kan vi konstatere, at additionaliteten af projekternes intervention har været begrænset – forstået på den måde, at det i høj grad er en tilsnigelse at tilskrive etableringen af en virksomhed/CVR-nummer til iværksætterens projektdeltagelse. Denne virksomhedsetablering ville med andre ord i en del tilfælde også være sket uden projektdeltagelsen. Det vil sige, at etableringen af flere af de registrerede virksomheder, ifølge udsagn fra interviewede deltagere, ikke sker *som følge af* deltagelsen, men sammenfaldende med. Alligevel medregnes virksomhedsetableringen, fordi der tidsmæssigt er et tilnærmelsesvist sammenfald med iværksætterens deltagelse i projektet. Vi har ikke grundlag for at sige, at dette er en udbredt registreringspraksis, men den er forekommet.

Omvendt kan flere faktorer have medvirket til, at realiseringen af etablering af virksomheder er blevet påvirket negativt. F.eks. kan vi konstatere, at mange iværksættere opretter et CVR-nummer en del tid før, de for alvor går i gang med at etablere og drive deres virksomhed. Hvis deltagere i forløbene allerede inden deltagelse har et CVR-nummer og dermed ikke kan medregnes, kan det være med til at forklare, at målene for oprettelse ikke bliver opfyldt. Oprettelse af nyt CVR-nummer er derfor ikke altid en helt retvisende indikator for effekt (se opmærksomhedspunkt 3-2). Desuden tyder noget på, at målsætningerne har været for høje i indsatserne under 1b, fordi deltagere er unge elever og studerende, og dermed ofte er mindre klar til at etablere en virksomhed.

3.2.2 Efficiens

I dette afsnit præsenterer vi projekternes omkostningseffektivitet (efficiens) forstået som omkostningerne ved at indfri målene under indsatsområderne. Nedenstående tabel viser omkostningseffektiviteten for hver parameter beregnet som antal budgetkroner per indikatorenhed. Da projekterne under indsatsområderne er forskellige i forhold til målgruppefokus, anvendte virkemidler mv. har vi ligesom ved midtvejsevalueringen valgt ikke at præsentere omkostningseffektiviteten for hvert enkelt projekt, men i stedet at vise gennemsnit og medianomkostningerne.

På grund af de små stikprøvestørrelser for projekter i Region Sjælland undlader vi at kommentere på omkostningseffektivitetsindikatorerne for Sjælland. Vi undlader desuden at sammenligne nedenstående data med tilsvarende data fra midtvejsevalueringen af Socialfondsprogrammet. Data fra midtvejsevalueringen indeholdt kun få afsluttede projekter, så vi vurderer datagrundlaget som for usikkert til sammenligning.

Tabel 3-4 Omkostningseffektivitet (kroner per indikatorenhed)

Indikator #	1.A.1.	1.A.2.	1.A.3.	1.A.4.	1.B.1.	1.B.2.	1.B.3.	1.B.4.
Indikatornavn	Antal deltagere	Antal deltagere der fuldfører rådgivnings-/vejledningsforløb	Antal deltagere der forbedrer deres iværksætterkompetencer umiddelbart efter deltagelsen	Antal deltagere der har startet en ny virksomhed umiddelbart efter deltagelsen	Antal deltagere	Antal deltagere der forbedrer deres iværksætterkompetencer umiddelbart efter deltagelsen	Antal deltagere der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen	Antal deltagere der har startet en ny virksomhed umiddelbart efter deltagelsen
Projekter i Region Sjælland	n=5	n=5	n=5	n=5	n=2	n=2	n=2	n=2
Median	33.318 kr.	44.483 kr.	40.940 kr.	308.553 kr.	-	-	-	-
Gennemsnit	37.582 kr.	52.579 kr.	50.583 kr.	2.720.184 kr.	1.984 kr.	4.472 kr.	3.162 kr.	334.570 kr.
Projekter i Øvrige regioner	n=19	n=19	n=19	n=18	n=9	n=9	n=9	n=8
Median	24.771 kr.	32.287 kr.	31.262 kr.	246.025 kr.	4.402 kr.	7.378 kr.	14.537 kr.	395.555 kr.
Gennemsnit	61.147 kr.	76.979 kr.	73.896 kr.	1.222.512 kr.	6.748 kr.	13.268 kr.	15.102 kr.	600.354 kr.

Gennemførelsen af projekterne er i gennemsnit markant mere omkostningseffektiv for undervisningsprojekterne under prioritet 1b (1.B.1) ift. projekter under 1a (1.A.1). Det er naturligt, at prisen per deltager er lavere på uddannelsesindsatsen, da der typisk er tale om eksisterende grupper af mange deltagere. Ligeledes viser tabel 3-4, at omkostningerne ifm. en deltager forbedrer sine iværksætterkompetencer, er lavere i de undervisningsrettede projekter ift. omkostningerne i vejledningsforløb. Ingen af disse iagttagelser er på nogen måder overraskende af de årsager, vi angav i forrige afsnit.

Der ses ligeledes en markant forskel i omkostningseffektiviteten for, at en deltager stifter ny virksomhed efter endt deltagelse i projekterne under indsats 1a og 1b. De gennemsnitlige omkostninger for at en deltager starter en ny virksomhed efter deltagelse er henholdsvis 1,22 mio. kroner i 1a projekter, og 600.000 kr. i 1b projekter. Denne betydelige forskel mellem projekter under 1a og 1b er dog naturlig. Indsatserne under 1a er vejledning til eksisterende iværksættere, hvorfor deltagerne i højere grad allerede har et CVR-nummer, og derfor er mindre tilbøjelige til at oprette et. Hvorimod indsatserne under 1b er målrettet studerende, som ikke nødvendigvis selv er iværksættere (endnu), hvorfor der er der større chance for, at disse deltagere opretter et CVR-nummer. Dermed siger indikator 1.A.4 og 1B.4 ikke nødvendigvis noget meningsfuldt om omkostningseffektiviteten, fordi det på den ene side er billigere per person at have flere elever igennem et forløb end et mindre antal iværksættere, og på den anden side kræver det en større indsats at rådgive en potentiel iværksætter til en situation, hvor denne etablerer en virksomhed. Vi anbefaler derfor, at man ikke drager konkrete konklusioner ud fra ovenstående tal.

3.3 Vurdering af projekternes implementering

I dette afsnit præsenterer vi vores analyse af implementeringen af projekter under indsatsområderne med fokus på identificerede udfordringer og læringer af tværgående karakter. Analysen er inddelt efter de tre evalueringsparametre: 'Effektivitet', 'Relevans' og 'Kohærens'.

3.3.1 Effektivitet

Indfrielse af mål for rekruttering for indsatser under 1a

Projekterne under indsatsområde 1a har overordnet nået sine rekrutteringsmål. Vores evalueringer af de enkelte projekter har dog også vist, at nogle projekter har oplevet udfordringer med at finde tilstrækkeligt relevante deltagere, hvilket særligt gør sig gældende i projekterne rettet mod potentielle vækstiværksættere. Flere af projektholderne bag indsatser for vækstiværksættere har efterfølgende konstateret, at mange af deltagerne ikke reelt har haft potentiale til at blive vækstiværksættere. Løsningen på denne udfordring har i flere projekter været at formulere skærpede screeningskriterier ifm. rekruttering af potentielle deltagere i projekterne. Denne løsning har dog grundlæggende haft to udfordringer:

- 1 **Indsnævring af rekrutteringsgrundlag for indsatser under 1a:** At skærpe adgangskravene for deltagelse i projekter under 1a baseret på iværksætternes vækstpotentiale medfører for det første, at rekrutteringsgrundlaget indsnævres. Og i de tilfælde, hvor denne problemstilling har udfordret projektholderens mulighed for at indfri de opstillede projektmål for deltagerantallet, er screeningskriterierne derfor i praksis blevet slækket efterfølgende. Et eksempel på dette er projektet 'Program for iværksættere 2015' målrettet de mest vækstparate startups med internationalt potentiale. Projektet var designet som en stop-go-proces, hvor kriterierne for vækstpotentiale skulle bruges til løbende at vurdere, hvilke virksomheder, der kunne fortsætte i forløb og gå videre til næste fase. Her blev det af projektholderne konstateret, at der ikke var nok deltagere med det forventede potentiale – specielt i de senere forløb, hvor flere virksomheder end forventet blev frasortet. Ydermere har geografiske udvælgelseskriterier givet problemer i nationale indsatser, da der typisk forekommer flere relevante virksomheder med potentiale i Region Hovedstaden, selvom ønsket er at sikre en jævn geografisk fordeling.

- 2 **Screening af iværksættere med vækstpotentiale:** Flere giver udtryk for, at det er vanskeligt at opstille gode screeningskriterier for, hvornår en iværksættervirksomhed har et vækstpotentiale. Man kan f.eks. forholde sig til produktets nyhedsværdi og innovationshøjde, proof of concept og proof of business. I projektet 'Nordjysk NewBizz' har kravet til vækstiværksættere været, at virksomhederne havde udarbejdet en forretningsplan, havde en fuldtidsansat udover ejeren og en omsætning på en million kroner om året. Dette viste sig dog ikke nødvendigvis at være den type virksomhed, der egnede sig bedst til et iværksætterforløb. Bl.a. passede virksomheder indenfor life science, med et stort vækstpotentiale, ofte ikke på denne definition, da disse typer virksomheder kræver avancerede teknologier samt ofte er i produktudviklingsfasen i en længere periode, og dermed ikke har nogen omsætning. I det pågældende projekt blev

screeningskriterierne ændret i løbet af projektet, så kravet om en forretningsplan blev slettet, og krav om medarbejdere og omsætning kan tilsidesættes, hvis der er investering fra andre parter. I projektet var det også et krav for at kvalificere sig som vækstvirksomhed, at virksomhederne maksimalt var fem år gammel. Dette krav blev også modificeret undervejs, så iværksættere som f.eks. iværksatte nye aktiviteter også kunne blive en del af tilbuddet.

Øvrige rekrutterings- udfordringer

Det er dog ikke alene screeningskriterierne, der har voldt nogle af de evaluerede projekter rekrutteringsproblemer. Således findes der i projektevalueringerne eksempler på, at efterspørgslen efter rådgivning for iværksættere har været udfordret af flere årsager. I flere tilfælde har vi gennem evalueringerne talt med iværksættere, der pegede på kravet om egenbetaling som et problem og vurderede, at det afholdt andre iværksættere fra at deltage. Mange af deltagerne/virksomhederne i målgruppen tjener endnu ikke penge på deres iværksætteri, så selv små beløb kan være afskrækkende. I andre tilfælde hvor kravet om egenbetaling alene har vedrørt timefinansiering har det i stedet været dokumentationskravet, der har virket afskrækkende. Der ses en klar tendens til, at det særligt er blandt de mindste iværksættervirksomheder (med få eller ingen ansatte), hvor dette har været en barriere for deltagelse, hvorfor dette kræver en særlig opmærksomhed i iværksætterprojekter. Villigheden til at slække på disse krav skal vejes op mod ønsket, om at deltagerne selv har "hånden på kogepladen" og selv foretager en form for investering i forløbet der for nogle projekter også har indgået som en del af rationalet.

I midtvejsevalueringen blev det også beskrevet, at nogle projekters krav om, at deltagere ikke skulle have et CVR-nummer, eller at det maksimalt var tre år gammelt, var et problematisk udvælgelseskriterium. Iværksætteren kan nemlig have oprettet CVR-nummeret lang tid før, vedkommende for alvor går i gang med sin iværksættervirksomhed. Desuden afspejler alderen på en virksomhed ikke nødvendigvis modenheten af virksomheder, som blandt andet afhænger af branche. Denne problematik har vi genfundet i en række efterfølgende projekter.

Covid-19

For vejledningsindsatserne har Covid-19 i den sidste del af programperioden bevirket, at flere aktiviteter som var tiltænkt at foregå fysisk sammen, er blevet omlagt til et onlineformat eller i nogle tilfælde aflyst. For undervisningsindsatserne har udskydning eller aflysning af aktiviteterne ikke i samme grad været mulig, da aktiviteterne har været en del af elevernes/de studerendes undervisning. For både indsatser under 1a og 1b gælder det, at omlægning til onlineformat i nogle tilfælde har haft en negativ indvirkning på deltagernes udbytte og opfattelse af aktivitetens kvalitet. Specielt har online aktiviteter ikke bidraget til netværksdannelse. For et projekt under 1a, 'Startup Masterclass', har onlineformatet dog givet iværksætterne bedre mulighed for deltagelse, da der ikke har været transporttid, hvormed det virtuelle format faktisk har været en fordel for iværksætterne i en presset hverdag. Også for projekterne under denne prioritetsakse har Covid-19 understreget behovet for aktiv risikostyring af projekterne, hvilket ikke alle operatører har formået i praksis.

Øvrige effekter

Iværksættermiljøer

Iværksættermiljøer er vigtige for at sikre overlevelse af iværksætternes virksomheder, og dermed også et vigtigt led i effektskabelse og forankringen af aktiviteterne. En karriere som iværksætter betyder ofte et arbejdsliv uden kolleger, og dette kan være ensomt for den enkelte iværksætter. Hvis iværksætterne omvendt er en del af et socialt miljø med andre iværksættere, tyder vores evalueringer af iværksætterprojekter på, at det øger sandsynligheden for, at iværksætteren fastholder motivationen og fokus. Nogle projekter under indsats 1a har formået at skabe eller bygge på disse iværksættermiljøer. For eksempel har deltagerne i projektet 'Odense Robotics Startup Programme' fået adgang til et udviklingsmiljø, en såkaldt hub. Foruden at give mulighed for sparring med andre iværksættere og eksponering overfor mulige kunder og samarbejdspartnere, oplever brugerne af hubben også, at miljøet er motiverende og gør livet som iværksætter mindre ensomt. I projektet 'Vækstfremmende Inkubationsforkøb for SMV'er' har deltagerne fået mulighed for at tilkøbe adgang til et kontorfællesskab med andre iværksættere efter endt deltagelse. Dette har været med til at forankre projektets resultater og at fastholde iværksætterne på vækstsporet. Selvom det gennemgående ikke har været en eksplicit målsætning i projekterne at etablere et netværk eller socialt miljø, om den enkelte iværksætter, er vi ikke i tvivl om, at det har en stærk positiv effekt på iværksætternes motivation for at udvikle deres forretning og fastholde arbejdsviljen i vanskelige faser af virksomhedsetableringen.

Risiko for 'crowding-out'

Under indsatsområde 1a har vi kun i begrænset omfang konstateret et fokus på internationalisering – ud over de iværksættervirksomheder, der er 'born global' og dermed naturligt betragter hele verden som relevante markeder. Et begrænset eksportfokus i iværksætterprojekterne medfører typisk, at de støttede iværksættere oftest målretter deres fokus på at etablere sig på det danske marked og sikre et 'proof of business', før man går videre med eksport. Det skaber en væsentlig risiko for en crowding-out effekt. Altså en situation, hvor de støttede iværksættere hovedsageligt er i konkurrence med eksisterende danske SMV'er og dermed primært flytter markedsandele internt i Danmark. Dermed er jobskabelse og vækst i omsætning ofte ledsaget af negativ vækst hos andre virksomheder, hvormed nettoresultatet er begrænset. Denne situation vurderer vi dog som naturlig og uundgåelig inden for iværksætteri. Desuden har vi i adskillige situationer konstateret, at konkurrencen mellem nye iværksættervirksomheder og eksisterende SMV'er ofte er sund og medfører en værdifuld konkurrencesituation. De støttede, nye iværksættere introducerer nemlig ofte nye alternativer til produkter og løsninger til markedet, hvilket er med til at skærpe kravene til eksisterende produkter og løsningers konkurrencedygtighed. På baggrund af dette er det vores vurdering, at det begrænsede fokus på eksportaktiviteter under prioritetsaksen ikke udgør et større problem. Det er dog vores vurdering, at man i fremadrettede iværksætterindsatser med fordel kan forholde sig endnu mere eksplicit til, hvilke krav man vil stille til iværksætternes potentiale for internationalisering, så det eventuelt kan adresseres gennem konkrete projektaktiviteter, og så risikoen for crowding-out kan reduceres. I forlængelse af ovenstående observationer har vi også løbende noteret os forskellige synspunkter vedrørende værdien af iværksætteri kontra udnyttelsen af arbejdskraft i eksisterende virksomheder. Mangel på kvalificeret arbejdskraft skærper argumenterne

på begge sider, men vi har ikke inden for denne evaluerings rammer forholdt os yderligere til dette tema.

Forankring af rådgivningsforløbenes resultater (1a)

På tværs af vores projektevalueringer udtrykker deltagerne generelt, at de har oplevet at få et stort udbytte af indsatserne. Dog har meget få projekter indbygget mekanismer eller virkemidler til at understøtte den individuelle forankring af tilført viden, færdigheder og øvrige input hos deltagerne efter forløbenes afslutning. Specifikt har mange deltagere på tværs af projekter efterspurgt opfølgning et halvt eller et helt år efter afslutning på forløbene, hvor deltagerne vil kunne genbesøge deres værktøjer og udarbejdede planer. Med denne type opfølgning er det vores klare opfattelse, at forankringen, og dermed den langsigtede resultatopnåelse, vil kunne styrkes betydeligt – og med afsæt i en klar efterspørgsel hos iværksætterne. Et andet greb til at understøtte forankringen af iværksætternes tilførte kompetencer og input er at lade dem fortsætte i andre typer forløb, hvilket kræver, at iværksætterne proaktivt bliver screenet og henvist til andre tilbud og forløb efter afslutningen af et forløb. Dette er en del projekter lykkedes med – særligt de projekter, som har været organiseret omkring erhvervshusene. I projektet 'Beyond Beta', som var organiseret omkring erhvervshusene, er deltagerne efter afsluttet forløb mere eller mindre systematisk blevet henvist til andre projekter eller aktører i erhvervshusenes netværk. I projektet 'Startup Business (Lean Accelerationsforløb for iværksættere)', formåede projektholderne ligeledes at henvise deltagerne til andre indsatser efter forløbets afslutning. Henvisningen skete ved en tilbagelevering af status på den enkelte deltager til det relevante lokale erhvervskontor efter endt forløb. Dermed havde de lokale erhvervskontorer mulighed for at fortsætte dialogen med iværksætterne og følge op på inputtene fra forløbet. Flere deltagere i projektet nævnte, at de faktisk ikke skelner mellem Erhvervshuset og den lokale erhvervsservice, hvilket kan fortolkes som en succes i projektet med at henvise iværksætterne og skabe en god overgang fra endt projektførelse til videre tilbud i erhvervsfremmesystemet.

Forankring af undervisningsprojekter på uddannelsesinstitutionerne (1b)

I undervisningsprojekterne er det ofte ambitionen, at eksempelvis værktøjer og undervisningsmateriale fortsat skal anvendes efter projektets afslutning. Dertil kommer der generelle erfaringer og læring, der er opbygget gennem projektet, og som også ønskes videreført i institutionernes videre arbejde med undervisning i iværksætteri. Dog er forankringen ofte udfordret i de undervisningsrettede projekter. Dette skyldes, at de undervisningsrettede indsatser i mange projekter har været organiseret decentralt. Projekternes hovedaktivitet – undervisning i iværksætteri – er typisk foregået på flere uddannelsesinstitutioner, og det har i flere tilfælde også været op til den enkelte uddannelsesinstitution at tilrettelægge aktiviteterne. Ligeledes ligger en stor del af ansvaret for at forankre viden, erfaringer, undervisningsmaterialer m.v. hos den enkelte underviser eller projektkoordinator på uddannelsesinstitutionen. Vi kan konstatere, at flere af denne type projekter kunne have haft stor nytte af en egentlig plan for forankring af viden, værktøjer m.v. Ved at sikre forankring af indsatser, er der også bedre grobund for at opbygge en iværksætterkultur på uddannelsesinstitutionerne. Med en stærkere iværksætterkultur, er det sandsynligt, at

flere elever og studerende vil vælge iværksætteriet i deres uddannelse. Dette har potentiale til at skabe flere og bedre rustede iværksættere.

Forankringen af effekterne hos de studerende

Ligesom med rådgivning af iværksættere (1a) oplever nogle studerende også, at deres forløb slutter brat, og at de mangler information om, hvilke vejlednings- og støttemuligheder, de kan gøre brug af efter endt forløb. Det lykkes således ofte ikke projekterne at skabe kendskab til erhvervsfremmesystemet i tilstrækkelig grad. Dette er en barriere for forankring af effekterne hos de studerende, og skaber desuden en risiko for, at de studerende ikke arbejder videre med deres iværksætteriprojekter. Selvom flere projekter har gjort tiltag i den retning, har vi i evalueringerne efterlyst en mere systematisk tilgang til at henvise studerende, der modtager undervisning i iværksætteri, til erhvervsfremmesystemets forskellige tilbud til iværksættere, herunder blandt andet erhvervshusenes iværksætterprogrammer.

Vi ser i projekterne flere eksempler på, at studerende har gavn af længere forløb. De oplever, at det vil give dem bedre mulighed for at reflektere over og arbejde videre på deres iværksætterprojekter mellem undervisningsaktiviteterne. Længerevarende forløb bidrager derfor til en bedre forankring af læring fra aktiviteterne, og dermed et højere udbytte for de studerende. Projektet 'SUNDiværk - for studerende' er et eksempel på et undervisningsprojekt, der er lykkedes med at henvise studerende til andre relevante tilbud ved endt forløb. Projektet havde et lokalt erhvervsråd som projektpartner, og erhvervsrådet tilbød deltagerne mentorsamtaler – både som del af projektet men også efter projektets afslutning. Dermed kunne de studerende arbejde videre med deres ideer efter forløbets afslutning. Ved at forsætte muligheden for mentorsamtaler opstod der potentiale for, at deltageres læring fra projektet kunne forankres og at deltagerne kunne videreudvikle deres virksomhed.

3.3.1 Relevans

Iværksætterirådgivning (1a)

Generelt har vores projektevalueringer inden for indsatsområde 1a tegnet et billede af, at indsatser med flere forskelligartede tilbud af deltagerne opleves som mest relevante. Med mange forskelligartede tilbud oplever deltagerne i højere grad, at tilbuddene adresserer deres konkrete udfordringer eller kan møde dem på det niveau eller udviklingsstadiet, deres virksomhed er på. Dette lader sig bedst gøre i større, landsdækkende programmer, hvor der udbydes målrettede aktiviteter i forhold til forskellige udviklingsniveauer, behov eller brancher. De større landsdækkende projekter (eller programmer) har desuden den fordel, at de opnår en større kritisk masse af deltagere, hvilket muliggør en segmentering af deltagerne i grupper efter behov, geografi, fokus, niveau osv., som kan tilbydes målrettede forløb. Dermed understøtter data fra iværksætterprojekternes slutevalueringer den anbefaling, vi præsenterede ifm. midtvejsevalueringen om, at fokusere på større landsdækkende projekter for at sikre kritisk masse.

Desuden kan vi på tværs af iværksætterindsatserne (1a) konkludere, at individuelle forløb, fx mentorordninger og lignende, at deltagerne generelt opfattes som særlig relevante og effektfulde, hvilket giver sig til udtryk i en stor efterspørgsel på denne type aktiviteter. Hvor undervisning kan opfattes som for generisk, fordi iværksætterne

er i vidt forskellige situationer, tilbyder de individuelle forløb og virkelighedsnær rådgivning. En mentor sætter sig ind i deltagerens situation og er pragmatiske i deres vejledning, hvilket deltagerne opfatter som motiverende og værdifuldt. I nogle tilfælde er der blevet gjort brug af mere end én mentor eller grupper af mentorer til hver deltagende, og ofte har mentorerne haft forskellige baggrunde og erfaringer. Dette er blevet opfattet som ekstraordinært brugbart og inspirerende blandt deltagerne.

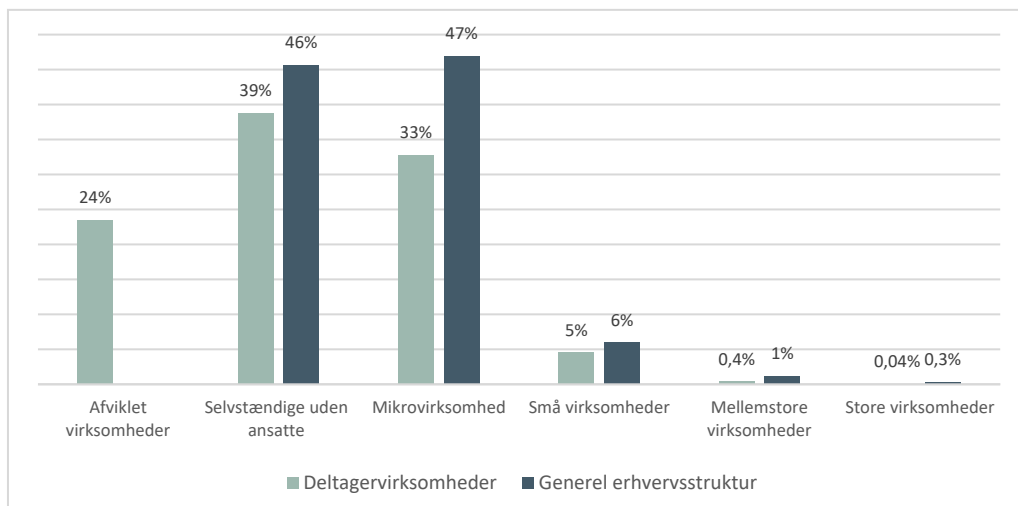
Undervisning i iværksætteri (1b)

Det er generel en tendens blandt undervisningsindsatserne (1b), at flere deltagere opfatter aktiviteterne som mere relevante, des mere de tager afsæt i praksis. Dette er f.eks. gjort i projekterne ved at undervisningen tager udgangspunkt i reelt oplevede problematikker eller ved at tage afsæt i cases fra iværksætternes egne forretninger eller andre iværksættervirksomheder, operatøren har samarbejdet med eller haft i forløb. Konkret har flere operatører haft stor succes med at invitere iværksættere udefra til at holde oplæg med afsæt i deres egne, praktiske erfaringer. Oplæg med iværksættere giver deltagerne et indblik i, hvordan livet som iværksætter faktisk er, hvilket har været motiverende for deltagerne.

I projektet 'Vidensbaseret Entreprenørskab for Sundere Vækst (VEST)' skulle deltagerne udvikle sundhedsløsninger ud fra virkelige udfordringer i sundhedssektoren, og disse løsninger blev testet på hospitaler og i en kommune. Testforløbet var meget givende for de studerende, og feedbacken fra brugere og potentielle aftagere bevirkede, at produkterne endte med at være nøje tilpasset dagligdagen hos de potentielle aftagere, hvilket er med til at styrke forløbenes relevans. Denne type testforløb er specielt relevante i sundhedssektoren, som har specialiserede behov, men kan også være relevant i andre brancher og sektorer, hvor det kan være svært at få feedback fra virkelige slutbrugerne.

Nedenstående figur viser fordelingen af deltagere med CVR-nummer i forhold til deres virksomheds størrelser. Ikke overraskende er den største andel af de deltagende virksomheder selvstændige uden ansatte (39 %), mens den næst højeste andel udgøres af mikrovirksomheder med op til 10 ansatte (33 %). Desuden ses det dernæst, at deltagervirksomhedernes størrelse har flugtet med tendensen i den generelle erhvervsstruktur.

Figur 3-1 Deltagervirksomheder i Iværksætteri-projekter og den generelle erhvervsstruktur, fordelt efter størrelse

Kilde: CVR-data på virksomheder der har deltaget i Iværksætteri i perioden 2014-2020 leveret af Erhvervsstyrelsen og koblet med baggrundoplysninger via CVR-registret. Data over den generelle erhvervsstruktur er hentet fra Statistikbanken.
 N for deltagervirksomheder = 4527

Figur over deltagervirksomheder i Iværksætteri-projekter, fordelt efter de ti mest fremtrædende brancher, er udeladt, da det ikke har været muligt at sige noget meningsfuldt herom. Af erfaring ved vi, at de brancher deltagerne selv oplyser ofte ikke er retvisende, jf. det stadie og den proces iværksætterne befinder sig i, hvorfor opgørelsen blot vil være misvisende.

3.3.1 Kohærens

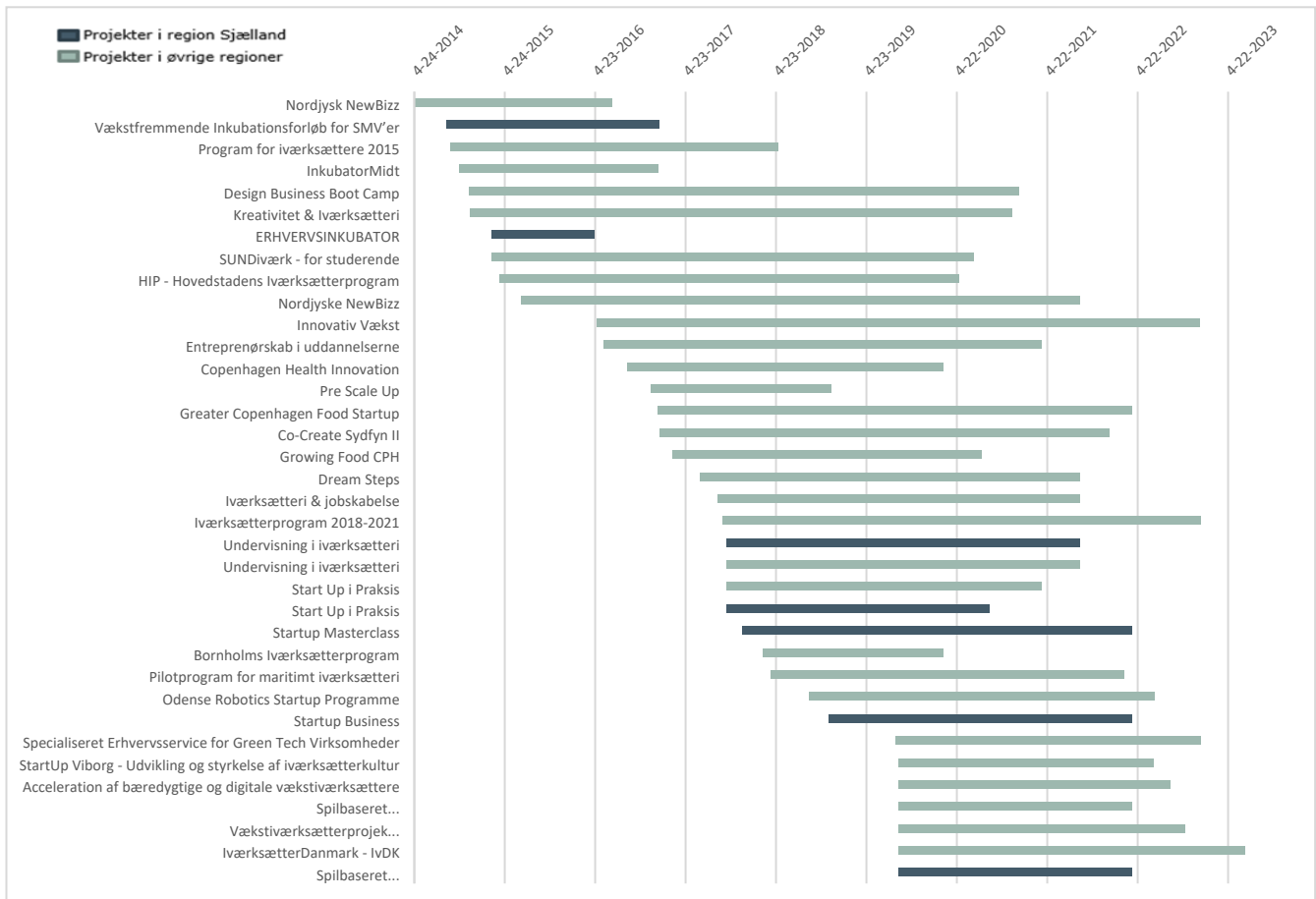
Til at vurdere hvor godt indsatserne hænger sammen internt under hver prioritetsakse – og hvor godt de hænger sammen med øvrige lokale, regionale og nationale indsatser, der gennemføres inden for samme tematik, vurderer vi bl.a. sammenhæng mellem indsatserne under prioriteten, synergier med andre strukturfondsindsatser og sammenhæng med øvrige nationale/regionale indsatser.

Sammenhæng mellem indsatserne under indsatsområderne (1a og 1b)

De to indsatser under prioritetsaksen henvender sig til to forskellige målgrupper. Mens undervisningsindsatsen fokuserer på studerende og gymnasieelever, henvender indsatsen omkring vejledning og støtte sig til iværksættere. Dog er der i praksis ofte overlap mellem de to grupper, og det vil være relevant for studenteriværksættere på sigt at gøre brug af iværksætterstøtte i den ene eller anden form. Det skaber mulighed for, at de to indsatser samtænkes og koordineres, men dette synergipotentialer er i programperioden ikke blevet udnyttet. Vejledning af iværksættere og undervisning i iværksætteri er to forskellige discipliner, og varetages derfor ikke nødvendigvis bedst af samme operatør. Den positive udlægning heraf er derfor, at der i programperioden er blevet etableret en tydelig arbejdsdeling mellem projektoperatører, mens den mere negative er, at operatørerne ikke har udnyttet det potentiale, der har været for samarbejde og koordination. Særligt ifm. muligheder for at guide studenteriværksættere videre i andre iværksætterforløb.

På evalueringstidspunktet konstaterer vi, at flere projektoperatører har oplevet et stort udbud af projekter under indsatsområde 1a. Figur 3-2 viser, at flere der har været en relativ høj grad af overlap mellem de igangsatte projekter, hvilket bl.a. kan forklares med, at flere indsatser har været forlænget. Yderligere har indsatser i Region Sjælland primært været afholdt i den sidste halvdel af programperioden. Det er imidlertid vigtigt at være opmærksom på, at flere af projekterne har haft en klar regional målgruppe, som har reduceret negativ konkurrence mellem projekterne.

Figur 3-2 *Oversigt over igangsatte projekter, Iværksætteri*

Synergier med andre strukturfonds-indsatser

Som vi også beskrev i midtvejsevalueringen, er der desuden et vist overlap mellem Regionalfondens indsatsområde 'Flere vækstvirksomheder' og indsatsområdet for rådgivning af iværksættere. I Regionalfonden har der dog i princippet kun været deltagelse af iværksættere, der er blevet vurderet som havende et potentiale som vækstiværksættere, hvorimod fokus under Socialfonden er på en bredere gruppe af iværksættere. Der er plads til et vist overlap mellem komplementerende indsatser for iværksættere under Regionalfonden og Socialfonden, men det er vigtigt at de to ikke konkurrerer om de samme deltagere. Derfor er det nødvendigt at koordinere mellem de to indsatser. Med god koordinering sikres det også, at (potentielle) deltagere bliver anvist til de rette tilbud.

Vores analyse af alle CVR-numre, som i perioden 2014-2020 har deltaget i

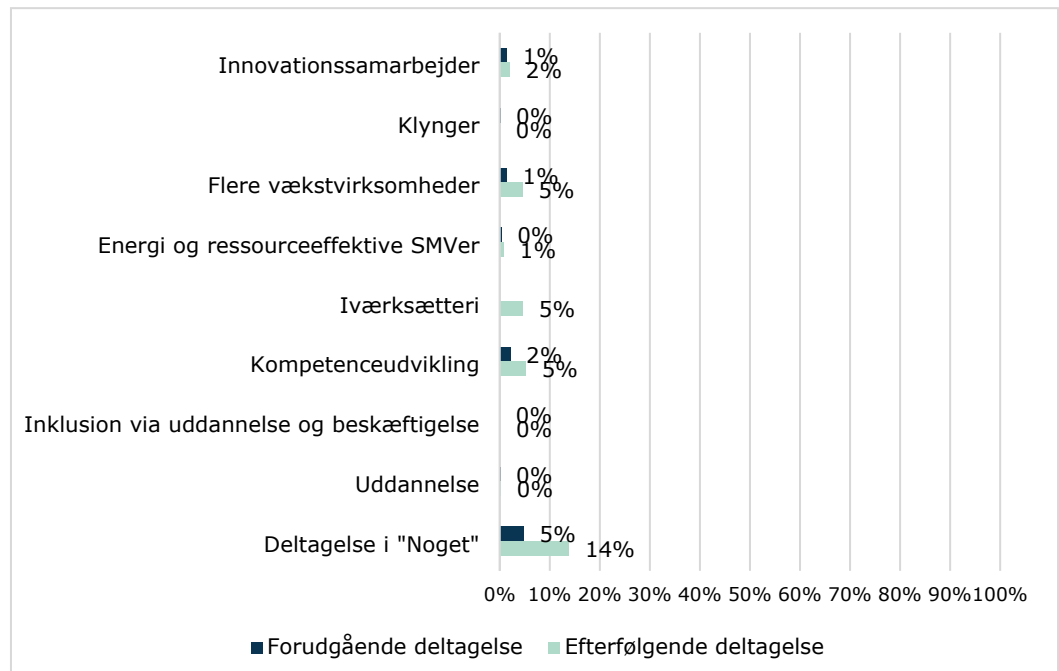
strukturfondsfinansierede projekter¹⁶ viser, at cirka 30 % har deres første deltagelse i en indsats under indsatsområde 1a. 91 % af de samlede deltagelser under iværksætterindsatsen er førstegangsdeltagelser, hvilket er det højeste niveau sammenlignet med de øvrige prioritetsakser.

Uerfarne virksomheder deltager i inklusionsprojekter

Samlet set har 5 % af CVR-numrene før deres første deltagelse i iværksætterprojekter deltaget i andre strukturfondsfinansierede projekter, mens 14 % efter denne deltagelse har deltaget i andre strukturfondsfinansierede projekter. Dette indikerer, sammen med de øvrige data, at deltagerne i iværksætterprojekter er uerfarne, hvilket bl.a. hænger sammen med kriterierne for kunne indgå som deltager i iværksætterindsatsen. Deltagerne i iværksætterprojekter har gennemsnitligt 1,3 deltagelser i strukturfondsfinansierede projekter, hvilket er det laveste niveau sammenlignet med de øvrige prioriteter og indsatsområder. Det tydeliggør den tidligere observation om, at der er behov for øget fokus på kobling og screening til øvrige erhvervsfremme tilbud efter deltagerens afsluttede forløb.

Ser man nærmere på de deltagere, der har deltaget under andre prioritetsakser før deres deltagelse i iværksætterindsatser, er det Vækstrettet kompetenceudvikling (2 %), Flere vækstvirksomheder (1 %) og Innovationssamarbejder (1 %) der står frem. De to førstnævnte er dog også de indsats, som flest deltagere deltager i efter deres første deltagelse.

Figur 3-3 Andel af unikke CVR i Iværksætteri, som hhv. før og efter deres første deltagelse har deltaget i andre prioritetsakser

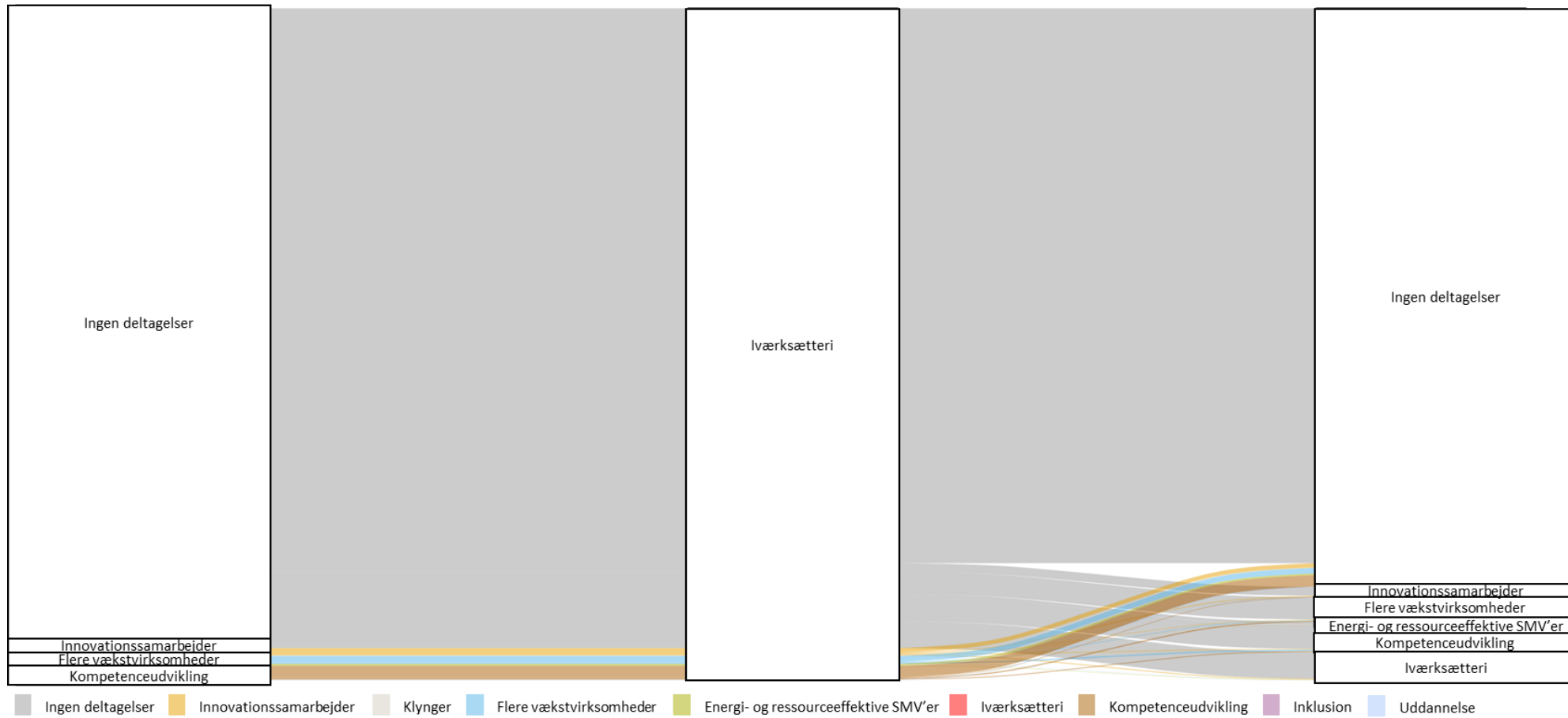
n = 4.316, unikke CVR-numre

¹⁶ Både Regionalfonden og Socialfonden

Særligt synergi til Vækstrettet kompetenceudvikling og Flere vækstvirksomheder

Nedenstående figur viser virksomhedernes flow ind til og væk fra første deltagelse i indsatsområde 1a. Det vil sige, hvad virksomhederne har deltaget i umiddelbart før og umiddelbart efter deres første deltagelse i et iværksætteriprojekt under indsatsområde 1a. Det ses, at hovedparten af virksomhederne, der har deres første deltagelse i en indsats under indsatsområde 1a, som nævnt, ikke tidligere har deltaget i andre strukturfondsindsatser (grå). Samtidig bekræfter figuren billedet af, at de virksomheder, som før deres første deltagelse i kompetenceudviklingsprojekter har deltaget i andre strukturfondsfinansierede projekter, kommer fra Flere vækstvirksomheder (blå) og Vækstrettet kompetenceudvikling (brun). Det gælder ligeledes ift. efter deltagelsen i en indsats under indsatsområde 1c, hvor vi kan se, at de der deltager i en ny indsats efterfølgende, gør det primært gennem disse samt Iværksætteri (1a). Hvad angår de virksomheder, der havde været med i en indsats på et andet område forud for deres deltagelse i en indsats under indsatsområde 1a, overgår de fleste dog til ikke at deltage i en indsats på et andet område, efterfølgende.

Figur 3-4 Flowfigur over virksomhedernes deltagelse før og efter deres deltagelse i indsatsen (Iværksætter)

n = 4.316, unikke CVR-numre

Note: Figuren læses fra venstre mod højre.

Sammenhæng mellem kommunale indsatser og indsatser under 1a

Vi konstaterer, at der har været et vist overlap mellem iværksætterstøtten i kommunalt regi og indsatserne under prioriteten, særligt i første del af perioden. Den kommunale erhvervsfremme udbyder meget varierende tilbud på tværs af landets kommuner. Derfor har socialfondsmidlerne tilsvarende været anvendt til meget forskelligartede tiltag i forskellige dele af landet. Med vedtagelsen af erhvervsfremmereformen i 2018 har kommunerne i endnu højere grad medejerskab for de tværkommunale erhvervshuse (end det var tilfældet med de tidligere væksthuse). Vi konstaterer, som konsekvens heraf, at flere kommuner har udliciteret arbejdet med støtte til iværksættere til erhvervshusene, hvilket faktisk har været medvirkende til at reducere overlap i tilbud fra kommuner og erhvervshuse. Dette har også skabt en mere direkte indgang til iværksætter-rådgivningsindsatser under Socialfonden, som er drevet af erhvervshusene.

En af de væsentligste ændringer, som erhvervsfremmereformen medvirkede til på iværksætter-området, var en konsolidering af de tidligere meget almindelige regionale iværksætterprogrammer, som blev centraliseret i form af udviklingen af nye, nationale iværksætterprogrammer som 'IværksætterDanmark' og 'Beyond Beta'. Da de tidligere iværksætterprogrammer typisk var regionalt afgrænsede, har de nye nationale programmer dermed ikke adresseret egentlige problemer med overlap i indsatserne, men alligevel bidraget til styrket kohærens inden for iværksætter-rådgivning på nationalt plan. De primære udfordringer med overlap ligger således mere i det potentielle overlap mellem de generiske iværksætterprogrammer og de sektorspecifikke som f.eks. 'Copenhagen Health Innovation', 'Pilotprogram for maritimt iværksætteri' og 'Odense Robotics Startup Programme'. Efter vores vurdering er den eneste måde at undgå overlap mellem de generiske og sektorspecifikke programmer gennem f.eks. rekruttering, for derigennem at kunne sikre en fornuftig snitflade mellem projekterne og styrke koordinationen mellem operatørerne.

3.4 Opmærksomhedspunkter

Nedenfor følger evaluators primære opmærksomhedspunkter til justering af de nuværende rammer for indsatsområderne og/eller til fokus i håndteringen af fremtidige projekter under indsatsområderne.

Opmærksomheds-
punkt 3-1

Iværksættervejledning (1a) er velegnet til større programmer. Evalueringerne af projekter under 1a viser, at indsatser med flere forskelligartede tilbud af deltagerne opleves som mest relevante. Med mange forskelligartede tilbud oplever deltagerne i højere grad, at tilbuddene adresserer deres konkrete udfordringer eller kan møde dem på det niveau eller udviklingsstadium, deres virksomhed er på. Dette lader sig bedst gøre i større, landsdækkende programmer, hvor der udbydes målrettede aktiviteter i forhold til forskellige udviklingsniveauer, behov eller brancher. De større landsdækkende projekter (eller programmer) har desuden den fordel, at de opnår en større kritisk masse af deltagere, hvilket muliggør en segmentering af deltagerne i grupper efter behov, geografi, fokus, niveau osv., som kan tilbydes målrettede forløb. Dermed understøtter data fra iværksætterprojekternes slutevalueringer den

anbefaling, vi præsenterede ifm. midtvejsevalueringen om, at fokusere på større landsdækkende projekter for at sikre kritisk masse.

Opmærksomheds-
punkt 3-2:

Supplerende kriterier til afgrænsning af målgruppen af iværksættere (1a).

Kravet om, at deltagervirksomhederne i indsatsen maksimalt må være 3 år gamle, har i mange tilfælde ikke været et hensigtsmæssigt kriterium for udvælgelse og deltagelse af de mest relevante iværksættervirksomheder. Dels fordi CVR-nummerets alder i mange tilfælde ikke siger noget om virksomhedens forretningsmæssige modenhed, dels fordi nogle iværksættere opretter CVR-numre længe før, de tager springet og bygger deres forretning op. Samtidig kan kravet nemt omgås gennem oprettelse af nyt CVR, hvilket vi har mødt eksempler på. Vi anbefalede derfor i midtvejsevalueringen, at man overvejede alternative afgrænsninger af målgruppen. Vi medgiver dog, at der ikke rigtigt findes velegnede objektive kriterier, hvorfor man også har valgt at fortsætte med udvælgelseskriteriet om et maksimalt 3 år gammel CVR-nummer. Det er dog vigtigt at fremhæve, over for ansøgere og operatører på iværksætterprogrammer, at dette kriterium ikke bør stå alene, men ledsages af andre kriterier. Med inspiration fra 'Scale-up Denmark'-programmet under Regionalfondens prioritet 2 kan man eksempelvis kategorisere virksomhederne efter 'proof of concept' (early/late stage) og 'proof of business' (early/late stage).

Opmærksomheds-
punkt 3-3:

Uklare snitflader til strategi-projekter (Regionalfondens prioritet 2) (1a).

Der har i programperioden desværre været flere eksempler på, at projekter om iværksætterrådgivning under Socialfondens prioritet 1a har været i direkte konkurrence med indsatser under Regionalfondens prioritet 2 'Flere vækstvirksomheder'. Da incitamentsstrukturen i programmerne har været bygget op om at hverve et bestemt antal deltagere til egne programmer, har konkurrencen betydet, at tilbuddene til den enkelte iværksætter ikke har taget udgangspunkt i iværksætterens behov, men i operatørernes ønske om at rekruttere. Dette problem kan løses gennem øget fokus på koordination mellem operatører inden for de to typer indsatser. Dette er selvsagt nemmest, hvis der er tale om samme operatør, men hvor der er tale om forskellige operatører, må de tilskyndes til tæt koordination. Denne type koordination vil blive betydeligt nemmere, hvis operatørerne allerede i ansøgningen koordinerede med andre relevante operatører, og på den baggrund tydeligt beskrev deres tilgang til målgruppen. En del af behovet for koordination handler om at planlægge en praksis for henvisning til det komplementerende program, herunder gennem forevisning af en underskrevet samarbejdsaftale med tydeligt beskrevet rollefordeling og mål for indbyrdes henvisninger.

Opmærksomheds-
punkt 3-4:

Fokus på iværksætteres internationale potentiale (1a). Et begrænset eksportfokus i iværksætterprojekterne medfører typisk, at de støttede iværksættere oftest målretter deres fokus på at etablere sig på det danske marked og sikre et 'proof of business', før de går videre med eksport. Det skaber en væsentlig risiko for en crowding-out effekt. Altså en situation, hvor de støttede iværksættere hovedsageligt er i konkurrence med eksisterende danske SMV'er og dermed primært flytter markedsandele internt i Danmark. Dermed er jobskabelse og vækst i omsætning ofte ledsaget af negativ vækst hos andre virksomheder, hvormed nettoresultatet er begrænset. Denne situation er vanskelig at undgå inden for iværksætteri, og

iværksættere bidrager også med sund konkurrence til hjemmemarkedet. Vi vurderer dog, at Erhvervsstyrelsen og DEB i fremadrettede iværksætterindsatser med fordel kan forholde sig endnu mere eksplicit til, hvilke krav de vil stille til iværksætternes potentiale for internationalisering, så det eventuelt kan adresseres gennem konkrete projektaktiviteter.

Opmærksomheds-
punkt 3-5:

Styrk fokus på forankring med uddannelsesinstitutionerne (1b). Forankringen af undervisningsindsatserne, ofte i form af videreførelse af undervisningsmaterialer eller -metoder, har generelt været udfordret, fordi forankringen typisk har været afhængig af den enkelte underviser eller projektkoordinator på uddannelsesinstitutionerne. Det er derfor en vigtig læring, at der er behov for klare og specifikke planer for, hvordan erfaringer, undervisningsmaterialer, praksis mm. kan integreres og videreudvikles i undervisningen efter afslutning på et projekt. Forankringsplaner kan med fordel også i højere grad forholde sig eksplicit til opbygningen af en iværksætterkultur blandt undervisere, som kan skabe en (fortsat) prioritering af iværksætteri på uddannelsesinstitutionerne. Dette har vi primært set hos operatører, der allerede råder over eller samarbejder tæt med et inkubationsmiljø. Et styrket innovationsmiljø blandt undervisere kan være medvirkende til at styrke elevernes motivation for at arbejde med iværksætteri, og fx vælge fag om emnet. Altså kan forankringen af undervisningsindsatserne være med til at forankre en iværksætterkultur på uddannelsesinstitutionerne som helhed.

Opmærksomheds-
punkt 3-6:

Introduktion af mål for motivationsskabelse hos studerende/elever i iværksætterundervisning (1b). Som beskrevet er der en lang og uklar årsag-virkningssammenhæng i projekter vedrørende undervisning i iværksætteri (også omtalt som "lange effektkæder"). Hvis en (tidligere) elev eller studerende efter nogle år vælger at etablere en virksomhed, er det vanskeligt at tilskrive denne handling til deltagelsen i et tidligere forløb om undervisning i iværksætteri. Derfor ved vi meget lidt om, hvad den faktiske effekt af disse projekter er. For at imødekomme denne problematik ser vi et behov for i langt højere grad at introducere mere kortsigtede mål/indikatorer for effektskabelse på tværs af denne typer projekter. Særligt anser vi det som relevant at introducere et mål for, i hvor høj grad den studerende/eleven er blevet motiveret for at blive iværksætter. Den nuværende resultatindikator 1B.2 *Antal deltagere, der forbedrer deres iværksætterkompetencer umiddelbart efter deltagelsen* adresserer den overordnede problematik. Men der er efter vores vurdering behov for mere operationelle, tværgående indikatorer om deltagernes udbytte, eksempelvis konkret om motivation og/eller viden om, hvor de kan hente yderligere støtte.

4 Vækstrettet kompetenceudvikling (indsatsområde 1c)

4.1 Overblik

Nedenfor giver vi et kort overblik over indsatsområdet, herunder dens formål, indhold og bevilgede projekter, under programperioden for 2014-2020. Afsnittet indledes med programmets egen beskrivelse af indsatsområdet.

4.1.1 Baggrund og formål

I Regeringens redegørelse om vækst og konkurrenceevne (2013) fandt de dengang, at Danmark havde en høj deltagelse i voksen- og efteruddannelse (VEU) i international sammenligning. Dog blev VEU anvendt i for begrænset omfang til at løfte ufaglærte til faglærte (EVA, 2013). Det var særligt SMV'er der i mindre grad prioriterede kompetenceudvikling af medarbejdere, da de ofte manglede personaleudviklingsfunktioner eller viden om mulighederne for VEU.

Indsatsens specifikke mål var at **øge beskæftigelsen i Socialfondsstøttede virksomheder**. Det direkte resultat af indsatsen har været vækstrettede kompetenceløft af ledere og medarbejdere og dermed forbedring konkurrenceevne i virksomhederne.

4.1.2 Indhold af indsatsområdet

Det har været et krav, at indsatsen skulle have et specifikt produktivitets- eller vækstperspektiv for de deltagende virksomheder i projekterne. Desuden var det et krav, at der i de deltagende virksomheders vækststrategier skulle være identificeret et kompetencebehov, hvis opfyldelse var en væsentlig forudsætning for at realisere virksomhedernes vækstpotentiale. Indsatsen skulle omfatte kompetenceudviklingsforløb og efteruddannelse.

Projekter skulle primært være rettet mod SMV'er, da behovet for at tilskynde til kompetenceudvikling især har været konstateret blandt disse. Der er desuden kun blevet givet støtte til projekter, der har omfattet flere virksomheder. Hvert enkelt projekt har derfor skulle forankres hos en operatør.

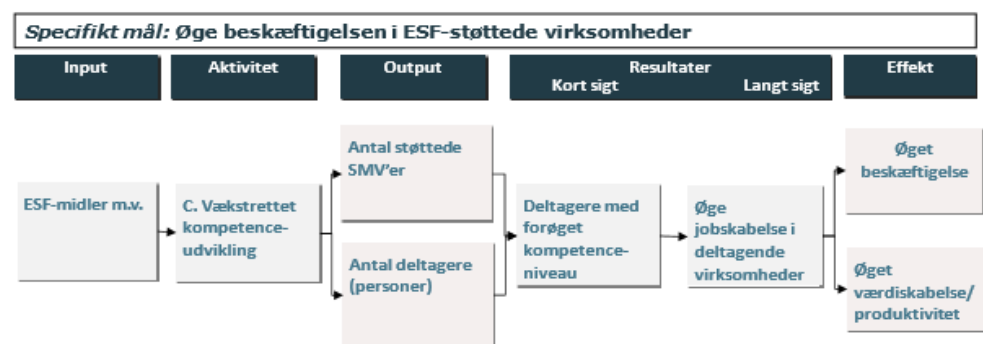
Aktiviteter

Aktiviteterne har f.eks. kunne omfatte:

- > Styrkelse af ledelseskompeterer i SMV'er med vækstambitioner.
- > Målrrettede innovations- og produktivetsorienterede rådgivningsforløb for SMV'er.
- > Kompetenceudvikling af medarbejdere, eventuelt inden for klynger eller på tværs af brancher og geografi, der bidrager til at indfri virksomhedernes vækstpotentiale.

- > Kompetenceudvikling af medarbejdere i samarbejde med andre virksomheder, som bidrager til at realisere virksomhedens vækstpotentiale.
- > Afdækning af medarbejdernes kompetenceudviklingsbehov i relation til virksomhedens vækststrategi.
- > Systematisk opkvalificering og/eller omskoling af medarbejdere til nye jobfunktioner og teknologier.
- > Netværk for virksomhedsledere og ansatte inden for temaer, som bidrager til at skabe og understøtte vækst gennem fælles erfaringsopbygning med løbende sparring fra eksterne aktører.
- > Tilknytning af personer med mellemlang eller lang videregående uddannelse til konkrete udviklingsopgaver.

På baggrund af ovenstående beskrivelse af indsatsområdets formål og aktiviteter kan følgende effektkæde opstilles for indsatsområdet:

4.1.3 Projekter under indsatsområdet

Nedenstående tabel giver et overblik over, hvilke projekter der har været igangsat under indsatsområdet, samt hvilke projekter COWI og Pluss har evalueret. Det fremgår, at vi på nuværende tidspunkt har samlet erfaringer fra 33 projekter gennem 29 midtvejsevalueringer og 33 slutevalueringer. De følgende afsnit vil bygge på indsigter fra disse rapporter samt fra de supplerende interview der er gennemført i forbindelse med temaevalueringen.

Tabel 4-1 Oversigt over bevilgede projekter

Projekttitle	Start	Slut	Region	Tilsagnsmodtager	Evalueret Midtvejs	Evalueret Slut
Vækst og Viden	01-01-2017	31-08-2019	Bornholm	Erhvervshus Hovedstaden	✓	✓
Compress Sjælland	11-03-2015	01-11-2019	Erhvervsstyrelsen	TietgenSkolen	✓	✓
Compress	11-03-2015	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	TietgenSkolen	✓	✓
Digital Vækstkultur i SMV	01-09-2016	30-09-2020	Erhvervsstyrelsen	UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole	✓	✓
Digital Vækstkultur Sjælland i SMV	01-09-2016	31-01-2020	Erhvervsstyrelsen	UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole	✓	✓
Digital ledelseskultur [Region Sjælland]	16-05-2018	30-11-2022	Erhvervsstyrelsen	UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole	✓	✓
Digital ledelseskultur [Øvrige regioner]	16-05-2018	30-11-2022	Erhvervsstyrelsen	UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole	✓	✓
Genstart erhverv i gadeplan	18-06-2020	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Erhvervshus Hovedstaden	✓	✓
Morgendagens kompetencer	18-06-2020	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Erhvervshus Hovedstaden	✓	✓
Morgendagens ressourcer - More	17-06-2020	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Tietgenskolen		✓
SMUK - Sammen om Morgendagens Uddannelse og Kompetencer	18-06-2020	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	AOF Center Midtjylland	✓	✓
Fødevarerbranchens Kompetence Løft	18-06-2020	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	FBCD A/S	✓	✓
KOMPAS Nordjysk Kompetenceløft	01-12-2020	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Erhvervshus Nordjylland	✓	✓
Kompetenceløft for små- og mellemstore virksomheder i Region Sjælland	05-10-2020	30-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Danmarks Tekniske Universitet	✓	✓
Morgendagens Cirkulære Digitale Kompetencer	01-01-2020	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Lifestyle Design Cluster	✓	✓
Vækstrettet kompetenceudvikling i SMV'er. Se effektvurdering af Vækst Via Ledelse, NOV 2016, som kan inspirere til effektvurdering.	01-03-2015	31-12-2020	Hovedstaden	Erhvervshus Hovedstaden	✓	✓
Den kreative madscene	01-04-2017	31-12-2021	Hovedstaden	FOOD Organisation of Denmark		✓
Greater Copenhagen - Digital kompetenceløft	01-11-2017	31-12-2022	Hovedstaden	DTU Compute		✓
KOMPETENCEFORSYNINGmidt (akse 1)	18-09-2014	30-06-2017	Midtjylland	Erhvervshus Midtjylland		✓
KOMPETENCEFORSYNINGmidt 2.0 - Vækstrettet kompetenceudvikling	16-09-2016	31-03-2021	Midtjylland	Erhvervshus Midtjylland	✓	✓
Akademiker i erhvervslivet	06-11-2018	31-12-2021	Midtjylland	Aarhus Universitet	✓	✓
NEXT STEP version 2*	01-11-2015	31-10-2019	Nordjylland	Foreningen Nordjyske FødevarerErhverv F.M.B.A		
Vilje til Vækst - Socialfonden	01-04-2016	31-08-2022	Nordjylland	Erhvervshus Nordjylland	✓	✓
Vækst via Viden - tilførsel af højtuddannet arbejdskraft	01-06-2016	31-12-2022	Nordjylland	Erhvervshus Nordjylland	✓	✓
Strategi, mål og vækst (SMV)	03-02-2015	31-12-2018	Sjælland	Erhvervshus Sjælland	✓	✓
Digitale veje til vækst - SMV kompetence	01-04-2018	31-08-2022	Sjælland	Erhvervsakademi Sjælland	✓	✓
Digitale veje til vækst – SMV kompetence*	15-05-2018	31-08-2022	Sjælland	Zealand Sjællands Erhvervsakademi S/I		
Kompetencer til vækst	23-11-2018	31-12-2022	Sjælland	Erhvervshus Sjælland	✓	✓
Globale VækstKompetencer*	03-03-2015	30-09-2015	Syddanmark	Tietgen		
Strategisk Kompetenceudvikling	01-04-2015	31-05-2018	Syddanmark	Erhvervshus Fyn	✓	✓
Fremtidens IT kompetencer*	12-05-2015	22-06-2016	Syddanmark	Akademikernes A-kasse		
Design Innovation	01-09-2015	31-12-2020	Syddanmark	Foreningen Design2innovate	✓	✓
Kompas	01-04-2015	31-12-2019	Syddanmark	Syddansk Universitet	✓	✓
Danske Turismekompetencer	01-09-2016	29-02-2020	Syddanmark	Dansk Kyst- og Naturturisme	✓	✓
Globale Vækstkompetencer	01-03-2015	30-09-2020	Syddanmark	Tietgenskolen Odense Business College	✓	✓

Styrket erhverv i gadeplan	01-11-2017	30-09-2022	Syddanmark	Rådhuset Svendborg	✓	✓
Vækstrettet kompetenceudvikling	01-03-2018	31-12-2022	Syddanmark	Erhvervshus Fyn	✓	✓

**Projekterne er ikke meldt ind under Rammeaftalen om fælles evaluering af den regionale vækstindsats.*

4.2 Fremdrift

Vi beskriver nedenfor fremdriften for de gennemførte projekter under indsatsområdet. Vi præsenterer fremdriften under de to overskrifter 'Effektivitet', som er fremdriften i forhold til målsætningerne, og 'Efficiens', som beskriver omkostningseffektiviteten for de gennemførte projekter for hver af indsatsområdets indikatorer.

Midler bevilget under prioritetsaksen

Omfanget af strukturfondsmidler bevilget under prioritetsaksen er beskrevet under Iværksætteri (afsnit 3.2).

4.2.1 Effektivitet

I dette afsnit beskriver vi den kvantitative målopnåelse i forhold til de programfastsatte indikatorer for indsatsområdet. De mulige årsager til den succesfulde eller mangelfulde målopnåelse på indsatsområdets forskellige indikatorer diskuterer vi nærmere i det følgende afsnit 'Vurdering af projekternes implementering'.

Fremdrift ift. program mål

I nedenstående figur præsenterer vi de overordnet fastsatte måltal for indikatoren 'Antal deltagere'¹⁷ og hvor meget, der er realiseret heraf.

Tabel 4-2 Målopnåelse ift. indsatsområdets programfastsatte mål

Region Sjælland	Programsmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
Antal deltagere	2.356	2.401	102 %
Antal mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder (herunder andelsvirksomheder og socialøkonomiske virksomheder), som har modtaget støtte	130	861	662 %
Øvrige regioner	Programsmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
Antal deltagere	17.271	19.533	120 %
Antal mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder (herunder andelsvirksomheder og socialøkonomiske virksomheder), som har modtaget støtte	500	5.046	1.009 %

Projekterne har overpræsteret markant på begge målsætninger på tidspunktet for slutevalueringen. Selvom programperioden har været præget af forskellige økonomiske opsving, og virksomhederne i perioder har haft svært ved at frigøre

¹⁷ I Socialfonden er dette den eneste programindikator, som der i programmet på forhånd er fastlagt mål for.

medarbejdere til kompetenceudvikling, er det på trods af dette lykkedes projekterne at rekruttere deltagere med stor succes.

Fremdrift ift. projektmål

I nedenstående tabel præsenterer vi målopnåelsen på *alle* programindikatorer. Vi skelner mellem projekternes aggregerede måltal ('projektmål') og den realiserede andel af disse for de på evalueringstidspunktet afsluttede projekter. Opgørelsen i kolonnen til højre viser den procentvise realisering af projektmålene.

Tabel 4-3 Målopnåelse ift. projektmålsætninger

Region Sjælland	Projektmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
1.C.1. Antal mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder (herunder andelsvirksomheder og socialøkonomiske virksomheder), som har modtaget støtte	844	861	102 %
1.C.2. Antal deltagere	2.941	2.401	82 %
1.C.3. Antal deltagere med forøget kompetenceniveau umiddelbart efter deltagelsen	2.293	1.995	87 %
Øvrige regioner	Projektmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
1.C.1. Antal mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder (herunder andelsvirksomheder og socialøkonomiske virksomheder), som har modtaget støtte	5.132	5.046	98 %
1.C.2. Antal deltagere	23.879	19.533	82 %
1.C.3. Antal deltagere med forøget kompetenceniveau umiddelbart efter deltagelsen	21.194	16.116	76 %

Der er en tæt sammenhæng mellem deltagelse (1.C.2) og forøget kompetenceniveau (1.C.3), jf. Tabel 4-3. Projektoperatørerne har igennem programperioden arbejdet med en forventning om, at hhv. 89 % af deltagerne i Øvrige regioner og 80 % af deltagerne i Region Sjælland gennemsnitligt vil opleve, at de har fået øget deres kompetenceniveau i en sådan grad, at det har gjort dem bedre i stand til at bidrage til at skabe vækst på deres arbejdsplads. På baggrund af de realiserede måltal kan vi på evalueringstidspunktet konstatere, at det med en gennemsnitlig succesrate på 83 % for projekter i Øvrige regioner ikke er lykkedes at indfri den ambition. Projekterne i Region Sjælland har imidlertid indfriet forventningen med en gennemsnitlig succesrate på 83 %. Vi vurderer dog, at indikatoren er for unuanceret i forhold til at indfange deltagernes reelle udbytte.

På tværs af de gennemførte evalueringer har vi dernæst kunnet konstatere, at det for mange virksomheder i praksis har været vanskeligt at frigøre medarbejdere til kompetenceudvikling. Generelt har højkonjunktoren indsnævret den margin virksomhederne har haft til strategisk udvikling, hvilket har gjort, at deres fokus har været målrettet virksomhedens drift. Vi bemærker, at selvom projektoperatørerne er lykkedes med at rekruttere virksomheder til kompetenceudviklingsforløb, så har virksomhederne ikke i så høj grad som forventet prioriteret deltagelse/at sende en eller flere medarbejdere af sted, hvorfor der har deltaget færre personer pr. virksomhed, ift. estimeret. Dette illustreres via sammenhængen mellem de realiserede værdier på indikator 1.C.1 og 1.C.2.

I relation til dette har indsatsområdet fokus på både ledelses- og medarbejderniveauet i deltagervirksomhederne. Det forhold, at projektoperatørerne i mindre omfang prioriterer at engagere medarbejderniveauet i de deltagende virksomheder, gør det vanskeligt at realisere programmets ambition om at skabe en dyb forankring af kompetencerne i virksomhederne.

4.2.2 Efficiens

I dette afsnit præsenterer vi projekternes omkostningseffektivitet (efficiens) forstået som omkostningerne ved at indfri målene under indsatsområdet. Nedenstående tabel viser omkostningseffektiviteten for hver parameter beregnet som antal budgetkroner per indikatorenhed. Da projekterne under indsatsområdet er forskellige i forhold til målgruffokus, anvendte virkemidler mv. har vi ligesom ved midtvejsevalueringen valgt ikke at præsentere omkostningseffektiviteten for hvert enkelt projekt, men i stedet viser vi median og gennemsnitsomkostninger.

Tabel 4-4 Omkostningseffektivitet (kroner per indikatorenhed)

Indikator #	1.C.1.	1.C.2.	1.C.3.
Indikatornavn	Antal mikrovirksomheder og SMV'er, som har modtaget støtte	Antal deltagere	Antal deltagere med forøget kompetenceniveau umiddelbart efter deltagelsen
Projekter i Region Sjælland	n=8	n=8	n=8
Median	115.422 kr.	36.631 kr.	51.455 kr.
Gennemsnit	114.166 kr.	74.299 kr.	101.366 kr.
Projekter i Øvrige regioner	n=26	n=28	n=28
Median	68.479 kr.	42.070 kr.	26.132 kr.
Gennemsnit	77.378 kr.	23.777 kr.	29.250 kr.

Som det fremgår af tabellen ovenfor, har der været stor variation i projekternes omkostningseffektivitet, jf. gennemsnittet for de tre indikatorer. Projekter fra Region Sjælland har i gennemsnit været dyrere at gennemføre pr. antal deltager (1.C.1 og 1.C.2), og særligt hæfter vi os ved, at det har været markant dyrere at øge kompetenceniveauet for deltagerne (1.C.3) i Region Sjælland sammenlignet med Øvrige regioner, da det har kostet hhv. 101.366 kr. og 29.250 kr. Ser man nærmere på medianen for indikator 1.C.2 og 1.C.3, for begge regionstyper, er forskellen dog ikke nær så markant som gennemsnittet illustrerer.

4.3 Vurdering af projekternes implementering

I dette afsnit præsenterer vi vores analyse af implementeringen af projekter under indsatsområdet med fokus på foreløbigt identificerede udfordringer af tværgående karakter. Analysen er inddelt efter de tre evalueringsparametre: 'Effektivitet', 'Relevans' og 'Kohærens'.

4.3.1 Effektivitet

Fleksible rammer har gjort indsatsområdet attraktivt

Vi har gennemgående i evalueringerne af kompetenceudviklingsprojekter noteret os, at indsatsområdet opleves som attraktivt på operatørniveau, da der i programmet gives relativt åbne rammer til at udforme kompetenceudviklingsforløb med afsæt i virksomhedernes behov. I programteksten fremgår således, at indsatsen skal have et specifikt produktivitets- eller vækstperspektiv for de deltagende virksomheder, men uden krav til hvilke konkrete kompetencer der udvikles gennem indsatsen. Det har derfor været op til projekterne selv at definere, hvilke kompetencer aktiviteterne har været centreret omkring og netop dette har givet operatørerne mulighed for at imødekomme virksomhedernes behov – også i tilfælde hvor disse har ændret sig undervejs i projektperioden. Dette har vi på tværs af evalueringerne vurderet har været værdifuldt for at gøre forløbene interessante for virksomhederne at investere tid og ressourcer i. Det har samtidig betydet, at de kompetencer der har været fokus på i projekterne, har varieret en del og har spændt bredt fra bl.a. ledelseskompeterencer til kompetencer relateret til butiksinretning, SoMe strategi m.fl.

Vi vurderer samtidig, at den store frihed i kompetenceudviklingsindsatsen har mindsket effekten af indsatserne hos deltagerne, da det er usikkert hvor stor en grad af de tilførte kompetencer, der direkte understøtter vækst i virksomhederne. De gennemførte effektmålinger viser i den forbindelse positive effekter på både omsætningen og beskæftigelsen blandt de virksomheder, der har deltaget i kompetenceudviklingsprojekterne, men effekterne er mindre end i de andre virksomhedsrettede indsatses.¹⁸

Opsummerende har friheden og fleksibiliteten i projekterne bidraget til nogle overordnet set gode og veldrevne projekter. Vi ser samtidig et potentiale for at styrke og prioritere prioritetsområdet yderligere fremover og stille større krav til den enkelte virksomheds vækstambitioner og -potentialer fremover.

Strategisk ophæng

Som også påpeget i midtvejsevalueringen, er det en generel betragtning på tværs af evalueringerne, at det er afgørende for deltagervirksomhedernes udbytte og vækstforventninger, at indsatsen har et strategisk ophæng. I flere projekter kan vi dog konstatere, at flere operatører ser relativt lempeligt på indhold og omfang af virksomhedernes vækststrategi, hvilket gør det vanskeligt at sandsynliggøre det ønskede effektpotentiale. Intentionen i programmet om, at kompetenceudviklingen skal tage afsæt i en strategisk prioritering i virksomheden efterleves således ikke. Den manglende sammenhæng mellem kompetenceudvikling og virksomhedernes udviklings- og vækstsmål vurderer vi har betydning for, hvorvidt

¹⁸ Erhvervsstyrelsen, Bilag 7: Effektmåling af indsatses støttet af Regionalfonden og Socialfonden 2014-2020.

kompetenceudviklingsindsatserne reelt understøtter vækst hos deltagervirksomhederne.

Samtidig kan vi konstatere, at i de projekter hvor et erhvervshus har været operatør, synes der at være kommet større opmærksomhed på kompetenceudviklingens strategiske ophæng i virksomhederne, og virksomhederne bliver i regi af erhvervshusene hjulpet til at koble kompetenceudviklingen til en vækststrategi. I programperioden er der dog kun få eksempler på, at kompetenceudviklingsindsatserne formelt har været knyttet op på indsatser under Regionalfondens prioritetsakse 2, Flere vækstvirksomheder.

Crowding-out

Vi vurderer fortsat, at der mellem virksomhederne i kompetenceudviklingsprojekterne er en risiko for crowding-out. Denne problematik, vurderer vi, relaterer sig til de ovenfor nævnte udfordringer, som vi har identificeret under indsatsområdet, da det i flere tilfælde afspejler sig i ambitionsniveauet i projekterne. Da der således ikke er mål eller krav om internationaliseringsstrategier blandt deltagervirksomhederne, opstår der en risiko for, at projekterne bidrager til en vis crowding-out effekt i forhold til konkurrence blandt danske virksomheder. Dette er tydeligst i de projekter, hvor målgruppen er små lokale erhverv, hvor vækstpotentialet kan være svært at tydeliggøre. Vi vurderer samtidig, at det må basere sig på en politisk prioritering, om man ønsker at tilbyde kompetenceudvikling til denne målgruppe.

Individuelle kontra kollektive aktiviteter

På tværs af projekterne finder vi, at de individuelt tilrettelagte aktiviteter generelt er mest interessante for virksomhederne at deltage i og at deres udbytte samtidig er størst ved disse aktiviteter. Dette skyldes bl.a., at et fælles niveau (deltagernes uddannelsesniveau og eksisterende kompetencer) og behov for kompetenceudvikling blandt deltagerne kan være svært at ramme i kollektive aktiviteter. Omvendt skaber de individuelle aktiviteter en fleksibilitet i at kunne tilbyde virksomhederne kompetenceudvikling, som er forenelig med virksomhedens drift. Flere evalueringer viser også, at det er når virksomhederne oplever denne fleksibilitet i forløbene, at de får største udbytte af deres deltagelse, da de dermed kan planlægge den forventede tid, der skal bruges i forløbet, efter deres kalender og ressourcer.

I tillæg til de individuelle aktiviteter bliver virksomhederne ofte fulgt af operatøren/en samarbejdspartner, og der er i evalueringerne flere eksempler på, at virksomhedsejerne – særligt blandt de mindre virksomheder og virksomheder der er nye i erhvervsfremmesystemet – bliver fortrolige med operatøren og bruger denne som sparringsperson på en bredere vifte af emner, end hvad kompetenceudviklingen alene omhandler. Dermed bliver deltagerne også mere villige til at investere tid i forløbet, hvorimod der i nogle projekter er oplevet frafald til kollektive undervisningsforløb grundet manglende motivation og manglende konsekvens ved ikke at møde op.

Ligesom vi har konstateret under flere af de andre prioriteter, kan de kollektive aktiviteter dog fungere godt som enten supplement til de individuelle aktiviteter (f.eks. brugen af netværksarrangementer) eller som indledende og modnende aktiviteter forud for de individuelle og målrettede forløb, ved på den måde at skabe et fælles

udgangspunkt for deltageres kompetenceudvikling og for at modne virksomhederne til at deltage i individuelle forløb.

Forankring af effekter

Med de individuelle aktiviteter og tæt opfølgning af operatøren har det i projekterne været muligt at gå relativt tæt på implementeringsinitiativer i virksomhederne, hvilket vi også fremhævede som positivt ved indsatsområdet i midtvejsevalueringen. I sidste del af programperioden har vi således fortsat set eksempler på, at en tæt sammenkoblet lærings- og implementeringsproces i virksomheden skaber større sandsynlighed for, at de tilførte kompetencer fastholdes og bringes i anvendelse i virksomhederne. Et konkret eksempel er projektet 'Genstart erhverv i gadeplan', hvor der i projektet er udarbejdet handleplaner i samspil med virksomhederne, som gør det let og overskueligt for virksomhederne at forfølge de mål, der er blevet opsat for dem i projektet.

På tværs af evalueringerne kan vi desuden konstatere, at exitstrategier også under denne prioritet er fordelagtigt for at sikre, at deltagerne får implementeret kompetencerne og udnytter dem optimalt efter forløbet. Strategien kan både bestå i, at operatøren følger op på virksomhederne efter forløbet, eller at operatøren faciliterer netværks- eller ERFA-grupper, som deltagerne kan mødes i, efter forløbet er afsluttet.

Vi har desuden observeret, at flere virksomheder gennem deres deltagelse i projekterne oplever, at kompetenceudvikling er nødvendigt for at understøtte deres vækst og værdiskabelse på længere sigt. Dette påpegede vi ligeledes i midtvejsevalueringen. Virksomhederne bliver således opmærksomme på kompetenceudvikling som strategisk pejlemærke og ønsker efter deres deltagelse (ofte) at investere yderligere i kompetenceudvikling. Dog er der i de gennemførte evalueringer også eksempler på, at det strategiske ophæng ikke har været tungtvejende, men at indsatsen blot har været en mulighed og i nogle tilfælde endda blot et *quick fix* for de deltagende virksomheder.

Vurdering af målsætninger

I midtvejsevalueringen anbefalede vi, at indikatoren om forøget kompetenceniveau (1.C.2) skulle suppleres med konkrete læringsmål for de enkelte deltagerforløb grundet indikatorens generiske karakter. Dette finder vi fortsat relevant som anbefaling, da vi også i evalueringerne i sidste halvdel af strukturfondsperioden og gennem interviewene med operatørerne har observeret, at indikatoren er for unuanceret ift. deltagerens udbytte. Indikatoren gør det samtidig svært at vurdere, hvad der reelt er kommet ud af forløbet – hvilke kompetencer er forøget og hvordan understøtter det væksten i virksomhederne? Ved at anvende mere projektspecifikke indikatorer vil man dog skulle have in mente, at dette skal opvejes med den ekstra administrative byrde der pålægges projekterne, samt det faktum at projekterne bliver mere sårbare ved kontroller, hvilket kan få betydning for deres udbetaling.

I den tidligere gennemførte temaevaluering om indikatorer i erhvervsfremme foreslog vi konkret at supplere med en indikator om *motivation* hos deltagere og virksomheder, foruden en indikator baseret på læringsmål for de medarbejdere/ledere der deltager.¹⁹ På tværs af projekterne kan vi desuden konstatere, at udbyttet af forløbene ofte kan

¹⁹ COWI og Pluss, 2021: Temaevaluering: Anvendelsen af indikatorer i erhvervsfremme.

måles som: forbedret arbejdsmiljø i virksomheden, øget medarbejdertilfredshed, forbedrede arbejdsprocesser eller større tryghed i rollen som f.eks. leder. Resultatet heraf er ifølge flere operatører bedre fastholdelse af medarbejdere, hurtigere omstilling i virksomheden og mere fokus på udvikling i virksomhedens ledelse.

4.3.2 Relevans

Indsatsernes relevans ift. aktuelle udfordringer

Som tidligere nævnt har programperioden været præget af forskellige økonomiske udsving – særligt i slutningen af programperioden, hvilket har gjort, at virksomhederne i perioder har haft svært ved at frigøre medarbejdere til kompetenceudvikling. Covid-19 medførte, at virksomhederne prioriterede deres daglige drift over opkvalificering, mens den efterfølgende højkonjunktur har medført lav ledighed og rekrutteringsudfordringer for virksomhederne. Trods en interesse for kompetenceudvikling, har det været svært for mange virksomheder at undvære medarbejdere i driften.

Selvom dette har skabt udfordringer relateret til rekruttering for flere operatører undervejs i programperioden, er rekruttering af deltagere på tværs af projekterne lykkedes med stor succes, jf. de tidligere opgjorte måltal. Vi kan samtidig konstatere, at Covid-19 har været katalysator for omstilling og tilpasning blandt nogle virksomheder, hvilket har været fordrende for kompetenceudviklingsindsatser. Under navnet 'Morgendagens kompetencer' åbnede DEB således i 2020 for en ansøgningsrunde målrettet omstilling via kompetenceudvikling med udgangspunkt i Covid-19 krisen.

Under de konjunkturer, der har præget programperioden, finder vi generelt, at individuelle og praksisnære forløb har været mest relevante for virksomhederne at afsætte tid og ressourcer til. På den måde kan forløbene tilpasses virksomhedernes situation og gøres håndgribelige og let omsættelige. De gennemførte evalueringer af projekterne indikerer samtidig, at det har krævet en grundig indledende afdækning af virksomhedernes behov – f.eks. gennem opsøgende indsatser og virksomhedsbesøg – at få ledere og medarbejdere gjort opmærksomme på mulighederne ved kompetenceudvikling for deres virksomhed. Overordnet er det observationen i flere projekter, at målrettet kommunikation og rekruttering har fungeret bedst.

Substitution

Under indsatsområdet har det været muligt at få støtte til projekter, der kompetenceudvikler virksomhederne gennem tilknytning af personer med mellemlang eller lang videregående uddannelse til konkrete udviklingsopgaver. Der er flere projekter, der har anvendt dette virkemiddel, og evalueringerne viser, at de i overvejende grad er lykkedes godt med kompetenceudviklingen. Dog finder vi også her, at det største resultat opnås når kompetenceudviklingen har et strategisk ophæng, så virksomhederne ikke blot benytter den ekstra ressource til at løse forefaldne ad hoc-opgaver.

Samtidig vurderer vi, at der er potentiale for at anvende erfaringerne fra denne del af indsatsområdet i fremadrettede kompetenceudviklingsaktiviteter – særligt i lyset af de nuværende samfundsmæssige udfordringer relateret til manglende kvalificeret arbejdskraft. En mulighed er at virksomhederne understøttes i at rekruttere

internationale profiler med de nødvendige kompetencer, en anden er at virksomhederne bliver opmærksomme på mulighederne ved substitution.

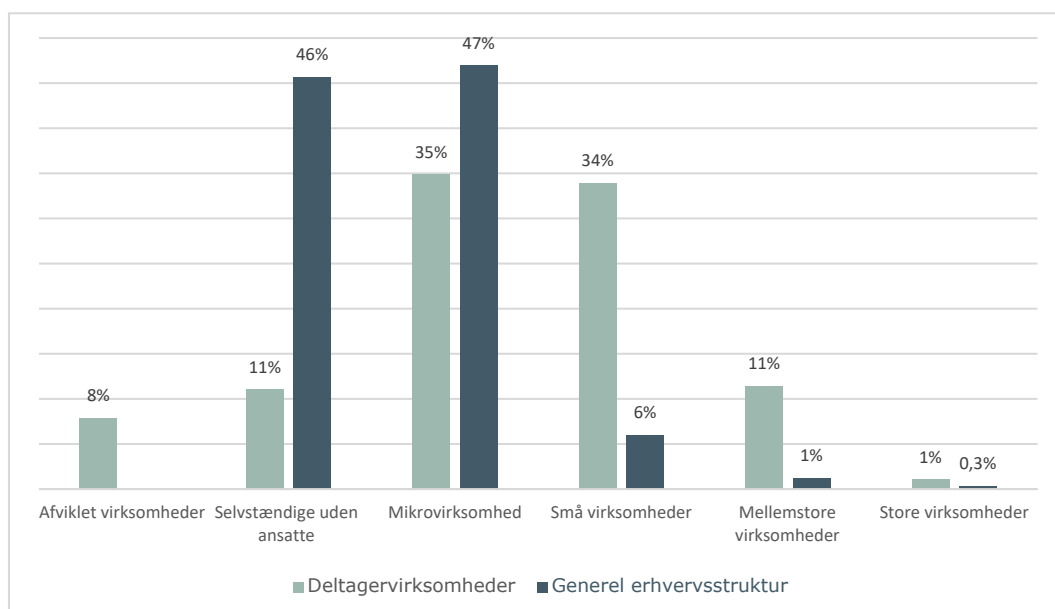
Vi har samtidig observeret, at det er positivt at forsøge at skabe synergier mellem kompetenceudvikling og beskæftigelse i denne type indsatser.

Studerende/dimittenderne får således stor erfaring på arbejdsmarkedet gennem indsatsen, og et indblik i hvordan deres kompetencer kan anvendes i SMV'er.

Målgruppen

Hvad angår målgruppen under indsatsområdet er det blandt de interviewede operatører og de gennemførte evalueringer en generel opfattelse, at det har været svært at rekruttere virksomheder til projekterne. Figur 4-1 viser, at der har været en overvægt af mikro- og små virksomheder i projekterne på indsatsområdet (jf. Figur 4-1). Dette vurderer vi kan skyldes, at flere projekter har været målrettet netop denne målgruppe. På baggrund af evalueringerne kan vi samtidig konstatere, at manglende prioritering af kompetenceudvikling i virksomhederne (særligt de mindre virksomheder) besværliggør rekrutteringen, da der i de tilfælde er behov for at motivere og modne virksomhederne til at prioritere kompetenceudvikling – hvilket i nogle tilfælde har medført omkostningstunge rekrutteringsstrategier. Dette er derfor formentlig årsagen til, at andelen af deltagervirksomheder blandt selvstændige uden ansatte har været underrepræsenteret ift. den generelle erhvervsstruktur, og omvendt har de små og mellemstore virksomheder været overrepræsenteret, da de ikke er lige så tidskrævende at rekruttere.

Figur 4-1 Deltagervirksomheder i Vækstrettet Kompetenceudviklingsprojekter og den generelle erhvervsstruktur, fordelt efter størrelse

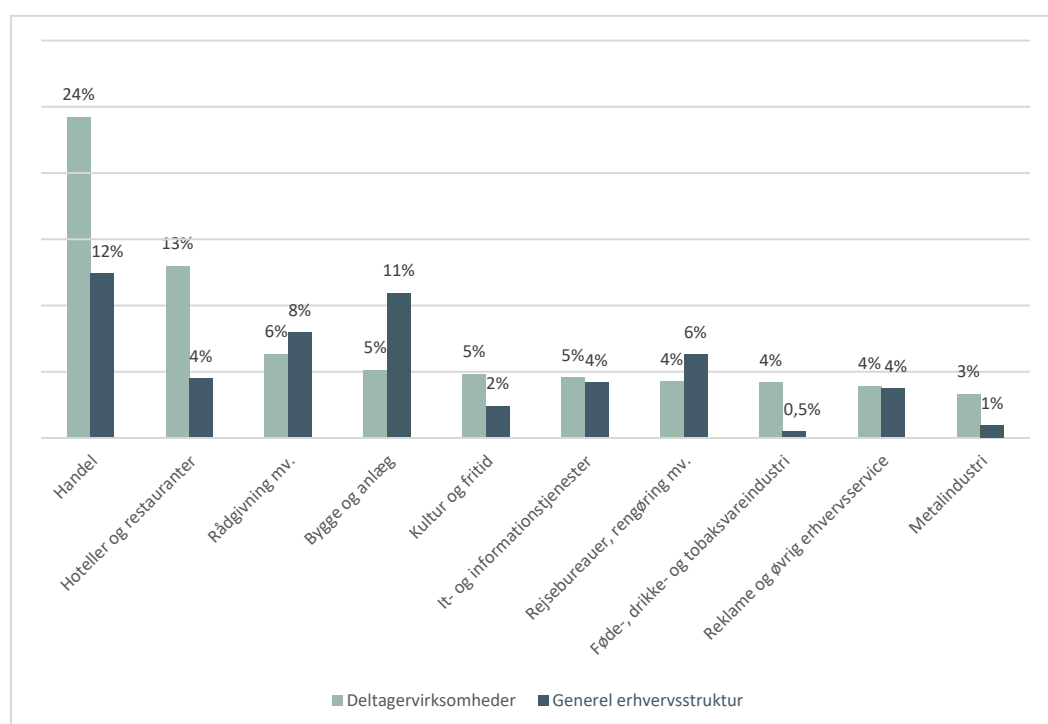

Kilde: CVR-data på virksomheder der har deltaget i Vækstrettet kompetenceudvikling i perioden 2014-2020 leveret af Erhvervsstyrelsen og koblet med baggrundsplysninger via CVR-registret. Data over den generelle erhvervsstruktur er hentet fra Statistikbanken. N for deltagervirksomheder = 5.777

På tværs af evalueringerne er der desuden flere eksempler på, at der i projekterne er

rekrutteret virksomheder, som er nye brugere af erhvervsfremmesystemet. Ifølge de interviewede operatører har socialfondsmidlerne hjulpet til at løfte en målgruppe af virksomheder, som ellers ikke ville have opsøgt hjælpen eller prioriteret egen udvikling. Samtidig er det vurderingen fra de interviewede operatører, at virksomheder fra brancher, der har ry for at være traditionelle og konservative (bl.a. bygge-anlæg og industri), kan være svære at rekruttere til denne type indsats, da de f.eks. ofte ikke har erkendt behovet for f.eks. digital kompetenceudvikling. Brancherne 'Handel' (24 %) og 'Hoteller og restauranter' (13 %) har dertil været mest fremtrædende inden for indsatserne.

Figur 4-2 Deltagervirksomheder i Vækstrettet Kompetenceudviklingsprojekter fordelt på de ti mest fremtrædende brancher blandt deltagerne.

Kilde: CVR-data på virksomheder der har deltaget i Vækstrettet kompetenceudvikling i perioden 2014-2020 leveret af Erhvervsstyrelsen og koblet med baggrundsoplysninger via CVR-registret. Data over den generelle erhvervsstruktur er hentet fra Statistikbanken. N for deltagervirksomheder = 5.777

Ser vi nærmere på den generelle erhvervsstruktur har de ti mest fremtrædende brancher blandt deltagervirksomhederne ikke afvejet markant, som det har været tilfældet inden for nogle af de andre prioritetsakser og indsatsområder.

4.3.3 Kohærens

Til at vurdere hvor godt indsatserne hænger sammen internt under hver prioritetsakse – og hvor godt de hænger sammen med øvrige lokale, regionale og nationale indsats, der gennemføres inden for samme tematik, vurderes bl.a. sammenhæng mellem indsatserne under indsatsområdet, synergier med andre strukturfonds-indsatser og sammenhæng med øvrige nationale/regionale indsats.

Sammenhæng mellem indsatserne under indsatsområdet

På evalueringstidspunktet konstaterer vi, at projektoperatørerne har oplevet et overudbud, og dermed overlap, af projekter under prioritetsaksen. Ifølge de interviewede operatører har det betydet, at projekterne har konkurreret med hinanden om virksomhederne og rekrutteringen har som følge deraf været vanskelig. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at nogle af projekterne dog også har haft en klar regional og sektorspecifik målgruppe, som har minimeret konkurrencen fra andre projekter. Det tyder ifølge flere operatører på, at der har været for mange projekter inden for indsatsområdet, og at der har manglet koordinering mellem projekterne. At der har været et stort udbud af projekter, og særligt i den sidste halvdel af programperioden, tydeliggøres af Figur 4-3. Her fremgår det samtidig, at knap halvdelen af indsatserne er blevet afsluttet i 2022, hvilket skyldes at flere indsats har været forlænget grundet Covid-19. Yderligere har indsats i Region Sjælland primært været afholdt i den sidste halvdel af programperioden.

Figur 4-3 Oversigt over igangsatte projekter, Vækstrettet Kompetenceudvikling

Synergier med andre strukturfondsindsatser

Vi kan konstatere, at der i programperioden har været enkelte eksempler på projekter, som har kombineret 'Vækstrettet kompetenceudvikling' med henholdsvis 'Flere vækstvirksomheder' (ERDF-2) og 'Erhvervsfaglig uddannelse af voksne og videregående uddannelse' (ESF-4b).

Som tidligere nævnt vurderer vi, at de mest vellykkede projekter under indsatsområdet hænger sammen med et tydeligt strategisk ophæng i virksomhedens vækststrategi. Derfor er det oplagt at koble indsatsområdet med prioritetsakse 2 i Regionalfonden (Flere vækstvirksomheder). I evalueringen af projektet 'Vilje til vækst' (ESF-1c og ERDF-2) kan vi konstatere, at det overordnet set er lykkedes at skabe synergi mellem vækstplaner og kompetenceforløb, og at synergien har bidraget til at virksomhederne har kunnet udnytte mega-trends som grøn omstilling og digitalisering strategisk i deres kompetenceudvikling. Der kan derfor være stor værdi i at koble flere projekter på tværs af de to fonde og prioritetsakser fremadrettet.

I evalueringen af projektet 'KompetenceforsyningMidt 2.0' (ESF-1c og ESF-4b) har vi observeret, at netop koblingen mellem de to prioritetsområder har muliggjort et større samarbejde på tværs af kommunale aktører, jobcentre og uddannelsesinstitutioner om virksomhedernes kompetencebehov. Dog kan vi konstatere, at den fælles opsøgende indsats over for virksomhederne ikke synes at have ledt til overbevisende direkte resultater i regi af projektet, der står mål med indsatsen. Samtidig er det usikkert hvorvidt og hvordan samarbejderne vil blive videreført.

Resultaterne fra flere evalueringer viser desuden, at operatørerne lader sig inspirere af hinandens metoder og tilgange, hvilket styrker dokumentationen for indsatsernes virkning bredt set. Dette har vi bl.a. set i de kompetenceudviklingsprojekter, som omhandler udvikling af gadeplanserhvervet på både Sydfyn og Bornholm.

Vores analyse af alle CVR-numre, som i perioden 2014-2020 har deltaget i strukturfondsfinansierede projekter²⁰ viser, at cirka 30 % har deres første deltagelse i en indsats under indsatsområdet for Vækstrettet kompetenceudvikling. 73 % af de samlede deltagelser under kompetenceudviklingsprioriteten er førstegangsdeltagelser, hvilket er et middelniveau sammenlignet med de øvrige prioritetsakser.

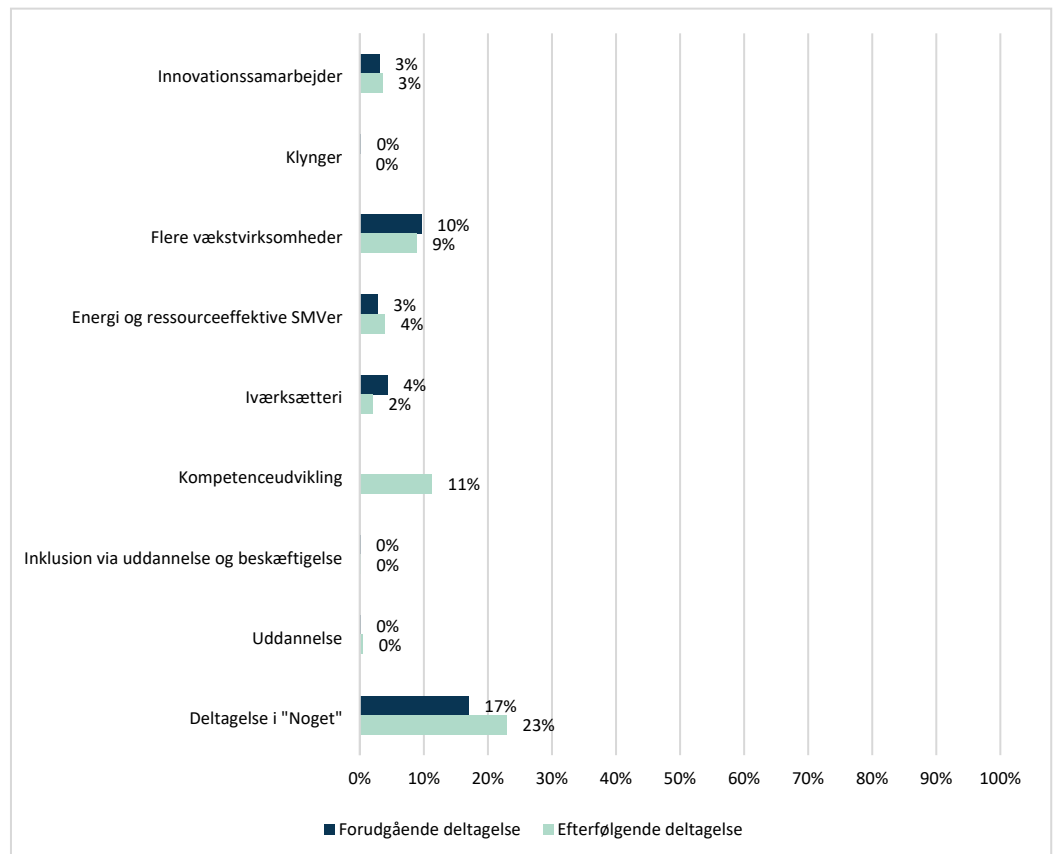
Relativt uerfarne deltagere virksomheder deltager i kompetenceudviklingsprojekter

Samlet set har 17 % af CVR-numrene før deres første deltagelse i kompetenceudviklingsprojekter-projekter deltaget i andre strukturfondsfinansierede projekter, mens 23 % efter denne deltagelse har deltaget i andre strukturfondsfinansierede projekter. Samlet set indikerer dette, sammen med de øvrige data, at deltagerne i kompetenceudviklingsprojekter er relativt uerfarne, sammenlignet med deltagerne under eks. Flere vækstvirksomheder og Energi- og ressourceeffektive SMV'er. Deltagerne i kompetenceudviklingsprojekter har gennemsnitligt 1,6 deltagelser i strukturfondsfinansierede projekter, hvilket er et middelniveau blandt de forskellige prioritetsakser, og på linje med Klynger og Uddannelse.

²⁰ Både Regional og Socialfonden

Deltagere i kompetenceudviklingsprojekter, der forud for deres første deltagelse i et sådant projekt, har været med i en anden strukturfondsindsats, har primært gjort det via Flere vækstvirksomheder (10 %) og Iværksætteri (4 %), hvilket fremgår af nedenstående figur. Efterfølgende har disse virksomheder særligt deltaget i projekter under nærværende prioritet (11 %) og Flere vækstvirksomheder (12 %).

Figur 4-4 *Andel af unikke CVR i Vækstrettet Kompetenceudvikling, som hhv. før og efter deres første deltagelse har deltaget i andre prioritetsakser*

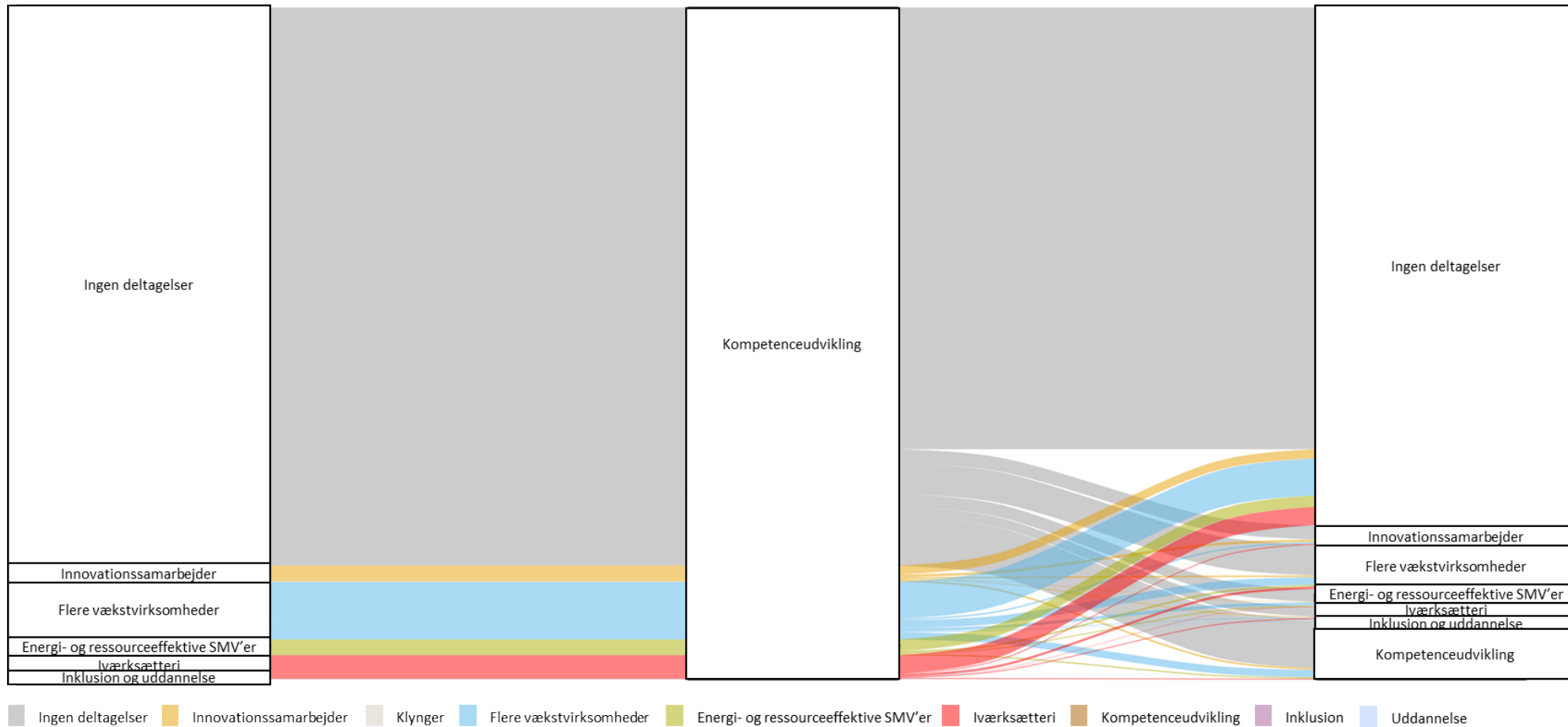
n = 5.097, unikke CVR-numre

Særligt synergi til Flere vækstvirksomheder

Nedenstående figur viser virksomhedernes flow ind til og væk fra første deltagelse i indsatsområde 1c (Vækstrettet kompetenceudvikling). Det vil sige, hvad virksomhederne har deltaget i umiddelbart før og umiddelbart efter deres første deltagelse i et uddannelsesprojekt. Det ses, at størstedelen af virksomhederne der har deres første deltagelse i en indsats under indsatsområde 1c, som nævnt, ikke tidligere har deltaget i andre strukturfondsindsatser (grå). Samtidig bekræfter figuren billedet af, at de virksomheder, som før deres første deltagelse i kompetenceudviklingsprojekter har deltaget i andre strukturfondsfinansierede projekter, kommer fra Flere vækstvirksomheder (blå) og Iværksætteri (rød). Det gælder ligeledes ift. efter deltagelsen i en indsats under indsatsområde 1c, hvor vi kan se, at de der deltager i en ny indsats efterfølgende, gør det primært gennem Vækstrettet kompetenceudvikling og Flere vækstvirksomheder. Hvad angår de virksomheder, der havde været med i en indsats på et andet område forud for deres

deltagelse i en indsats under indsatsområde 1c, overgår de fleste dog til ikke at deltage i en indsats på et andet område, efterfølgende.

Figur 4-5 Flowfigur over virksomhedernes deltagelse før og efter deres deltagelse i indsatsen (Vækstrettet Kompetenceudvikling)

n = 5.097 (unikke CVR-numre)

Note: Figuren læses fra venstre mod højre.

Sammenhæng med
øvrige
nationale/regionale
indsatser

Som også fremhævet i midtvejsevalueringen er det på baggrund af de gennemførte evalueringer ikke vores indtryk, at kompetenceudviklingsforløbene, støttet under prioriteten, overlapper andre uddannelses tilbud på nationalt eller lokalt niveau.

4.4 Opmærksomhedspunkter

Nedenfor følger evaluators primære opmærksomhedspunkter til justering af de nuværende rammer for indsatsområdet og/eller til fokus i håndteringen af fremtidige projekter under indsatsområdet.

Opmærksomheds-
punkt 4-1

Det kræver prioritering fra centralt hold at udbyde en prioritetsakse med stor frihed. Vi kan konstatere, at prioritetsaksen har været præget af frihed til at udbyde kompetenceudvikling efter virksomhedernes behov og ønsker og inden for områder, operatørerne i høj grad selv har kunne vælge. De frie rammer har samtidig gjort det fleksibelt at målrette indsatsene til virksomhedernes behov – også hvis disse har ændret sig undervejs i projektperioden, f.eks. grundet ydre omstændigheder som Covid-19 eller ændringer i konjunkturerne.

Vi vurderer dog, at for at prioritetsaksen skal udmønte sig i indsatser, der understøtter virksomhedernes vækst, er det nødvendigt, at der opsættes en ramme inden for hvilken operatørerne kan have frihed og fleksibilitet til at målrette virksomhedernes modenhed og behov. Evalueringerne har generelt vist, at friheden og fleksibiliteten har været attraktiv for operatørerne og bidraget til vellykkede projekter, men for at kunne bidrage til vækst og konkurrencedygtighed i virksomhederne, er der behov for yderligere prioritering og styring af prioritetsaksen.

Konkret mener vi, at DEB med fordel, i endnu højere grad end hvad de i forvejen gør i forbindelse med deres løbende strategiske arbejde, kan udpege nogle afgrænsede kompetencer, som man ved kommer til at mangle hos virksomhederne, eller inden for særlige virksomhedstyper/brancher, som det er dokumenteret, vil være vigtige for virksomhedernes omstilling og bidrag til de aktuelle samfundsudfordringer og -behov.

Opmærksomheds-
punkt 4-2

Risikoen for crowding-out bør overvejes i fremtidige projekter, men er samtidig udtryk for en politiske prioritering af målgruppen. Da der ikke i programteksten er et eksplicit mål om øget eksport hos deltagervirksomhederne under denne prioritetsakse, har vi i nogle projekter kunnet konstatere en risiko for crowding-out mellem konkurrerende virksomhederne. Dette gør sig særligt gældende i de projekter, hvor deltagervirksomhederne har været små lokale erhvervsdrivende i mindre danske byer. Det er samtidig projekter, som har været vellykkede og styrket kompetencerne hos de deltagende virksomheder og medarbejdere, mens vi vurderer at det er usikkert hvor stort vækstpotentialet er for dels den enkelte deltagervirksomhed, og dels lokalområdet som helhed.

Vi vurderer derfor, at risikoen for crowding-out effekter bør overvejes i fremtidige indsatser under indsatsområdet, og eksportmål kan evt. supplere de øvrige effektmål.

Således er det vores opfattelse, at operatørerne i fremtidige indsatser med tilsvarende frie rammer bør målrette indsatserne klare strategiske mål. Her ser vi kompetenceudvikling der målretter den grønne omstilling som særligt relevant. Samtidig kan der være politiske ønsker om at igangsætte indsatser målrettet små lokale erhverv i danske byer, og risikoen for crowding-out må derfor opvejes de politiske prioriteringer og de øvrige effekter indsatserne skaber i lokalområderne.

Opmærksomheds-
punkt 4-3

Substitution kan være en måde at imødekomme virksomhedernes kompetencebehov på i den aktuelle situation med mangel på kvalificeret arbejdskraft og samtidig understøtte øget beskæftigelse som bieffekt. Under indsatsområdet har det været muligt at få støtte til projekter, der kompetenceudvikler virksomhederne gennem tilknytning af personer med mellemlang eller lang videregående uddannelse til konkrete udviklingsopgaver. Som tidligere nævnt har projekterne, der har anvendt dette virkemiddel, overvejende vist gode resultater.

I nogle tilfælde har vi dog observeret, at virksomhederne har vanskeligt ved at se, hvordan dimittenden/studenten bedst kan anvendes og aflaste virksomhedens øvrige medarbejdere og opgaverne bliver da ad hoc prægede. I flere evalueringer har vi derfor anbefalet, at virksomhederne modnes til samarbejdet ved at forholde sig til virksomhedernes overordnede udviklingsbehov, så dimittenden/studenten indgår i en strategisk sammenhæng i virksomheden.

Dette mener vi peger på, at substitution anvendes mere aktivt som metode i fremtidige projekter og introduceres for virksomhederne. På den måde kan dimittenden/studenten gå ind og varetage nogle af opgaverne fra eksisterende medarbejdere, så de eksisterende medarbejdere får mere tid til øvrige opgaver. Dette vurderer vi også kan være en nødvendighed for virksomhederne at forholde sig til for at kunne omstille sig og vækste under den aktuelle mangel på kvalificeret arbejdskraft i samfundet.

Opmærksomheds-
punkt 4-4

Leder- og medarbejderrettet kompetenceudvikling er afgørende for forankring af kompetencerne i virksomhederne. Indsatsområdet har fokus på kompetenceudvikling og deltagelse af både ledelses- og medarbejderniveau i deltagervirksomhederne, men i programperioden har flere projektoperatører haft svært ved at engagere medarbejderniveauet i de deltagende virksomheder. Det skyldes, som tidligere nævnt, enten at virksomhedernes behov ikke har været som forventet, eller at virksomhederne har haft svært ved at frigøre medarbejdere til kompetenceudvikling, hvilket gør det vanskeligt at realisere programmets ambition om at skabe en dyb forankring af kompetencerne i virksomheden. Flere projekter har vist vigtigheden af opkvalificeringen blandt både ledere og medarbejderniveau, da manglen herpå medfører risiko for utilstrækkelig eller ingen forankring hos enten virksomhedens ledelse eller medarbejderne. Vil man indfri programmets ambition om en strategisk forankring af kompetenceudvikling i virksomhederne, må man derfor sikre sig, at kompetenceudvikling på begge niveauer prioriteres og koordineres. Primært da virksomhederne har vanskeligt ved at undvære medarbejdere i driften. Fremtidige indsatser under indsatsområdet kan derfor med fordel tilrettelægges efter forventningen om en lavere ratio mellem antallet af virksomheder og individuelle

deltagere. Dette indebærer, at operatørerne i projekterne fokuserer eksplicit på vigtigheden af at sikre strategisk ophæng i virksomheden, særligt via involvering af øverste ledelse.

5 Inklusion via uddannelse og beskæftigelse (prioritet 3)

5.1 Overblik

Nedenfor giver vi et kort overblik over prioriteten, herunder dens formål, indhold og bevilgede projekter under programperioden. Afsnittet indledes med programmets egen beskrivelse af prioriteten.

5.1.1 Baggrund og formål

I en tidligere regerings reformprogram fra 2012 var en af Danmarks nationale EU 2020-mål-sætninger, at antallet af personer i husstande med lav beskæftigelse skulle reduceres frem mod 2020. Målet byggede på, at dette antal var steget siden 2008, primært grundet den økonomiske krise. En måde at få flere udsatte integreret på arbejdsmarkedet er via socialøkonomiske virksomheder. Desuden er det muligt, ved at forbedre uddannelsesniveaet, at bidrage til at begrænse fattigdommen og social eksklusion på mellemlangt og langt sigt.

Det specifikke mål med prioritetsaksen har derfor været at **øge beskæftigelsen for personer på kanten af arbejdsmarkedet**. Resultatet har skulle være, at flere unge med særlige udfordringer gennemfører en ungdomsuddannelse, og at personer med særlige udfordringer gennemfører indslusningsforløb med henblik på at forbedre deres muligheder for at opnå ordinær beskæftigelse.

5.1.2 Indhold af prioriteten

Midlerne fra Socialfonden har skulle supplere de nationale reformer vedrørende kontanthjælp, førtidspension, integration og fleksjob, samt eksisterende nationale, regionale og lokale initiativer. Socialfondsindsatsen indsnævres til at fokusere på personer med ingen eller lav tilknytning til arbejdsmarkedet, samt uddannelsessøgende med særlige udfordringer.

Prioriteten har været opdelt i to indsatsområder:

- a) Ungdomsuddannelse for unge med særlige udfordringer, og
- b) Indslusningsforløb og socialøkonomiske virksomheder

Ungdoms-
uddannelse for unge
med særlige
udfordringer

Indsatsområde a) har fokuseret på den del af ungeindsatsen, der har været rettet mod unge uddannelsessøgende med særlige udfordringer med hensyn til at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse.

Målgruppen har hovedsageligt været unge i aldersgruppen 15 til 30 år. Projekterne skal gennemføres som et samarbejde mellem flere parter, f.eks.

uddannelsesinstitutioner, offentlige myndigheder, selvejende institutioner, virksomheder m.fl.

Indsatsområde a) har f.eks. omfattet følgende aktiviteter:

- > Styrket vejledning og uddannelse af særligt udsatte unge
- > Særlige tilrettelagte ungdomsuddannelsesforløb for deltagere inden for prioritetsaksens målgruppe og/eller aktiviteter med henblik på at styrke fastholdelsen af deltagere fra målgruppen i det ordinære ungdomsuddannelsessystem.
- > Støtte til fastholdelse af unge med psykisk sårbarhed og/eller opmærksomhedsforstyrrelser i det ordinære ungdomsuddannelsessystem.

Indslusningsforløb og socialøkonomiske virksomheder

Indsatsområde b) har været opdelt i to underaktiviteter: b1) Indslusningsforløb til arbejdsmarkedet, og b2) Socialøkonomiske virksomheder

b1) Indslusningsforløb til arbejdsmarkedet har haft deltageren i fokus med specialtilrettede indslusningsforløb for de udsatte ledige. Indsatsområde b1) har f.eks. omfattet følgende aktiviteter:

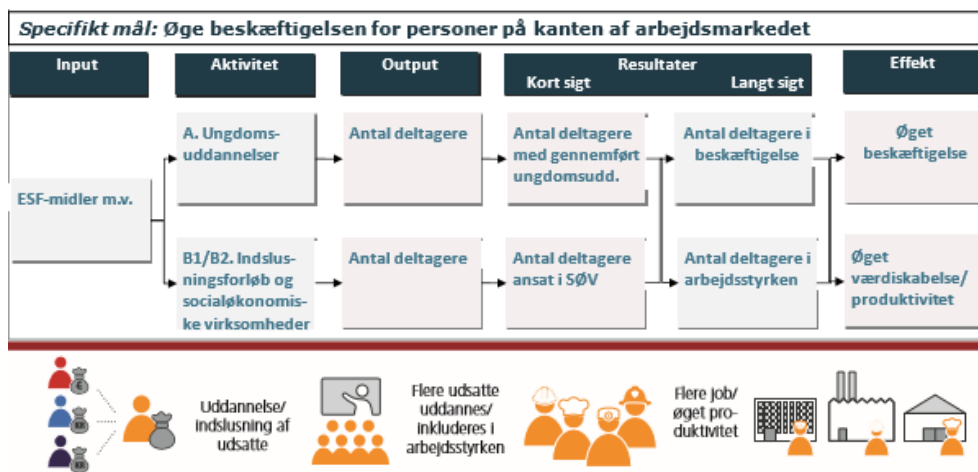
- > Forløb for virksomheder og udsatte ledige, der forbereder begge parter
- > Helhedsorienterede indslusningsforløb med særligt fokus på udsatte ledige
- > Ressourceafklaringsforløb og afprøvning af nye modeller for social inklusion via indslusningsforløb

b2) Socialøkonomiske virksomheder, som understøtter socialøkonomiske virksomheder med henblik på at skabe flere beskæftigelsesmuligheder for målgruppen.

Indsatsområde b2) har f.eks. omfattet følgende aktiviteter:

- > Styrke socialøkonomisk iværksætteri
- > Forbedre mulighederne for at teste og gennemføre afknopning til socialøkonomiske virksomheder fra øvrige offentlige/private aktiviteter
- > Støtte til konsulentbistand og kompetenceudvikling for socialøkonomiske virksomheder
- > Støtte til udviklingsprojekter mellem socialøkonomiske virksomheder og offentlige myndigheder

På baggrund af ovenstående beskrivelse af prioritetens formål og aktiviteter kan der opstilles følgende effektkæde for prioriteten:

5.1.3 Projekter under prioritet

Nedenstående tabel giver et overblik over, hvilke projekter der har været igangsat under prioritetsaksen, samt hvilke projekter COWI eller Pluss har evalueret. Det fremgår, at vi på nuværende tidspunkt har samlet erfaringer fra 36 projekter gennem 27 midtvejsevalueringer og 35 slutevalueringer. De følgende afsnit vil bygge på indsigter fra disse rapporter samt fra de supplerende interview der er gennemført i forbindelse med temaevalueringen.

Tabel 5-1 Overblik over bevilgede projekter

Projekttitle	Start	Slut	Region	Tilsagnsmodtager	Evalueret Midtvejs	Evalueret Slut
3a – Ungdomsuddannelse for unge med særlige udfordringer						
Ungeguide	01-08-2015	31-07-2019	Bornholm	Bornholm	✓	✓
Inspiratoriet - det fælles løft	10-09-2019	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Kirkens Korshær Aarhus	✓	✓
Inklusion af frafaldstruet elever	09-09-2019	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	CELF	✓	✓
Ung i Uddannelse	10-09-2019	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Region Midt	✓	✓
Når lysten driver værket	01-01-2020	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Erhvervsskolerne Aars	✓	✓
HF-IN	01-01-2017	31-08-2020	Hovedstaden	HF & VUC Nordsjælland		✓
Unge med kant	01-04-2019	31-12-2022	Hovedstaden	UU Danmark	✓	✓
Alle unge med imidt	02-10-2017	31-12-2022	Midtjylland	Projektsekretariatet ApS	✓	✓
Højskolen som genvej til uddannelse	25-08-2014	30-06-2018	Nordjylland	Vrå Højskole		✓
Ungeindsats Himmerland 2016 - 2018	18-01-2016	31-12-2018	Nordjylland	Jobcenter	✓	✓
Ungeindsats Aalborg - 2016 - 2018	01-01-2016	30-09-2018	Nordjylland	AMU Nordjylland	✓	✓
Hold Fast	01-01-2018	01-08-2019	Nordjylland	VUC&hf Nordjylland	✓	
Unge i centrum Aalborg	01-03-2018	31-12-2021	Nordjylland	UU-Aalborg	✓	✓
SUME (Særlig ungeindsats med effekt)	09-08-2016	31-08-2019	Sjælland	Selandia Center for Erhvervsrettet Uddannelse	✓	✓
Kommune- og uddannelsessamspil, 'KommUdd'	01-01-2018	31-12-2020	Sjælland	Slagelse Kommune	✓	✓
Mod til uddannelse	01-01-2019	31-12-2022	Sjælland	Holbæk Kommune	✓	✓
Fremskudt trivselsberedskab	01-10-2018	28-02-2021	Syddanmark	Campus Vejle	✓	✓
Handlekompetente Unge	01-04-2019	31-03-2021	Syddanmark	Jobcenter Langeland, Langeland Kommune	✓	✓

3b - Indslusning til arbejdsmarkedet						
Social inklusion gennem vækstpartnerskaber [Øvrige regioner]	06-02-2018	31-08-2022	Erhvervsstyrelsen	Den Sociale Kapitalfond	✓	✓
Social inklusion gennem vækstpartnerskaber [Region Sjælland]	06-02-2018	31-08-2022	Erhvervsstyrelsen	Den Sociale Kapitalfond	✓	✓
JobStyrke i Nord	20-10-2020	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	CABI, Center for aktiv beskæftigelsesindsats		✓
Jobsporet	20-10-2020	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Ikast-Brande Kommune		✓
Virksomhedsøvebaner - på vej i fleksjob	19-10-2020	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Aarhus kommune		✓
Rummelig Genstart	20-10-2020	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Projekter i Midt		✓
Plads til Flere	20-10-2020	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Kalundborg Kommune, Jobcenter Kalundborg		✓
Business training	01-10-2018	30-06-2021	Hovedstaden	Integrationsnet - En del ad Dansk Flygtningehjælp	✓	✓
InklusionMidt / Rummelig imidt	18-09-2015	31-12-2021	Midtjylland	Projektsekretariatet ApS		✓
Mod alle odds	01-01-2016	28-02-2019	Nordjylland	Jobcenter Mariagerfjord		✓
Logos*	01-01-2016	28-02-2018	Nordjylland	RE-JOB ApS		
Fra udsat til ansat - virkeligheden tæller	01-12-2015	30-06-2019	Nordjylland	Topvirk	✓	✓
Socialøkonomisk iværksætteri	01-07-2017	30-06-2020	Nordjylland	Frederikshavn Erhvervsråd	✓	✓
På vej til arbejdsmarkedet	29-08-2016	31-08-2019	Sjælland	CELF	✓	✓
Virksomheder tager socialt ansvar	01-01-2015	31-08-2018	Syddanmark	Jobcenter Vejle	✓	✓
Virksomhedsporten	01-01-2016	31-12-2022	Syddanmark	Tietgenskolen Odense Business College	✓	✓
Business Training (Social inklusion af udsatte flygtninge)	01-10-2016	31-12-2020	Syddanmark	Integrationsnet - En del ad Dansk Flygtningehjælp	✓	✓
Inklusion via Glasværket	01-03-2018	29-02-2020	Syddanmark	Glasværket ved Odense Havn APS	✓	✓
JEPS Job Engagement Personlig udvikling og social inklusion	01-09-2018	30-09-2021	Syddanmark	AOF Center FYN	✓	✓

*Projektet er ikke meldt ind under Rammeaftalen om fælles evaluering af den regionale vækstindsats.

5.2 Fremdrift

Vi beskriver nedenfor fremdriften for de gennemførte projekter under prioriteten. Vi præsenterer fremdriften under de to overskrifter 'Effektivitet', som er fremdriften i forhold til målsætningerne, og 'Efficiens', som beskriver omkostningseffektiviteten for de gennemførte projekter for hver af prioritetens indikatorer.

Midler bevilget under prioritetsaksen

Den samlede status for tildeling af midler er, at der på evalueringstidspunktet i alt er givet tilsagn for omkring 307 millioner kroner. Dermed er der bevilget 101 % af det samlede programbudget for prioriteten på 303 millioner kroner. Der er således udmøntet flere midler inden for prioritetsaksen, end det oprindelige programbudget.

5.2.1 Effektivitet

I dette afsnit beskriver vi den kvantitative målopnåelse i forhold til de programfastsatte indikatorer for prioriteten. De mulige årsager til den succesfulde eller mangelfulde målopnåelse på prioritetens forskellige indikatorer diskuterer vi nærmere i det følgende afsnit 'Vurdering af projekternes implementering'.

Fremdrift ift. program mål

I nedenstående figur præsenterer vi de overordnet fastsatte måltal for indikatoren 'Antal deltagere'²¹ og hvor meget, der er realiseret heraf.

Tabel 5-2 Målopnåelse ift. prioritetens programfastsatte mål

Region Sjælland	Program mål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
Antal deltagere	1.000	2.470	247 %
Øvrige regioner	Program mål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
Antal deltagere	7.590	8.875	117 %

Af Tabel 5-2 fremgår det, at operatørerne har haft stor succes med at rekruttere deltagere, og særligt inden for Region Sjælland.

Fremdrift ift. projektmål

Nedenfor skelner vi mellem projekternes måltal ('projektmål') og den realiserede andel af disse for de på evalueringstidspunktet afsluttede projekter.

Tabel 5-3 Målopnåelse ift. projektmålsætninger

Region Sjælland	Projektmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
3A.1. Antal deltagere	2.331	1.977	85 %
3A.2. Antal deltagere i uddannelse umiddelbart efter deltagelsen	949	886	93 %
3A.3. Antal deltagere, der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen	10	32	320 %
3B.1. Antal deltagere	661	493	75 %
3B.2. Antal deltagere der gennemfører indslusningsforløb	419	263	63 %
3B.3. Antal deltagere beskæftiget i socialøkonomiske virksomheder umiddelbart efter deltagelsen	44	4	9 %
3B.4. Antal deltagere i beskæftigelse, herunder som selvstændige, umiddelbart efter deltagelsen	169	65	38 %
3B.5. Antal erhvervsinaktive deltagere, der er i gang med at søge arbejde umiddelbart efter deltagelsen	142	36	25 %
Øvrige regioner	Projektmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
3A.1. Antal deltagere	5.179	5.503	106 %
3A.2. Antal deltagere i uddannelse umiddelbart efter deltagelsen	2.296	2.347	102 %
3A.3. Antal deltagere, der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen	110	261	237 %
3B.1. Antal deltagere	3.446	3.372	98 %
3B.2. Antal deltagere der gennemfører indslusningsforløb	2.827	2.074	73 %
3B.3. Antal deltagere beskæftiget i socialøkonomiske virksomheder umiddelbart efter deltagelsen	178	79	45 %
3B.4. Antal deltagere i beskæftigelse, herunder som selvstændige, umiddelbart efter deltagelsen	1.038	810	78 %

²¹ I Socialfonden er dette den eneste indikator, der i programmet på forhånd er fastlagt mål for.

Region Sjælland	Projekt mål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
3B.5. Antal erhvervsinaktive deltagere, der er i gang med at søge arbejde umiddelbart efter deltagelsen	907	125	14 %

Indsatsområde 3a
(sårbare unge)

Generelt ligner målopnåelsen for Region Sjælland og Øvrige regioner hinanden ift. indsatsområde 3a. Øvrige regioner har indfriet alle tre måltal for indsatsområde 3a, hvor Region Sjælland har indfriet målet om 'Antal deltagere, der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen' (3A.3). Vi konstaterer, at målopnåelsen for indsatsområde 3a i de seneste år har taget fart på tværs af regionstyperne, i lyset af, at den samlede målopnåelse for indsatsområdet i midtvejsevalueringen var lav.

Indsatsområde 3b
(indslusning til arbejdsmarkedet)

Målopnåelsen for indsatsområde 3b er generelt set lavere end for 3a, jf. Tabel 5-3. Øvrige regioner har stort set nået målet om 'Antal deltagere' (3B.1), mens Region Sjælland her har underpræsteret med en målopnåelse på 75 %. Det smitter også af på 'Antal deltagere, der gennemfører indslusningsforløb' (3B.2), hvor begge regionstyper ikke har realiseret projektmålene (hhv. 63 % og 73 % målopnåelse). En del af forklaringen på den lave målopnåelse kan være, at der i perioden generelt set har været lav ledighed. Deltagerne i projekterne har som følge heraf i nogle tilfælde været vanskeligere at skabe progression mod beskæftigelse for, end projektholderne havde tiltænkt, da de udformede deres projekter.

Hvad angår de tre resterende indikatorer (3B.3, 3B.4 og 3B.5) har Region Sjælland en meget lav målopnåelse på hhv. 9 %, 38 % og 25 %. Det samme gælder for Øvrige regioner, om end niveauet ikke er lige så lavt. En del af forklaringen på den begrænsede fremdrift for disse tre indikatorer kan være, at effektkæden fra projektets aktiviteter, til de umiddelbare effekter, kan være lang og række udover projektperioden. Samtidig kan en del af forklaringen være, at de socialøkonomiske virksomheder ikke har kapacitet til at ansætte borgere efter endt forløb. Denne observation vil blive yderligere diskuteret i afsnittet 'Vurdering af projekternes implementering'. Endeligt hænger den lave målopnåelse for 3B.5 sandsynligvis sammen med, at flere af projekterne har haft urealistiske målsætninger for denne indikator, ligesom den lave ledighed muligvis også har gjort, at gruppen af borgere var tungere end oprindeligt tiltænkt.

5.2.2 Efficiens

I dette afsnit præsenterer vi projekternes omkostningseffektivitet (efficiens) forstået som omkostningerne ved at indfri målene under prioriteten. Nedenstående tabel viser omkostningseffektiviteten for hvert parameter beregnet som antal budgetkroner per indikatorenhed. Da projekterne under prioriteten er forskellige i forhold til målgruppefokus, anvendte virkemidler mv. har vi ligesom ved midtvejsevalueringen valgt ikke at præsentere omkostningseffektiviteten for hvert enkelt projekt, men i stedet at vise median-omkostningerne.

Tabel 5-4 Omkostningseffektivitet (kroner per indikatorenhed)

Indikator #	3A.1.	3A.2.	3A.3.	3B.1.	3B.2.	3B.3.	3B.4.	3B.5.
Indikatornavn	Antal deltagere	Antal deltagere i uddannelse umiddelbart efter deltagelsen	Antal deltagere, der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen	Antal deltagere	Antal deltagere der gennemfører indslusningsforløb	Antal deltagere beskæftiget i socialøkonomiske virksomheder umiddelbart efter deltagelsen	Antal deltagere i beskæftigelse, herunder som selvstændige, umiddelbart efter deltagelsen	Antal erhvervsinaktive deltagere, der er i gang med at søge arbejde umiddelbart efter deltagelsen
Projekter i Region Sjælland	n=4	n=4	n=4	n=4	n=4	n=2	n=4	n=4
Median	32.667 kr.	110.801 kr.	830.399 kr.	79.552 kr.	148.046 kr.	-	717.607 kr.	889.835 kr.
Gennemsnit	36.786 kr.	112.436 kr.	2.524.844 kr.	82.235 kr.	169.657 kr.	4.383.755 kr.	649.144 kr.	1.162.489 kr.
Projekter i Øvrige regioner	n=14	n=14	n=11	n=17	n=17	n=13	n=17	n=12
Median	34.070 kr.	98.857 kr.	837.079 kr.	35.215 kr.	64.987 kr.	1.348.584 kr.	178.692 kr.	1.228.591 kr.
Gennemsnit	35.223 kr.	96.822 kr.	1.794.461 kr.	54.467 kr.	90.637 kr.	2.300.512 kr.	255.984 kr.	1.736.775 kr.

Som det fremgår af tabellen ovenfor, er der relativt stor variation i, hvad projekterne koster at gennemføre per deltager. De beregnede medianer viser, at hver deltager koster omkring 34.000 under 3a og omkring 35.000 under 3b i Øvrige regioner. For Region Sjælland er prisen hhv. omkring 33.000 og 80.000. I hverken indsatsområde 3a eller 3b har vi indikationer på, at det er lykkedes de større projekter, med en højere bevillingsstørrelse, at skabe stordriftsfordele.

Variationen mellem projekterne er meget stor, hvilket afspejler store indbyrdes forskelle i intensiteten af forløbet med den enkelte deltager. Grundet den store forskel i forløbenes intensitet og målgrupper er det reelt svært at sammenligne projekternes omkostningseffektivitet. F.eks. rummer indsatsområde 3a projekter som 'Unge i centrum Aalborg', der med et samlet budget på knap 9 millioner har gennemført en vejledningsindsats for hele 1.133 unge. Modsat har projektet 'HF-IN' med et budget på cirka 15 millioner kroner fokuseret på at indsluse unge med autisme i gymnasiale uddannelser, haft 65 deltagere.

Det er dog tydeligt, at projekterne under indsatsområde 3b er relativt omkostningstunge. F.eks. er medianen per deltager der er beskæftiget i socialøkonomiske virksomheder umiddelbart efter deltagelsen (3B.3) 1.348.584 kr. for Øvrige regioner, mens medianen for prisen per erhvervsinaktive deltagere, der er i gang med at søge arbejde umiddelbart efter deltagelsen (3B.5) er 1.228.591 kr. for Øvrige regioner. En del af forklaringen på disse tal er, at projekterne (som tidligere nævnt) har underpræsteret på de aggregerede projektmål.

5.3 Vurdering af projekternes implementering

I dette afsnit præsenterer vi vores analyse af implementeringen af projekter under prioriteten med fokus på foreløbigt identificerede udfordringer af tværgående karakter.

Analysen er inddelt efter de tre evalueringsparametre: 'Effektivitet', 'Relevans' og 'Kohærens'.

5.3.1 Effektivitet

Måleredskab til deltagerprogression

Som beskrevet tidligere er prioritetsaksen kendetegnet ved 'lange' effektkæder, hvor effekterne ofte først vil opstå efter afslutningen af den ofte 3-årige projektperiode. F.eks. tager det ofte 3 år at gennemføre en ungdomsuddannelse, hvilket kan gøre det vanskeligt at indfange den fulde effekt af projekter på indsatsområde 3a ift. 'Antal deltagere, der gennemfører en ungdomsuddannelse umiddelbart efter deltagelsen i projektet' (3A.3). Samtidig har den forgangne strukturfondsperiode (2014-2020), som tidligere nævnt, været præget af højkonjunktur med lav ledighed. Det har betydet, at deltagerne i projekterne i nogle tilfælde har haft flere udfordringer og været længere fra arbejdsmarkedet, end projektholderne havde forventet.

Ovenstående forhold har bidraget til, at flere projektholdere har opstillet lave målsætninger for indikator 3A.3 og 3B.3 (og i nogle tilfælde sat måltallet til '0'). F.eks. har 12 ud af 17 projekter ved indsatsområde 3a sat måltallet for indikator 3A.3 til '0', mens det gælder for 6 ud af 21 projekter på indsatsområde 3b for indikatoren 3B.3. Så selvom det aggregerede projektmål for 3A.1 i Øvrige regioner og Region Sjælland er hhv. 5.179 og 2.331, er det aggregerede projektmål for 3A.3 blot hhv. 110 og 10. Altså er måltallene for 3A.3 blot sat til hhv. 2 % og 0,4 % af deltagermåltallene. Eftersom måltallene for 3A.3 er sat så lavt – og i flere tilfælde til '0' – vurderer vi ikke, at man kan tilskrive målopnåelsen på over 100 % særlig stor værdi. Altså kan indikatoren kun i begrænset omfang bruges til at sige noget om projekternes reelle effektskabelse inden for projektperioderne.

I flere tilfælde har projektholdere selv opstillet interne indikatorer for deltagerens progression. Vi vurderer, at dette er positivt, da et fokus på progression kan bidrage til at synliggøre den personlige, sociale og faglige udvikling, deltagerne potentielt går i gennem før de f.eks. gennemfører en ungdomsuddannelse eller kommer i beskæftigelse. Det kan være ift. lyst og motivation til at tage en ungdomsuddannelse. Ligeledes øger et fokus på progression viden om, hvilke typer af indsatser der virker på hvilke parametre. Endeligt styrker det projektholderens mulighed for løbende at følge deltagerens individuelle progression og dermed også for at kunne afrapportere denne til relevante interessenter såsom tilknyttede ressourcepersoner/jobcenterkonsulenter i kommunerne.

Dog er det vores opfattelse, at udvælgelsen af indikatorer og den efterfølgende dataindsamling sker med varierende metodisk kvalitet. Indikatorerne kan f.eks. være mødestabilitet, adfærsændringer og motivation for at deltage i forløbet/undervisningen, mens dataindsamlingen varierer fra selvrapporeret progression (f.eks. via spørgeskemaer) til andre aktørers vurderinger (f.eks. undervisere eller jobkonsulenter). I flere tilfælde har det været vanskeligt at sikre troværdige besvarelser og tilstrækkelige svarprocenter. Vi vurderer derfor, at det er oplagt at udarbejde et måleredskab til mere systematisk opfølgning på deltagerprogression i de enkelte projekter.

Socialøkonomiske virksomheder	<p>Under indsatsområde 3b er det aggregerede projektmål for 'Antal deltagere' (3B.1) i Øvrige regioner og Region Sjælland hhv. 3.446 og 661, mens det aggregerede projektmål for 'Antal deltagere beskæftiget i socialøkonomiske virksomheder umiddelbart efter deltagelsen' (3B.3) er hhv. 178 og 44. På trods af de relativt lave måltal for 3B.3 (og at måltallene for 3B.1 er indfrie) er målopnåelsen, som tidligere nævnt, kun hhv. 45 % og 9 % i Øvrige regioner og Sjælland. Dette indikerer, at det er svært for deltagerne, at blive ansat i socialøkonomiske virksomheder efter endt forløb.</p> <p>I lyset af målopnåelsen for 3B.3, vurderer vi ikke, at beskæftigelse gennem socialøkonomiske virksomheder er et velegnet virkemiddel til at opfylde det overordnede mål for prioritetsaksen om at øge beskæftigelsen for personer på kanten af arbejdsmarkedet. De socialøkonomiske virksomheder må ikke have nogen form for profit, hvorfor flere af de socialøkonomiske virksomheder lever af at lave forløb for borgere med offentlige tilskud. Det bevirker, at de socialøkonomiske virksomheder ikke nødvendigvis har stor kapacitet til at ansætte borgere efter endt forløb.</p>
Afgrænsning af projektets målgruppe	<p>En af årsagerne til den begrænsede målopfyldelse på f.eks. indikator 3A.3 og 3B.3 kan også være, at flere projekter har haft problemer med at afgrænse deres målgruppe.²² F.eks. kan vi konstatere, at nogle projekter fra start har defineret en for snæver og specifik målgruppe, hvilket har betydet, at de ikke har kunnet finde deltagere nok til projektet. Derfor har de været nødt til at ændre/udvide målgruppen og/eller nedskrive måltallet. I andre tilfælde har projekterne defineret målgruppen for bredt. Dette gælder f.eks. projekter med fokus på at gøre unge uddannelsesparate, som ofte har oplevet, at deltagerne har haft udfordringer (f.eks. psykiatriske diagnoser eller misbrug), som projektholder eller -partnere ikke har været gearret til at håndtere. Denne udfordring hænger, som tidligere nævnt, sammen med, at programperioden primært har været præget af højkonjunktur og lav ledighed, hvilket har påvirket gruppen af borgere, der har været tilgængelige for indsatserne under prioritetsaksen.</p>
Virksomme indsatser	<p>For indsatsområde 3a fremgår det af projektevalueringerne og i interviews med operatører, at effekten af forløbene har været tydeligst i de tilfælde, hvor indsatsen har været håndholdt og de unge er blevet henvist til aktiviteter, der er meningsfulde for dem på deres stadie ift. at blive klar til at gennemføre en uddannelse. Det gælder også ift. om forløbet skal være individuelt eller kollektivt. Samtidig vurderer de interviewede, at sammenhængende og helhedsorienterede indsatser skaber langvarige positive effekter. Det skyldes, at de unge ofte har både sociale og faglige udfordringer, hvorfor den helhedsorienterede tilgang er vigtig. Eksempler på sådanne indsatser kan være kurser i basal privatøkonomi, mestringskurser mm. Endelig viser projektevalueringerne og operatørinterviews, at det er vigtigt, at de unge har hyppige interaktioner og nære relationer til personer tilknyttet projektet. F.eks. har Projekter Imidt i deres projekter gode erfaringer med, at de unge har haft én fast</p>

²² Indsatsområde 3a retter sig mod "uddannelsessøgende med særlige udfordringer (f.eks. handicap, psykiske problemer, sygdom, sprogvanskeligheder eller personligt relaterede problemer)". Indsatsområde 3b retter sig mod "personer med ingen eller svag tilknytning til arbejdsmarkedet". Det kan f.eks. være førtidspensionister, udsatte kontanthjælpsmodtagere, personer i ressourceforløb og lignende.

kontaktperson, der følger dem igennem hele forløbet. Den tillidsfulde relation er her afgørende for, at de unge når målet om uddannelse.

Observationen om en fast kontaktperson og håndholdte indsatser igennem forløbet går igen for projekterne under indsatsområde 3b. Det kan f.eks. komme til udtryk ved en mentorindsats og coaching rettet mod at få borgeren i job eller et efterværn, hvor man bevarer en relation til borgeren efter ansættelse. På den måde kan projektet træde til og løse evt. udfordringer. Den håndholdte indsats gælder også ift. virksomheden, som løbende kan have behov for sparring og vejledning.

Ydermere beskriver de interviewede operatører også, at det er vigtigt med en grundig indledende screening af matchet mellem virksomhed og deltager for at undgå, at deltagerne enten ikke kan eller ikke vil varetage det arbejde, de er blevet henvist til. Derfor er det også vigtigt med en klar forventningsafstemning med virksomhederne ved starten af projektet, hvor projektet får afklaret, hvad der skal til for, at virksomheden oplever det rette match ift. medarbejderen. Samtidig er det vigtigt at have en forventningsafstemning om, hvilke ressourcer der skal være til stede i virksomheden for, at indsatsen kan blive succesfuld, og om der evt. er noget der kan gøres for at understøtte virksomhederne i deres samarbejde med den udsatte borger.

Endelig fremhæver flere operatører også under indsatsområde 3b, at deltagerne i høj grad har haft forskellige udfordringer udover, at de er ledige. Derfor vil indirekte jobrettede aktiviteter såsom økonomisk rådgivning ift. privatøkonomi og kommunikationskurser, der giver redskaber til kommunikation med kollegaer, familie og venner der virker konfliktnedtrappende, ofte også være relevante og virkningsfulde for deltagerne i deres vej mod fast beskæftigelse.

Forudsætninger for vedvarende effekter

Forankring af effekter

Succesfulde projekter under prioriteten, uanset om målgruppen er sårbare unge eller ledige voksne, har det til fælles, at de øger deltagernes sociale og personlige kompetencer samt styrker deltagernes motivation for hhv. at tage en uddannelse eller at komme i beskæftigelse. Som konstateret i midtvejsevalueringen, er særligt overgangsfaser til ny uddannelse, eller nye ting bredt set, vanskelige for sårbare og udsatte borgere. Derfor arbejder flere af projekterne under både indsatsområde 3a og 3b med efterværnsindsatser, hvor deltageren følges ind i uddannelse eller job, selvom selve projektet er slut, for at sikre fastholdelse i uddannelse eller job. Det er en vigtig del af forankringen af effektskabelsen for den enkelte deltager i projekterne.

Under indsatsområde 3b gælder det samtidig, at det er vigtigt med et fokus på virksomhedens behov, hvis deltagerne skal fastholdes i beskæftigelse efter indslusningsforløb. Virksomhederne udgør den vigtigste interessant og er det vigtigste virkemiddel for, at deltagere kan introduceres på arbejdsmarkedet og fastholdes i beskæftigelse efterfølgende. Det er derfor en vigtig forudsætning for vedvarende effekter, at der i screeningen af virksomhederne er stor opmærksomhed på at få afdækket, hvad der er værdiskabende for virksomheden og hvilke forhold der gør, at de vil medvirke. Det er vigtigt i henhold til at sikre, at virksomheden efterfølgende er

interesseret i at ansætte deltageren og dermed danne grobund for en vedvarende positiv effekt for den enkelte deltager og beskæftigelsen.

Forankring af
indsatser

På baggrund af de gennemførte evalueringer og interviews, kan vi konstatere at der generelt ikke er fokus på forankringen af indsatserne i de enkelte projekter, om end enkelte dele af indsatser, i nogle projekter, videreføres efter endt projektførelse. Generelt er forankringen af indsatserne dog udfordret, når projektperioden udløber og finansieringen af projektet, ophører. Samtidig er der, som tidligere beskrevet, ikke meget fokus på at følge op på, hvilke indsatser der har været mest virksomhedsfulde. Det kan samtidig gøre det udfordrende at vælge, hvilke indsatser der skal videreføres, under antagelse af, at det er en økonomisk og organisatorisk mulighed for projektaktørerne.

Afledte effekter

For indsatsområde 3b nævnes det i projekterne, at deltagernes generelle sundhedstilstand øges, ligesom indsatsområdet er med til at skabe øget grad af mangfoldighed på arbejdspladserne. Generelt går det igen på tværs af projekterne under indsatsområde 3b, at indirekte jobrettede aktiviteter har en positiv effekt på deltagernes forudsætninger for at kunne varetage et arbejde. I tillæg hertil øger disse aktiviteter selvfølgelig også deltagernes økonomiske forståelse, sociale kompetencer mm. På tværs af de to indsatsområder beskrives det både i projektrapporter og interviews, at deltagelse i de forskellige projekter øger deltagernes netværk og har en positiv effekt på deres sociale liv, da de bliver sat i kontakt med ligesindede.

5.3.2 Relevans

Indsatsernes
relevans ift. aktuelle
udfordringer

Prioritetsaksen adresserer et område, som i høj grad er komplekst og jævnlige berøres af nye reformer. Dels på beskæftigelsesområdet, dels i høj grad også på unge- og uddannelsesområdet. Det medfører et stort behov for en åben fortolkning af programmet og dets rammer samt en fleksibel tilrettelæggelse af indsatserne, hvis indsatserne skal fastholde sin relevans ift. lovbestemte tilbud. Denne fleksibilitet er også vigtig, når målgruppen for et projekt viser sig at være for lille eller anderledes end først antaget og derfor må redefineres. Generelt er det vores vurdering, at indsatsens relevans er stigende, da den dels hjælper personer ind på arbejdsmarkedet, men samtidig også øger udbuddet af arbejdskraft, hvilket potentielt enten understøtter vækst eller bidrager til at mindske lønpress og deraf følgende svækket konkurrenceevne.

Indsatsens placering
i erhvervsfremme-
systemet

Som beskrevet tidligere i afsnittet 'efficiens', er flere af projekterne under prioritetsaksen omkostningstunge ift. antallet af deltagere og effekten på den samlede beskæftigelse. Samtidig er bæredygtighedsdagsordenen undervejs i programperioden blevet af stigende betydning. Både ift. miljø og grøn omstilling men i høj grad også hvad angår social bæredygtighed. EU har blandt andet konkrete mål for social bæredygtighed, ligesom EU arbejder med en bæredygtighedstaksonomi med tre ben, hvoraf det ene er social bæredygtighed.

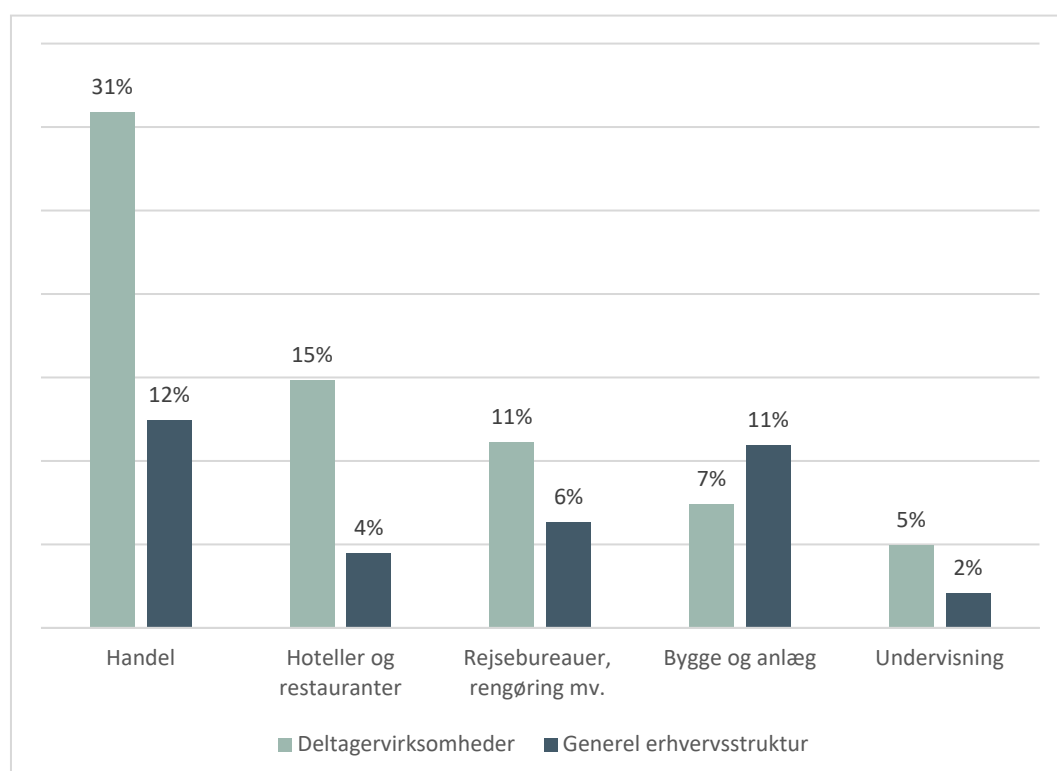
Set i lyset af ovenstående konklusioner, mener vi, at man i DEB bør overveje indsatsens placering i erhvervsfremmesystemet, og hvordan man præsenterer den. Det er således vores opfattelse, at DEB både har en mulighed for og i stigende grad

bør tænke i, at få inklusionsprioritetsaksen til at tale ind i dagsordenen om social bæredygtighed. Herunder i højere grad at betone over for virksomhederne, at indsatsen spiller ind i EU's mål om social bæredygtighed. I forlængelse heraf mener vi, at der er et uudnyttet potentiale for DEB til i højere grad at betone, at virksomhederne har mulighed for at tage socialt ansvar ved at deltage og bidrage ind i indsatsen, da deltagelse i indsatsen er en mulighed for at styrke deres arbejde med social bæredygtighed. Dette kan bidrage til at øge antallet af kommercielle virksomheder, som deltager i indsatserne, hvilket øger indsatsernes potentiale for en varig beskæftigelseseffekt.

Målgruppen

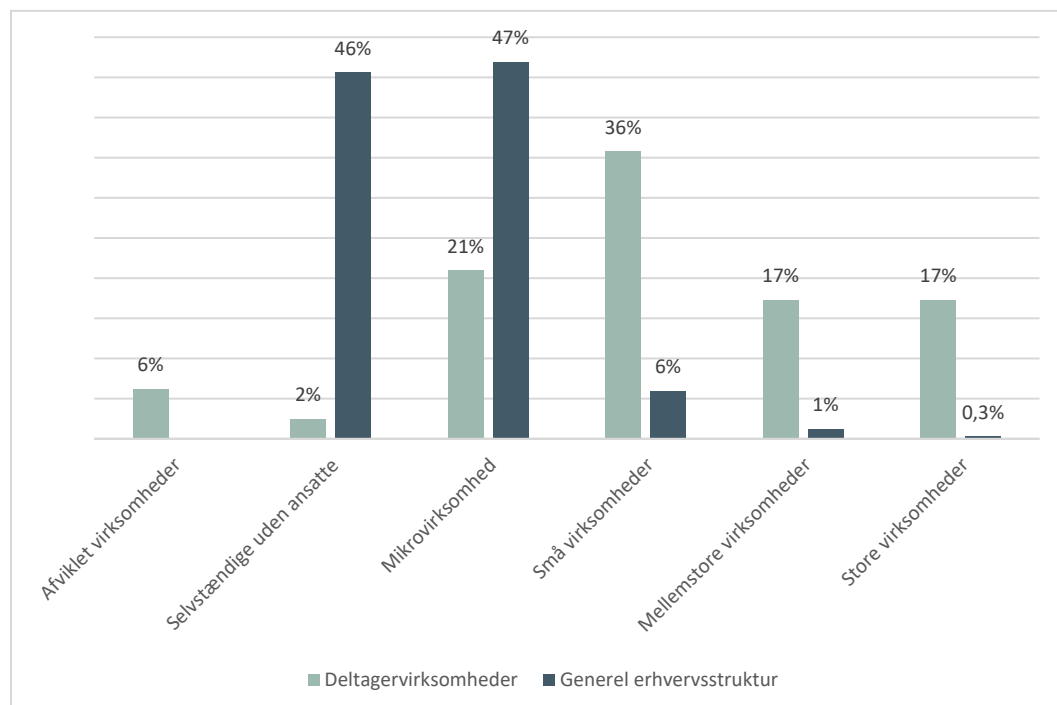
I nedenstående figur fremgår det, hvilke typer virksomheder der har deltaget i erhvervsfremmeindsatser under prioritetsaksen i perioden 2014-2020. Virksomheder inden for 'Handel' er de mest repræsenterede (31 %), efterfulgt af 'Hoteller og restauranter' (15 %) samt 'Rejsebureauer, rengøring mv.' (11 %). Vi bemærker derudover, at fire ud af fem brancher har været overrepræsenteret ift. den generelle erhvervsstruktur og kun 'Bygge og anlæg' har været underrepræsenteret.

Figur 5-1 Deltagervirksomheder i Inklusionsprojekter og den generelle erhvervsstruktur, fordelt på de fem mest fremtrædende brancher blandt deltagerne.

Kilde: CVR-data på virksomheder der har deltaget i Inklusion via uddannelse og beskæftigelse i perioden 2014-2020 leveret af Erhvervsstyrelsen og koblet med baggrundsplysninger via CVR-registret. Data over den generelle erhvervsstruktur er hentet fra Statistikbanken.
N for deltagervirksomheder = 81.

Figur 5-2 Deltagervirksomheder i Inklusionsprojekter og den generelle erhvervsstruktur, fordelt efter størrelse

Kilde: CVR-data på virksomheder der har deltaget i Inklusion via uddannelse og beskæftigelse i perioden 2014-2020 leveret af Erhvervsstyrelsen og koblet med baggrundsplysninger via CVR-registret. Data over den generelle erhvervsstruktur er hentet fra Statistikbanken. N for deltagervirksomheder = 81.

Når vi kigger på de deltagende virksomheders størrelse, fremgår det, at det særligt har været små virksomheder (36 %) der har deltaget i indsatserne, herefter kommer mikrovirksomheder med 21 % af deltagelserne. Vi hæfter os dernæst ved, at prioritetsaksen har haft den højeste andel deltagelser af mellemstore og store virksomheder sammenlignet med de øvrige prioritetsakser. De tre nævnte virksomhedsstørrelser har dernæst været overrepræsenteret ift. den generelle erhvervsstruktur.

5.3.3 Kohærens

Til at vurdere kohærens undersøger vi bl.a. sammenhæng mellem indsatserne under prioritetsaksen samt synergier med andre strukturfondindsatser og evt. sammenhæng med øvrige nationale/regionale indsatser.

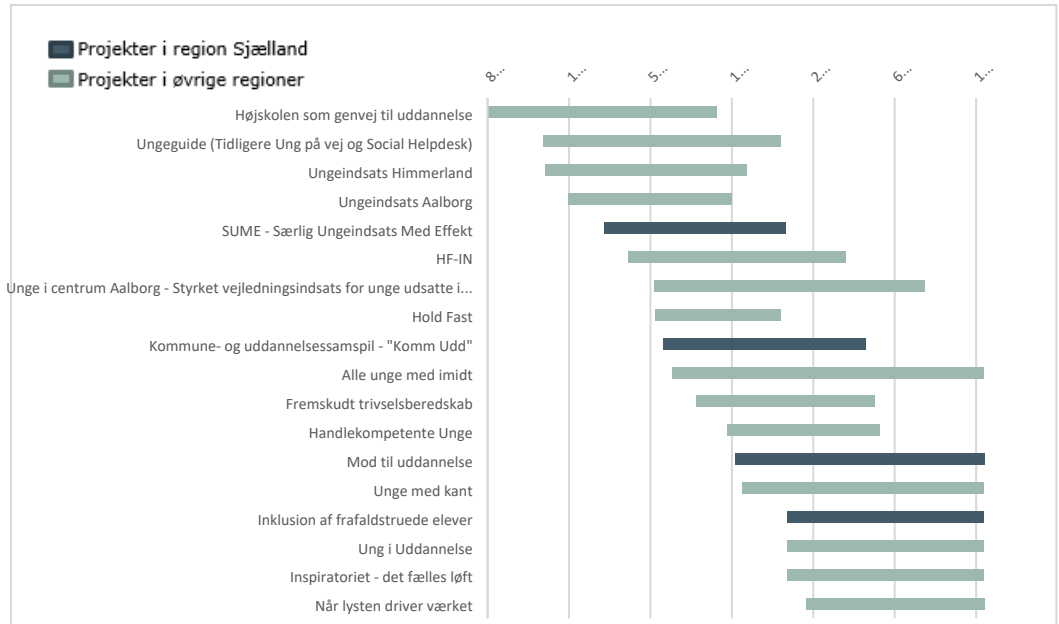
Sammenhæng mellem indsatserne under prioriteten

Overlappende indsatser

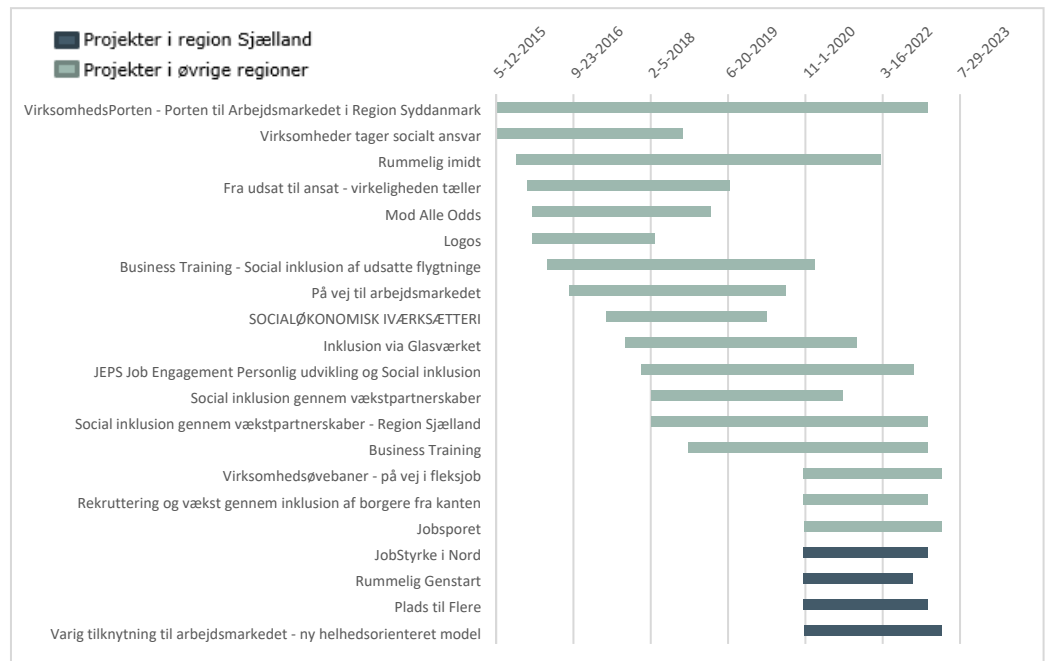
Sammenhængen mellem indsatserne under prioriteten kan vurderes på, om projekterne overlapper. I nedenstående Figur 5-3 og Figur 5-4 ses det, at der er relativ høj grad af overlap mellem de igangsatte projekter under prioriteten. Imidlertid er det vigtigt at være opmærksom på, at flere af projekterne har haft en klar regional målgruppe, som har reduceret negativ konkurrence mellem projekterne. Ud fra de

gennemførte projektevalueringer er erfaringen da også, at projekterne under indsatsområde 3a og 3b hovedsageligt har konkurreret om deltagere med kommunale indsatser i højere grad end med andre projekter under indsatsområderne.

Figur 5-3 Oversigt over igangsatte projekter, Inklusion (A)

Figur 5-4 Oversigt over igangsatte projekter, Inklusion(B)

Synergier med andre strukturfondsindsatser

Vi har konstateret, at nogle indsatser under prioritetsaksen kan have et overlap med projekter under indsatsområde 4a ('erhvervsuddannelser'). Programteksten skelner dog eksplicit mellem målgrupperne for de to prioritetsakser. Prioritet 3 har udsatte unge som målgruppe, mens indsatsområde 4a henvender sig til "uddannelsessøgende unge". Imidlertid søger indsatsområde 4a som bekendt at øge tilgange til

erhvervsuddannelserne. Det medfører, at projekterne i praksis ofte ender med at fokusere på de mindre ressourcestærke unge, som samtidig er målgruppen for projekterne under prioritet 3. Samtidig søger projekterne under prioritet 3 at inkludere de udsatte unge i uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet, hvilket ofte vil foregå gennem optag på en erhvervsuddannelse. Derfor eksisterer der, på trods af en klar skelnen i programteksten, i praksis et overlap mellem de to indsats. Vi har dog ikke datagrundlag for at konkludere, at det har været en barriere for rekrutteringen til projekterne under de to områder.

Selvom prioritetsaksen primært er individrettet, har vi som med de øvrige prioritetsakser foretaget en analyse af de 80 CVR-numre, som i perioden 2014-2020 har deltaget i et inklusionsprojekt²³. Denne analyse viser, at cirka 0,5 % har deres første deltagelse i et inklusionsprojekt, og at 83 % af de samlede deltagelser under inklusionsaksen er førstegangsdeltagelser. Dette er i den høje ende sammenlignet med de andre akser, og kun Klynger og Iværksætteri har en højere procentandel af førstegangsdeltagere med hhv. 88 % og 91 %. Dette understreger samtidig, at denne indsats er den mest isolerede fra resten af indsatsområderne.

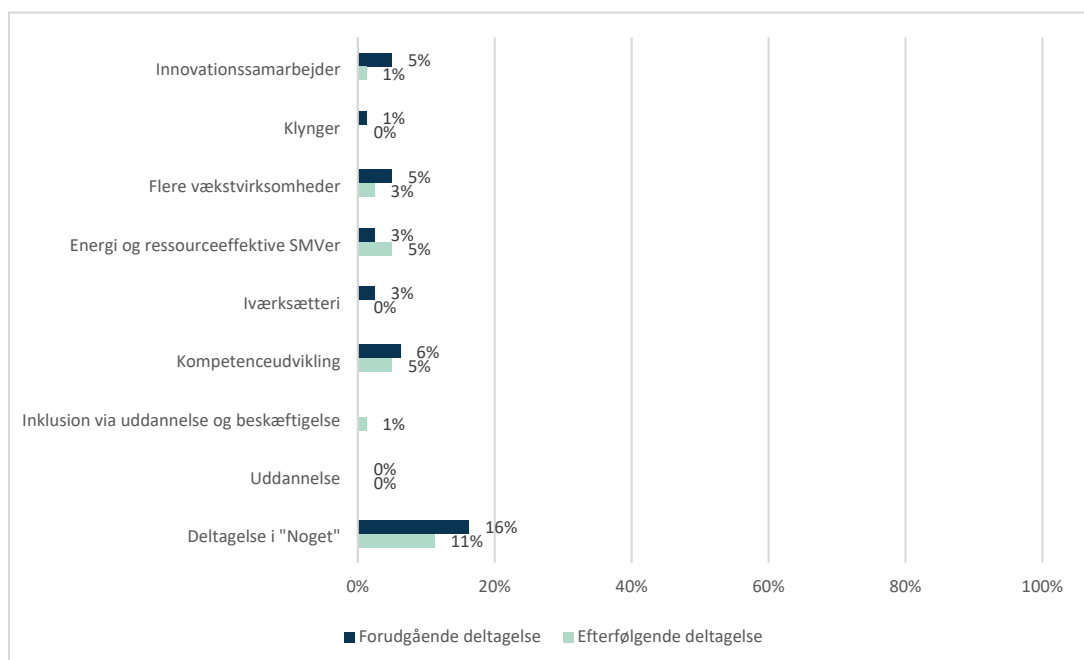
Relativt uerfarne virksomheder deltager i inklusionsprojekter

Samlet set har 16 % af CVR-numrene før deres første deltagelse i inklusionsprojekter deltaget i andre strukturfondsfinansierede projekter, mens 11 % efter denne deltagelse har deltaget i andre strukturfondsfinansierede projekter. Dette indikerer, sammen med de øvrige data, at deltagerne i inklusionsprojekter er relativt uerfarne deltagere. Deltagerne i inklusionsprojekter har gennemsnitligt 1,5 deltagelser i strukturfondsfinansierede projekter, hvilket er det næstlaveste foran Iværksætteri med 1,3 deltagelser.

Der er kun små forskelle i, hvilke andre prioritetsakser deltagere i inklusionsprojekter har deltaget i før og efter deres første deltagelse i et inklusionsprojekt. Mest interessant er det, at 1 % deltager i inklusionsprojekter igen efter deres første deltagelse.

²³ Deltagere under indsatsområde 3b

Figur 5-5 Andel af unikke CVR i Inklusion, som hhv. før og efter deres første deltagelse har deltaget i andre prioritetsakser

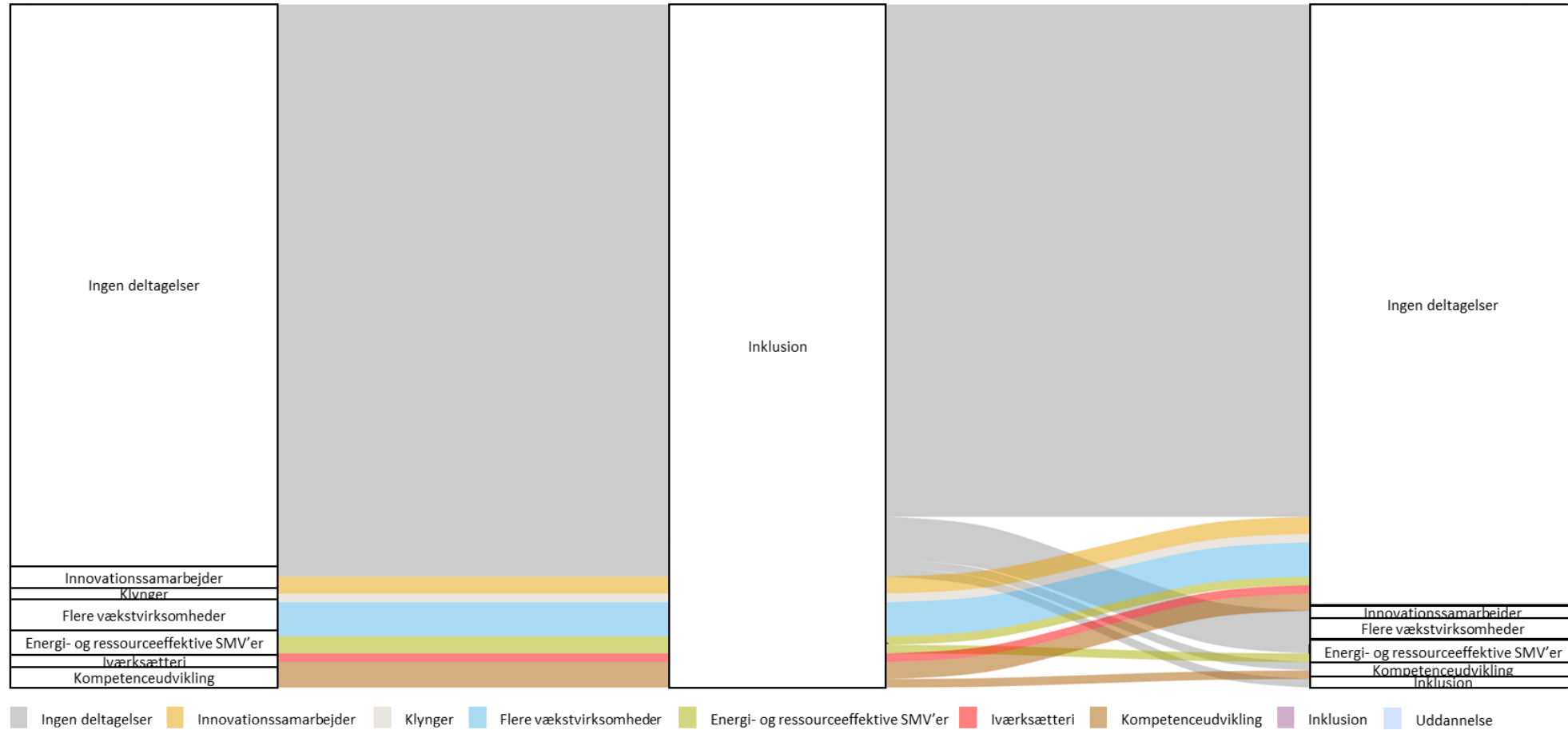

n = 80 unikke CVR-numre

Særligt synergi til Flere vækstvirksomheder og Vækstrettet kompetenceudvikling

Nedenstående figur viser virksomhedernes flow ind til og væk fra første deltagelse i prioritetsakse 3 ('inklusion'). Det vil sige, hvad CVR-numrene har deltaget i umiddelbart før og umiddelbart efter deres første deltagelse i et inklusionsprojekt. Det ses, at størstedelen af virksomhederne der har deres første deltagelse i en indsats under prioritet 3, som nævnt, ikke tidligere har deltaget i andre strukturfondsindeksatser. Samtidig bekræfter figuren billedet af, at de virksomheder, som før deres første deltagelse i inklusionsprojekter har deltaget i andre strukturfondsfiancierede projekter, er spredt på forskellige prioritetsakser. Det samme er tilfældet med deltagelser efter den første deltagelse i inklusionsprojekter.

Figur 5-6 Flow ind til og ud fra CVR-numrenes første deltagelse i Inklusion

n = 80, unikke CVR-numre

Note: Figuren læses fra venstre mod højre

5.4 Opmærksomhedspunkter

Nedenfor følger evaluators primære opmærksomhedspunkter til justering af de nuværende rammer for prioriteten og/eller til fokus i håndteringen af fremtidige projekter under prioriteten.

Opmærksomheds-
punkt 5-1

Der bør udvikles et ensartet måleredskab til synliggørelse af deltagerprogression. Som beskrevet tidligere, indfanges projekternes reelle og langsigtede værdiskabelse kun i begrænset omfang af de nuværende resultatindikatorer (særligt 3A.3 om opnåelse af formelle færdigheder efter deltagelsen i indsatsen, og i mindre grad 3B.2 og 3B.3 om beskæftigelse og beskæftigelse i socialøkonomiske virksomheder). Det har medført, at måltallene for disse indikatorer sættes meget lavt, hvis der overhovedet stilles et måltal, hvilket svækker indikatorernes relevans. Den store udfordring er, at disse indikatorer ikke indfanger den sociale, personlige og faglige progression, som indsatserne skaber hos mange af deltagerne, og som går forud for de nuværende indikatorer, og som er med til at skabe grundlaget for den langsigtede effektskabelse af indsatserne der måles på i indikatorerne. Ligesom i midtvejsevalueringen konstaterer vi, at operatørerne har forskellige metoder til at dokumentere deltagerprogression, og at disse tilgange har forskellig kvalitet. Det bør derfor fremadrettet være et opmærksomhedspunkt, at projektansøgere understøttes bedre i progressionsmålingen, herunder i opstilling af brugbare indikatorer. Det vil styrke operatørernes mulighed for at monitorere og følge med i deltagernes progression. Samtidig vil det øge muligheden for dataindsamling på tværs af indsatser, så indsatsernes samlede effektskabelse i højere grad kan dokumenteres. I tillæg hertil vil en mere ensartet progressionsmåling på tværs af indsatserne give mulighed for at følge op på tværs af indsatserne og undersøge, hvilke aktivitetstyper i indsatserne der flytter deltagerne på forskellige parametre.

Opmærksomheds-
punkt 5-2

Overvej det særskilte fokus på socialøkonomiske virksomheder. Det overordnede mål med indsatsområde 3b er at øge antallet af borgere på kanten af arbejdsmarkedet der kommer i beskæftigelse. Samtidig er målopnåelsen ift. målet om antal deltagere beskæftiget i socialøkonomiske virksomheder umiddelbart efter deltagelsen på 45 % på trods af et relativt lavt måltal. Dette indikerer, at det er svært for deltagerne at blive ansat i socialøkonomiske virksomheder efter endt forløb. På denne baggrund er det vores vurdering, at beskæftigelse i socialøkonomiske virksomheder ikke er et effektivt virkemiddel til i stort omfang at øge beskæftigelsen blandt personer på kanten af arbejdsmarkedet. Vi foreslår derfor, at DEB og Erhvervsstyrelsen går væk fra det særskilte fokus på beskæftigelse i socialøkonomiske virksomheder og i stedet øger fokus på kommercialisering af indsatsen, hvilket uddybes under opmærksomhedspunkt 5-4.

Opmærksomheds-
punkt 5-3

Behov for en mere eksplicit målgruppeafgrænsning fra projektansøgere. Som det blev beskrevet tidligere, kan en meget specifik eller omvendt uklar afgrænsning af målgruppen give vanskeligheder for projekterne under både indsatsområde 3a og 3b. For at kunne fastsætte et realistisk måltal for den enkelte indsats, kræver det en

indledningsvis præcis afgræsning af målgruppen for projektet. Denne afgræsning bør indeholde overvejelser om, hvor mange ressourcer projektet vil afsætte til den enkelte deltager. I forlængelse heraf bør der også være en indledende overvejelse om, hvilke personaleressourcer og fagligheder projektet råder over, og hvilke ressourcer de ikke råder over ift. at kunne håndtere de fysisk eller psykisk svageste i målgruppen. Projektholderne er allerede opmærksomme på disse spørgsmål. Det er imidlertid vores anbefaling, at DEB fremadrettet lægger endnu mere vægt på, at projektansøgerne i højere grad skal præcisere og afgrænse deres målgruppe i ansøgningen og direkte kobler dette til de opstillede måltal og budgetstørrelse. Det vil samtidig også lette den efterfølgende visitation til projektet og vil bidrage til en styrket forventningsafstemning, hvis der i endnu højere grad er fokus på afgræsning af målgruppen.

Opmærksomheds-
punkt 5-4

Tydighed om indsatsernes placering i erhvervsfremmesystemet og hvordan indsatsen vinkles. Social bæredygtighed er i stigende grad på dagsordenen og af stigende relevans for virksomheder generelt. Som beskrevet tidligere har EU udarbejdet en bæredygtighedstaksonomi, også gældende det sociale område, og det forventes, at der inden for nærmeste fremtid vil blive lovgivet på området. Set i det lys, mener vi, at DEB har en mulighed for og i stigende grad at skabe sammenhæng mellem Socialfondens inklusionsindsatser og dagsordenen om social bæredygtighed. Vi opfordrer DEB og Erhvervsstyrelsen til i højere grad at betone, at virksomhederne har mulighed for at bidrage til den sociale bæredygtighed ved at deltage i indsatsen og tage deltagere ind. Det er samtidig vores vurdering, at det kan bidrage til at øge antallet af almindelige virksomheder der bidrager ind i indsatsen, hvilket kan øge en mere langsigtet beskæftigelseeffekt. I forlængelse heraf er det vores anbefaling, at DEB og Erhvervsstyrelsen i stigende grad fortæller succes historier fra indsatser, så virksomheder i stigende grad bliver opmærksomme på muligheden for at bidrage ind i indsatsen.

6 Uddannelse (prioritet 4)

6.1 Overblik

Nedenfor giver vi et kort overblik over prioriteten, herunder dens formål, indhold og bevilgede projekter i programperioden. Afsnittet indledes med programmets egen beskrivelse af prioriteten.

6.1.1 Baggrund og formål

Personer med en erhvervskompetencegivende uddannelse har større sandsynlighed for at være i beskæftigelse gennem hele livet end ufaglærte. På trods af at flere unge i Danmark får en ungdomsuddannelse sammenlignet med tidligere, så har andelen af unge der forventes at få en erhvervsfaglig ungdomsuddannelse været faldende fra 2004-2011. På længere sigt forventes en betydelig mangel på faglært arbejdskraft og arbejdskraft med en videregående uddannelse, hvilket kan få betydelige konsekvenser for produktiviteten.

Den tidligere regerings mål fra 2013 om, at 60 % af en ungdomsårgang skulle gennemføre mindst en videregående uddannelse og 35 % skulle gennemføre en lang videregående uddannelse er tæt på opfyldt. Dog er det stadig en udfordring at få flere højtuddannede i den private sektor. En analyse af DEA (2010) viser, at alle videregående uddannelser, uanset længde og retning, bidrager til at øge produktiviteten i virksomhederne.

På baggrund af ovenstående, har denne prioritet omfattet to indsatsområder med hver deres specifikke mål:

- a) Erhvervsuddannelser: Målet har været at **øge antallet af personer med erhvervsuddannelse**. Det direkte resultat er, at flere deltagere kommer i gang med og fuldfører en erhvervsuddannelse.
- b) Erhvervsfaglig uddannelse af voksne og videregående uddannelse: Målet har været at **øge antallet af personer med erhvervsuddannelse (voksne) eller videregående uddannelse**. Resultatet vil være, at flere personer afslutter en kompetencegivende uddannelse.

På længere sigt er det målet for begge indsatsområder at medvirke til en højere beskæftigelse og produktivitet i Danmark.

6.1.2 Indhold af prioriteten

Indsatsområde a):

Formålet med dette indsatsområde er at få flere unge til at gennemføre en erhvervsuddannelse og begrænse frafaldet, hvilket blandt andet skal ske ved at løfte det faglige niveau på uddannelsen og sikre flere praktikpladser.

Alle projekter under indsatsområdet skal kunne vise konkrete resultater i form af personers gennemførelse af erhvervsuddannelser og/eller oprettelse af flere praktikpladser. Indsatsen er rettet mod unge på vej ind i en ungdomsuddannelse eller som allerede er i erhvervsuddannelsessystemet.

Aktiviteter i
indsatsområde a)

Indsatsområde a) kan f.eks. omfatte følgende aktiviteter:

- > Gennemførelse af talentudviklingsforløb på erhvervsuddannelserne
- > Målrettet vejledning af unge, som vil påbegynde eller er i gang med en erhvervsuddannelse
- > Udvikling af praktikordninger, der motiverer virksomhederne/det lokale erhvervsliv til at indgå uddannelsesaftaler og forbedre praktikmulighederne.
- > Udvikling og gennemførelse af særlige forløb, som letter overgangen fra folkeskole til erhvervsuddannelse
- > Supplere indsatsen på praktikpladscentrene
- > Udbredelse, kombineret med afprøvning i praksis af gode erfaringer med undervisningsmetoder/-former, pædagogik og bedre mulighed for faglig specialisering
- > Udvikling kombineret med afprøvning af initiativer, der sikrer en bredere geografisk uddannelsesdækning
- > Samarbejde mellem erhvervsuddannelser og virksomheder med henblik på bedre forretningsudvikling og innovation i små og mellemstore virksomheder
- > Attraktive erhvervsskoler gennem udvikling af skolemiljø og markedsføring

Indsatsområde b):

Formålet med dette indsatsområde er, at flere ufaglærte løftes til faglært niveau, og flere faglærte løftes til videregående uddannelsesniveau.

Da behovet for at tilskynde til et højere formelt kompetenceniveau især er konstateret blandt små og mellemstore virksomheder, vil indsatsområdet være rettet mod disse. Der gives kun støtte til projekter, der omfatter flere virksomheder. Hvert enkelt projekt skal derfor forankres hos en operatør. Indsatsen er rettet mod såvel voksne beskæftigede som ledige, der har behov for uddannelsesløft.

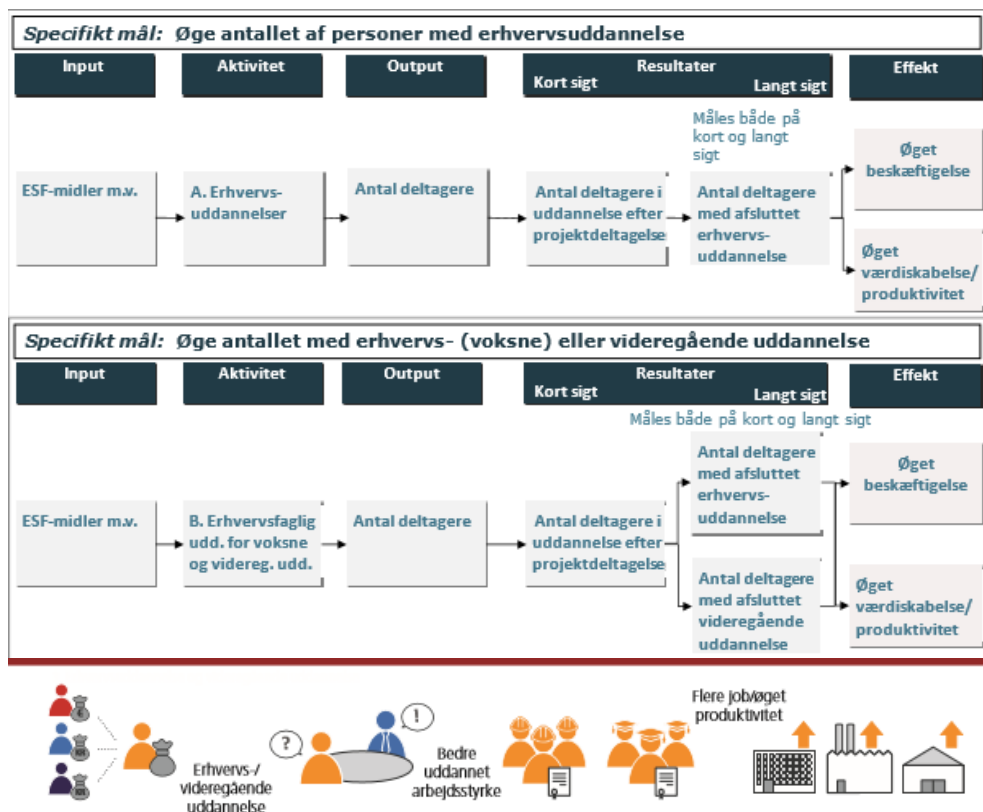
Aktiviteter i
indsatsområde b)

Indsatsområde b) kan f.eks. omfatte følgende aktiviteter:

- > Erhvervsfaglig eller videregående uddannelse af beskæftigede i små og mellemstore virksomheder

- > Information, vejledning og opsøgende arbejde over for SMV'er om mulighederne for kompetenceafklaring (realkompetencevurdering) og erhvervskompetencegivende (erhvervsfaglig eller videregående) uddannelse af medarbejderne
- > Screening af SMV'er mhp. afdækning af uddannelsesbehov og efterfølgende kortlægning af kompetencer og planlægning og tilrettelæggelse af erhvervskompetencegivende (erhvervsfaglige eller videregående) uddannelsesforløb
- > Erhvervsfaglig uddannelse via vurdering og godkendelse af realkompetencer, brug af erhvervsrettede voksenuddannelser
- > Samarbejde mellem virksomheder og uddannelsesinstitutioner
- > Videregående uddannelser inden for brancher eller klynger på baggrund af identificerede kompetencebehov og/eller strategier for at imødekomme udviklingstendenser i branchen/klyngen
- > Tiltrækning af højtuddannet udenlandsk arbejdskraft, der kan imødekomme en umiddelbar mangel på den relevante arbejdskraft, begrundet i virksomhedsbehov

På baggrund af ovenstående beskrivelser af indsatsområdernes formål og aktiviteter kan der opstilles følgende effektkæder:

6.1.3 Projekter under prioritet

Nedenstående tabel giver et overblik over, hvilke projekter der har været igangsat under prioritetsaksen, samt hvilke projekter COWI eller Pluss har evalueret. Det fremgår, at vi på nuværende tidspunkt har samlet erfaringer fra 46 projekter gennem

42 midtvejsevalueringer og 45 slutevalueringer.²⁴ De følgende afsnit vil bygge på indsigter fra disse rapporter samt fra de supplerende interviews, der er gennemført i forbindelse med temaevalueringen.

Tabel 6-1 Overblik over bevilgede projekter

Projekttitle	Start	Slut	Region	Tilsagnsmodtager	Evalueret Midtvejs	Evalueret Slut
4a Erhvervsuddannelse for unge						
Bedre Erhvervsuddannelser	01-06-2017	31-12-2021	Bornholm	Campus Bornholm	✓	✓
Science II	01-10-2019	30-09-2022	Erhvervsstyrelsen	SOSU Nord	✓	✓
Bæredygtige løsninger og bæredygtige overgange	01-10-2019	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	EUC Nord	✓	✓
Samarbejde om tiltrækning til og fastholdelse på EUD – for alle	24-06-2019	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Region Midt	✓	✓
Grønne Karriereveje - Jylland-Fyn	01-10-2019	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	AMU Nordjylland	✓	✓
Grønne Karriereveje - Sjælland	01-10-2019	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Roskilde Tekniske Skole	✓	✓
Merkantil dannelse i et STEM perspektiv	01-10-2019	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Viden Djurs	✓	✓
Fremtidens Maritime Håndværker	01-01-2015	29-02-2020	Hovedstaden	Europas Maritime Udviklingscenter		✓
Vækst gennem udenlandske højtuddannede	01-04-2015	29-02-2020	Hovedstaden	Copenhagen Capacity		✓
FUEL	01-04-2017	30-09-2020	Hovedstaden	Frederikssunds Kommune		✓
Flere unge i erhvervsuddannelse	04-02-2016	29-02-2020	Midtjylland	Mercantec	✓	✓
Den erhvervsfaglige vej til succes	15-08-2017	28-02-2021	Nordjylland	EUC Nordvest	✓	✓
Kvalitet i erhvervsuddannelser via et tværfagligt fokus	01-01-2018	28-02-2022	Nordjylland	SOSU Nord	✓	✓
Digitalt understøttede erhvervsuddannelser i Nordjylland	01-05-2018	31-12-2021	Nordjylland	Aalborg Handelsskole	✓	✓
Højskolen - en alternativ vej til erhvervsuddannelse	12-08-2018	28-02-2022	Nordjylland	VRÅ HØJSKOLE	✓	✓
Udvikl. af praktikpladsordninger	01-10-2015	30-09-2018	Sjælland	CELF	✓	✓
Fra folkeskole til erhvervsuddannelse - brobygning gennem Region Sjælland	01-01-2018	31-12-2022	Sjælland	CELF	✓	✓
Styrket praktik i Region Sjælland	01-01-2019	31-12-2021	Sjælland	CELF	✓	✓
Faglært med fordel	01-01-2019	31-08-2022	Sjælland	EUC Nordvestsjælland	✓	✓
Parat til Turisme, Oplevelser og Gastronomi	01-10-2015	01-02-2020	Syddanmark	Foreningen af Frie Fagskoler	✓	✓
EUX - en del af svaret	01-08-2016	28-02-2021	Syddanmark	Campus Vejle	✓	✓
EUD Student	01-08-2017	31-12-2021	Syddanmark	Campus Vejle	✓	✓
Digitaliseret I Faget - udvikling af et digitalt mindset i erhvervsuddannelserne	01-01-2019	31-12-2022	Syddanmark	Campus Vejle	✓	✓
4b Erhvervsuddannelse og videregående uddannelse for voksne						
STEM - Erhvervskompetence og beskæftigelse	01-01-2019	30-06-2022	Erhvervsstyrelsen	Mercantec	✓	✓
STEM - Erhvervskompetence og beskæftigelse	01-01-2019	30-06-2022	Erhvervsstyrelsen	Mercantec	✓	✓
Boost Bornholm	24-06-2019	30-09-2022	Erhvervsstyrelsen	Campus Bornholm	✓	✓
Vejen til erhvervsfaglig uddannelse og vækst	01-11-2019	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	UCH Uddannelsescenter Holstebro	✓	✓
Vejen til erhvervsfaglig uddannelse og vækst	01-11-2019	30-09-2022	Erhvervsstyrelsen	UCH Uddannelsescenter Holstebro	✓	✓
Talent til Danmark (TalenTDK)	09-09-2019	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Copenhagen Capacity	✓	✓

²⁴ Projektet 'Kompas – Maritim' er ikke blevet slutevalueret, da tilsagnsmodtageren MARLOG gik konkurs undervejs i projektperioden.

Future Talent Denmark	10-09-2019	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	work-live-stay southern denmark	✓	✓
Go Vest	09-09-2019	31-12-2022	Erhvervsstyrelsen	Erhverv Væksthimmerland S/I	✓	✓
RESTART	01-10-2017	31-12-2021	Hovedstaden	NEXT		✓
Step Up	01-01-2019	31-12-2022	Hovedstaden	Copenhagen Business Academy	✓	✓
Kompas - Maritim	01-12-2018	31-12-2022	Hovedstaden	MDC – Maritime Development Center	✓	
KOMPETENCEFORSYNINGmid 2.0. Erhvervsfaglige kompetencer	16-09-2016	30-06-2022	Midtjylland	Erhvervshus Midtjylland	✓	✓
Tiltrækning af talent	01-01-2019	31-12-2022	Midtjylland	Aarhus Universitet	✓	✓
Projekt valg af uddannelse (VAU)	31-03-2016	31-08-2018	Nordjylland	EUC Nordvest	✓	✓
Vejen til varige job gennem kompetenceløft	07-09-2015	31-01-2020	Nordjylland	AMU Nordjylland	✓	✓
Værdiskabelse via videreuddannelse	01-01-2017	01-10-2021	Nordjylland	UCN	✓	✓
Uddannelsesvejen til Vækst	01-04-2016	30-11-2019	Sjælland	Selandia	✓	✓
VIA-projektet, Vækst via internationale højtuddannede	01-12-2017	31-08-2021	Sjælland	Copenhagen Capacity	✓	✓
KompetenceVækst	01-08-2016	30-04-2021	Syddanmark	Tietgenskolen Odense Business College	✓	✓
Fremtidens arbejdskraft	10-04-2016	28-02-2021	Syddanmark	Sydvestjysk Udviklingsforum	✓	✓
Center for Industriel Elektronik (CIE)	01-10-2017	30-09-2022	Syddanmark	Syddansk Universitet, Sønderborg	✓	✓
Moving Global Talent	01-08-2018	31-01-2022	Syddanmark	work-live-stay southern denmark	✓	✓
Uddannelse af civilingeniører i Trekantområdet	01-01-2019	31-12-2021	Syddanmark	Trekantområdet Danmark	✓	✓

6.2 Fremdrift

Vi beskriver nedenfor fremdriften for de gennemførte projekter under prioriteten. Vi præsenterer fremdriften under de to overskrifter 'Effektivitet', som er fremdriften i forhold til målsætningerne, og 'Efficiens', som beskriver omkostningseffektiviteten for de gennemførte projekter for hver af prioritetens indikatorer.

Midler bevilget under prioritetsaksen

Den samlede status for tildeling af midler er, at der på evalueringstidspunktet i alt er givet tilsagn for omkring 479 millioner kroner. Dermed er der bevilget 98 % af det samlede programbudget for prioriteten på godt 488 millioner kroner.

6.2.1 Effektivitet

I dette afsnit beskriver vi den kvantitative målopnåelse i forhold til de programfastsatte indikatorer for prioriteten. De mulige årsager til den succesfulde eller mangelfulde målopnåelse på prioritetens forskellige indikatorer diskuterer vi nærmere i det følgende afsnit 'Vurdering af projekternes implementering'.

Fremdrift ift. program mål

I nedenstående figur præsenterer vi de overordnet fastsatte måltal for indikatoren 'Antal deltagere'²⁵ og hvor meget, der er realiseret heraf.

Tabel 6-2 Målopnåelse ift. prioritetens programfastsatte mål

Region Sjælland	Program mål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
Antal deltagere (indsatsområde 4a)	3.720	3.630	98 %
Antal deltagere (indsatsområde 4b)	2.790	4.497	161 %
Øvrige regioner	Program mål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
Antal deltagere (indsatsområde 4a)	13.420	39.615	295 %
Antal deltagere (indsatsområde 4b)	10.020	12.597	126 %

På trods af en begrænset fremdrift i programmålene under indsatsområde 4a og 4b ved midtvejsevalueringen, kan vi på evalueringstidspunktet konstatere, at det ved programperiodens afslutning er lykkedes operatørerne at rekruttere deltagere til projekterne. Således har projekterne i både Region Sjælland og Øvrige regioner nået (og overindfriet) måltallet om 'Antal deltagere' for indsatsområde 4b, mens projekterne i Øvrige regioner også har overpræsteret på måltallet for 'Antal deltagere' i indsatsområde 4a.

Fremdrift ift. projektmål

I nedenstående tabel præsenterer vi målopnåelsen ift. projekternes aggregerede måltal ('projektmål') for alle programindikatorer.

Tabel 6-3 Målopnåelse ift. projektmålsætninger

Region Sjælland	Projektmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
4A.1. Antal deltagere	14.872	3.630	24 %
4A.2. Antal praktikpladser	2.088	3.235	155 %
4A.3. Antal deltagere, der er i gang med en erhvervsuddannelse umiddelbart efter deltagelsen	2.388	2.174	91 %
4A.4. Antal deltagere, der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen	_*	17	-
4B.1. Antal deltagere	4.247	4.497	106 %
4B.2. Antal deltagere, der er i gang med en uddannelse eller en erhvervsuddannelse umiddelbart efter deltagelsen	886	992	112 %
4B.3. Antal deltagere, der har fuldført erhvervsuddannelse umiddelbart efter deltagelsen	138	146	106 %
4B.4. Antal deltagere, der har fuldført videregående uddannelse umiddelbart efter deltagelsen	_*	74	-
Øvrige regioner	Projektmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
4A.1. Antal deltagere	34.706	39.615	114 %
4A.2. Antal praktikpladser	2.559	5.196	203 %
4A.3. Antal deltagere, der er i gang med en erhvervsuddannelse umiddelbart efter deltagelsen	22.902	29.653	129 %
4A.4. Antal deltagere, der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen	825	525	64 %

²⁵ I Socialfonden er dette den eneste programindikator, som der i programmet på forhånd er fastlagt mål for.

Region Sjælland	Projektmål	Realiseret	Procentvis målopnåelse
4B.1. Antal deltagere	9.508	12.597	132 %
4B.2. Antal deltagere, der er i gang med en uddannelse eller en erhvervsuddannelse umiddelbart efter deltagelsen	4.140	3.886	94 %
4B.3. Antal deltagere, der har fuldført erhvervsuddannelse umiddelbart efter deltagelsen	869	834	96 %
4B.4. Antal deltagere, der har fuldført videregående uddannelse umiddelbart efter deltagelsen	886	557	63 %

*Ingen af projekterne i Region Sjælland har i det anvendte data fra Erhvervsstyrelsen haft projektmål for 4A.4 og 4B.4.

Indsatsområde 4a Erhvervs- uddannelser

Jf. ovenstående tabel varierer målopnåelsen mellem Region Sjælland og Øvrige regioner. Særligt bemærker vi en utroligt lav målopnåelse for "Antal deltagere" i Region Sjælland, der kun er på 24 %, men årsagen hertil kan vi af data og de gennemførte interviews ikke komme nærmere. Hvad angår måltallet for 'Antal deltagere, der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter deltagelsen' (4A.4), har projekterne i Øvrige regioner en målopnåelse på 64 %, men det ikke er muligt at opgøre fremdriften for Region Sjælland. Formelle færdigheder defineres i denne sammenhæng som en afslutning af en erhvervsuddannelse. Årsagen til den begrænsede fremdrift på denne indikator skyldes blandt andet, at flere af projekterne primært har fokus på at få flere til at påbegynde en erhvervsuddannelse, og at flere af de deltagende unge derfor først afslutter deres erhvervsuddannelse efter projektafslutning. Indikatoren indfanger altså ikke i særlig høj grad projekternes langsigtede effektskabelse.

Indsatsområde 4b Erhvervsfaglig uddannelse af voksne og videregående uddannelse

Projekterne i Region Sjælland har indfriet tre ud af fire projektmål, hvor Øvrige regioner har indfriet et ud af fire. Hvor målopnåelsen for 'Antal deltagere, der har fuldført en videregående uddannelse umiddelbart efter deltagelsen' (4B.4) er 63 % i Øvrige regioner, og det imidlertid ikke muligt at opgøre fremdriften på denne indikator for Region Sjælland, da der jf. noten under tabellen, ikke har været opstillet projektmål herfor. Forklaringen til den begrænsede fremdrift i Øvrige regioner er dog formentlig identisk med den ovenfor skitserede pointe for indikator 4A.4.

6.2.2 Efficiens

I dette afsnit præsenterer vi projekternes omkostningseffektivitet (efficiens) forstået som omkostningerne ved at indfri målene under prioriteten. Nedenstående tabel viser omkostningseffektiviteten for hvert parameter beregnet som antal budgetkroner per indikatorenhed. Da projekterne under prioriteten er forskellige i forhold til målgruffefokus, anvendte virkemidler mv. har vi ligesom ved midtvejsevalueringen valgt ikke at præsentere omkostningseffektiviteten for hvert enkelt projekt, men i stedet at vise gennemsnits- og median-omkostningerne

Tabel 6-4 Omkostningseffektivitet (kroner per indikatorenhed)

Indikator #	4A.1.	4A.2.	4A.3.	4A.4.	4B.1.	4B.2.	4B.3.	4B.4.
Indikatornavn	Antal deltagere	Antal praktikpladser	Antal deltagere, der er i gang med en erhvervsuddannelse umiddelbart efter delttagelsen	Antal deltagere, der opnår formelle færdigheder umiddelbart efter delttagelsen	Antal deltagere	Antal deltagere, der er i gang med en uddannelse eller en erhvervsuddannelse umiddelbart efter delttagelsen	Antal deltagere, der har fuldført erhvervsuddannelse umiddelbart efter delttagelsen	Antal deltagere, der har fuldført videregående uddannelse umiddelbart efter delttagelsen
Projekter i Region Sjælland	n=4	n=2	n=4		n=5	n=5	n=3	
Median	5.963 kr.	-	32.420 kr.	-	24.436 kr.	65.029 kr.	324.000 kr.	-
Gennemsnit	71.679 kr.	349.723 kr.	95.975 kr.	-	19.556 kr.	335.814 kr.	457.613 kr.	-
Projekter i Øvrige regioner	n=17	n=7	n=17	n=11	n=21	n=18	n=11	n=16
Median	2.879 kr.	22.969 kr.	10.523 kr.	326.614 kr.	33.345 kr.	118.322 kr.	183.362 kr.	847.068 kr.
Gennemsnit	9.280 kr.	742.925 kr.	24.143 kr.	735.578 kr.	59.786 kr.	357.863 kr.	2.371.460 kr.	1.941.426 kr.

Ovenstående tabel viser, at medianomkostningerne per indikatorenhed under indsatsområde 4a generelt er højere i Region Sjælland end i Øvrige regioner. Det samme er tilfældet med gennemsnitsomkostningerne med undtagelse af indikator 4A.2²⁶. Da gennemsnitsomkostningen per ny praktikplads i Øvrige regioner markant overstiger medianomkostningen indikerer det, at gennemsnitsomkostningen er drevet af få meget 'dyre' projekter. Det er også værd at bemærke, at omkostningerne per deltager i indsatsområde 4a er lave sammenlignet med andre prioritetsakser – herunder også indsatsområde 4b. Det vurderer vi kan skyldes, at der under indsatsområde 4a i flere tilfælde har været skoleklasser, en større gruppe elever eller lignende der har deltaget på én gang, og omkostningerne per deltager dermed har kunne holdes nede.

Tabellen viser også, at omkostningerne knyttet til resultatindikatorerne – i særligt indsatsområde 4b – er forholdsvis høj sammenlignet med omkostningerne per deltager. Dette hænger sammen med den tidligere nævnt udfordring med, at deltagerne ofte ikke når at færdiggøre en uddannelse inden for projektperioden. Derfor er efficiensberegningerne i tabellen alt andet lige konservative ift. den reelle langsigtede efficiens.

²⁶ Vær dog opmærksom på det relativt lille antal projekter i Region Sjælland inden for prioritetsaksen.

6.3 Vurdering af projekternes implementering

I dette afsnit præsenterer vi vores analyse af implementering af projekter under prioriteten med fokus på identificerede udfordringer af tværgående karakter. Analysen er inddelt efter de tre evalueringsparametre: 'Effektivitet', 'Relevans' og 'Kohærens'.

6.3.1 Effektivitet

De unge træffer deres uddannelsesvalg tidligt

Det fremgår af interviews med operatørerne og de gennemførte evalueringer, at en af de væsentligste udfordringer for projekterne under indsatsområde 4a er, at de unge træffer deres uddannelsesvalg før udskolingen, hvor mange af projekterne sætter ind. Så selvom projekterne ofte er både relevante og af høj kvalitet, har de ofte begrænset betydning for de unges uddannelsesvalg, da dette valg allerede bevidst eller ubevidst er taget, inden eleverne deltager i projektet. Denne pointe understreges også af en ny undersøgelse²⁷, som viser at 93 % af de unge der i 8. klasse havde planer om at tage en gymnasial uddannelse, begynder på en gymnasial uddannelse, mens 52 % af de unge, der i 8.klasse havde planer om at vælge en erhvervsuddannelse, faktisk begynder på en erhvervsuddannelse. Flere operatører giver i forlængelse heraf udtryk for, at det vil være relevant med aktiviteter målrettet mellemtrinnet.

Skepsis blandt virksomhederne

En af de observerede udfordringer under indsatsområde 4b er, at virksomhederne i målgruppen for opkvalificering af ufaglærte medarbejdere ofte er skeptiske overfor at deltage. Dette skyldes en idé om, at opkvalificering af medarbejderen til faglært niveau på kort sigt kan have en negativ effekt på virksomheden. F.eks. fordi virksomhederne frygter, at opkvalificeringen vil føre til, at medarbejderne kræver mere i løn, eller at medarbejderen efterfølgende vil søge mod andet arbejde uden for virksomheden, når vedkommende er opkvalificeret. Dette udfordrer projekternes logik om, at opkvalificering per definition er positivt, og udfordrer rekrutteringen hvis ikke projektholdere lykkes med at definere et klart værditilbud til virksomhederne.

Svagere målgruppe end forventet

Aktiviteter målrettet ufaglærte ledige under indsatsområde 4b har (ligesom prioritet 3) været påvirket af, at programperioden har været kendetegnet ved højkonjunktur og lav ledighed. Da de ressourcestærke ledige ofte selv lykkes med at finde job i højkonjunktur, betyder det, at de tilbageværende ledige ofte har været svagere og mere udfordrede, end projektholderne forventede, da de tilrettelagde projekterne. Fra interviews fremgår det, at flere i denne målgruppe er ord- og/eller talblinde, har dårlige oplevelser med at gå i skole og i nogle tilfælde har misbrug eller lignende. Altså har det for flere projekter været en større opgave end ventet at opkvalificere de ledige til faglært niveau, da det har skabt behov for mere tværfaglige og længerevarende indsats, end projekterne har været designet til at håndtere og haft ressourcer til. Samtidig har disse udfordringer medført overlap mellem projekter under indsatsområde 4b og projekter under prioritetsakse 3, hvilket uddybes i afsnittet om 'Kohærens'.

Opkvalificering vs. hurtigste vej i job

Flere af projekterne under indsatsområde 4b målrettet ledige har også været udfordret af, at kommunerne og jobcentrene, ifølge flere operatører, arbejder efter deisen

²⁷ [Unges valgproces og start på ungdomsuddannelse | EVA](#)

'hurtigste vej i job'. Dette skyldes, at den hurtigste vej i job ikke nødvendigvis går gennem opkvalificering og derfor kan det for flere af projekterne være en udfordring at få opbakning fra kommunen.

Indikatorer

Det gælder for både indsatsområde 4a og 4b, at det programfaste mål for output er 'Antal deltagere'. Selvom denne indikator er en god indikator for om projekternes rekruttering fungerer, siger den ikke noget om den værdi, projekterne skaber for deltagerne. De næste indikatorer i effektkæden er hhv. antal deltagere der påbegynder en uddannelse, og antal deltager der fuldfører en uddannelse. Selvom disse indikatorer er relevante til at belyse projekternes værdiskabelse, vurderer vi, at der er et hul i effektkæden, som gør det svært at påvise sammenhængen mellem deltagelse i projektet på den ene side og påbegyndelse/gennemførelse af en uddannelse på den anden side. Der har således været et behov i disse projekter for projektspecifikke indikatorer, som er tilpasset de tidlige skridt i effektkæden, og som kan opgøres med større frihed end de programfaste indikatorer. Dette behov vil blive endnu mere aktuelt, hvis indsatsområdet f.eks. udvides, så projekterne under indsatsområde 4a også kan målrettes elever i grundskolens mellemtrin, da dette vil forlænge effektkæden yderligere. Anvendelsen af mere projektspecifikke indikatorer vil dog skulle opvejes med den ekstra administrative byrde der pålægges projekterne, samt det faktum at projekterne bliver mere sårbare ved kontroller, hvilket kan få betydning for deres udbetaling.

Systematisk opsamling

Projekterne under indsatsområde 4a har gennemført mange forskellige typer af aktiviteter for at øge de unges søgning til erhvervsuddannelserne. Det er dog vores indtryk fra interviews og projektevalueringer, at projekterne kun i begrænset omfang får indsamlet systematisk viden om, hvilke aktiviteter der virker bedst i henhold til at øge søgningen mod erhvervsuddannelserne. Det betyder samtidig, at aktiviteterne kun i begrænset omfang er blevet tilpasset ud fra viden om, hvilke aktiviteter der har den største værdiskabelse for de unges lyst til at tage en erhvervsuddannelse.

Virksomme indsatser

I projekterne under indsatsområde 4a oplever projektholderne, at det er virksomt at synliggøre karriereveje og ikke udelukkende uddannelsesveje. En operatør nævner, at det f.eks. kan ske ved at involvere kvinder, som har taget en EUD og nu er i arbejde. Samtidig fremhæver flere projektholdere helhedsorienterede indsatser, hvor der fokuseres på både tiltrækning, fastholdelse og det efterfølgende forløb efter erhvervsuddannelsen, som virksomme. Denne pointe synes særligt vigtig i lyset af, at en ny undersøgelse viser, at knap halvdelen af eleverne der starter på en erhvervsuddannelse, falder fra inden afslutning af uddannelsen²⁸. Endeligt fremhæver flere operatører, som tidligere nævnt, at tidligere indsatser vil være virksomme, da unge starter deres uddannelsesovervejelser før de går i udskolingen.

For projekter under indsatsområde 4b fremhæver flere projektholdere indsatser, der samtænker uddannelsesindsatsen for ledige og beskæftigede som virksomme. Sådanne indsatser øger de lediges tilknytning til arbejdsmarkedet og skaber brugbare

²⁸ <https://www.ae.dk/analyse/2023-07-knap-halvdelen-af-eleverne-paa-erhvervsuddannelserne-falder-fra>

netværk. Konkret er det optimalt, hvis opkvalificeringsindsatsen initieres på baggrund af et behov fra en virksomhed der selv stiller med medarbejdere og derefter suppleres op med relevante ledige. Samtidig står det klart, at det for indsats under indsatsområde 4b er vigtigt at skabe et tillidsbånd mellem projektkoordinator og deltagerne der skal opkvalificeres, da det for mange kan være grænseoverskridende at skulle "gå i skole" igen og gå til eksamen mm.

Forankring af effekter

For indsatsområde 4a er det vores vurdering, at projekterne har haft karakter af ekstraordinære udviklingsindsatser, hvor det for en periode har været muligt at opprioritere indsats som brobygningsforløb med grundskoleelever, opsøgende arbejde for at skabe flere praktikpladser eller særlige indsats for at støtte frafaldstruede elever. Det er vores opfattelse, at disse indsats ofte er afhængige af projektets finansiering. Det betyder, at indsatsene kun i få tilfælde efterfølgende forankres i projektpartnerens ordinære drift. Det er i det hele taget vores opfattelse, at der har været meget lidt fokus på forankring af aktiviteterne under indsatsområde 4a. Dette skal også ses i sammenhæng med den manglende opfølgning på værdiskabelsen af de enkelte aktiviteter under projekterne, hvorfor der ikke nødvendigvis er konkret viden om, hvilke aktiviteter der giver størst værdi og dermed giver mening at køre videre.

Både den manglende opfølgning på projektets aktiviteter og den deraf manglende forankring, skal samtidig ses i lyset af måden, hvorpå flere af projekterne har organiseret sig. I flere af projekterne har undervisere været tovholdere, hvorfor der ikke har været ansat specifikke projektmedarbejdere. På den måde har tovholderne i mange tilfælde ageret projektleder samtidig med at varetage jobbet som underviser. Det har medført, at projekterne i sammenligning med projekter under andre prioritetsakser overordnet set har været dårligere organiseret, hvilket har smittet af på tid og fokus på opfølgning og forankring af aktiviteter. Samtidig har der for mange af partnerskolerne været en høj grad af autonomi ift. indhold i de enkelte aktiviteter, hvilket yderligere har besværliggjort en systematisk vidensopsamling på aktiviteternes værdiskabelse.

Under indsatsområde 4b styrker uddannelsesløftet til enten faglært eller videregående niveau den enkeltes position på arbejdsmarkedet, hvorfor forankringen af værdien for den enkelte deltager ligger heri. Med et længere perspektiv kan forankringen af effekterne ses ved, virksomhederne opbygger en kultur for opkvalificering og uddannelse samt en forståelse af, at udvikling og opkvalificering af medarbejdernes kvalifikationer er en forudsætning for vækst og udvikling.

Afledte effekter

Gennem vores evalueringer af projekter under indsatsområde 4b har vi observeret, at indsats for opkvalificering af ledige ufaglærte i nogle tilfælde har den afledte effekt, at de ledige overgår til beskæftigelse, inden de påbegynder uddannelsesaktiviteter. Dette kan f.eks. ske i forbindelse med den realkompetencevurdering, der anvendes til udmåling af merit og den efterfølgende uddannelsesplan. Denne effekt er på sin vis både positiv og negativ. På den ene side er det selvsagt positivt, at den ledige kommer i beskæftigelse. På den anden side er det negativt, da det begrænser projekternes overordnede mål om at opkvalificere arbejdsstyrken. I forbindelse med

projektevalueringerne har vi flere gange anbefalet operatørerne at lægge større vægt på motivation for uddannelse i rekrutteringen af deltagerne, så ovenstående så vidt muligt undgås. Ovenstående spiller samtidig ind i en større strategisk overvejelse, hvor denne prioritetsaksens overordnede formål om at opkvalificere arbejdsstyrken står overfor DEB's strategi. Ønsket om at opkvalificere arbejdsstyrken kan således ses som modsætning til virksomhedernes behov for adgang til arbejdskraft.

6.3.2 Relevans

Indsatsernes relevans ift. aktuelle udfordringer

Det er vores vurdering, at indsatserne under indsatsområde 4a og 4b undervejs i programperioden er blevet mere relevante. F.eks. viser en nylig undersøgelse, som tidligere nævnt, at halvdelen af eleverne der starter på en erhvervsuddannelse, dropper ud, inden uddannelsens afslutning. Samtidig er Danmark langt fra i mål med det politiske 2025-mål om, at 30 % af en ungdomsårgang skal vælge en erhvervsuddannelse. Således har 19,4 % af de unge der går ud af grundskolen i 2023, søgt ind på en erhvervsuddannelse²⁹. På trods af mange målrettede indsatser i den forgangne periode, har søgningen til erhvervsuddannelserne ikke ændret sig voldsomt. I 2013 var søgningen til erhvervsuddannelserne således 18,8 %³⁰.

Opkvalificering af personer med forældede uddannelser

I midtvejsevalueringen konstaterede vi, at nogle projekter under indsatsområde 4b, inden for programmets rammer, ikke har kunne inddrage borgere med forældede erhvervsuddannelser, som deltagere. På daværende tidspunkt bemærkede vi, at operatører på flere projekter havde udtrykt ønske om også at kunne gennemføre aktiviteter målrettet faglærte med forældede uddannelser. En forældet uddannelse kan i denne sammenhæng dække over to ting:

- 1) Beskæftigede eller ledige borgere, der i en længere periode ikke har arbejdet inden for det fagområde, hvor de er uddannet, og derfor reelt ikke længere har de kompetencer, der forventes af en arbejdsgiver
- 2) Beskæftigede eller ledige borgere, der arbejder som faglærte på områder med faldende efterspørgsel på arbejdsmarkedet, og derfor kollektivt er i risikogruppen for langtidsledighed. Dette kan f.eks. være på områder, hvor ny teknologi medfører faldende eller ændrede behov for arbejdskraft eller områder hvor danske virksomheders markedsandel er faldende.

Projektet 'Vejen til varige job gennem kompetenceløft' har forsøgsvist, med dispensation fra bevillingsgiver, inkluderet faglærte med forældede uddannelser i målgruppen. Ved afslutningen af projektet havde man haft 305 deltagere med forældede uddannelser mod et mål på 185, hvilket i projektevalueringen blev udlagt som et eksempel på behovet og efterspørgslen hos målgruppen efter sådanne indsatser. I evalueringen konkluderede vi ligeledes, at målgruppen er relevant for projektets dobbelte målsætning om at mindske borgernes risiko for langtidsledighed og sikre kompetenceforsyning til de nordjyske virksomheder. Dette understreger efter

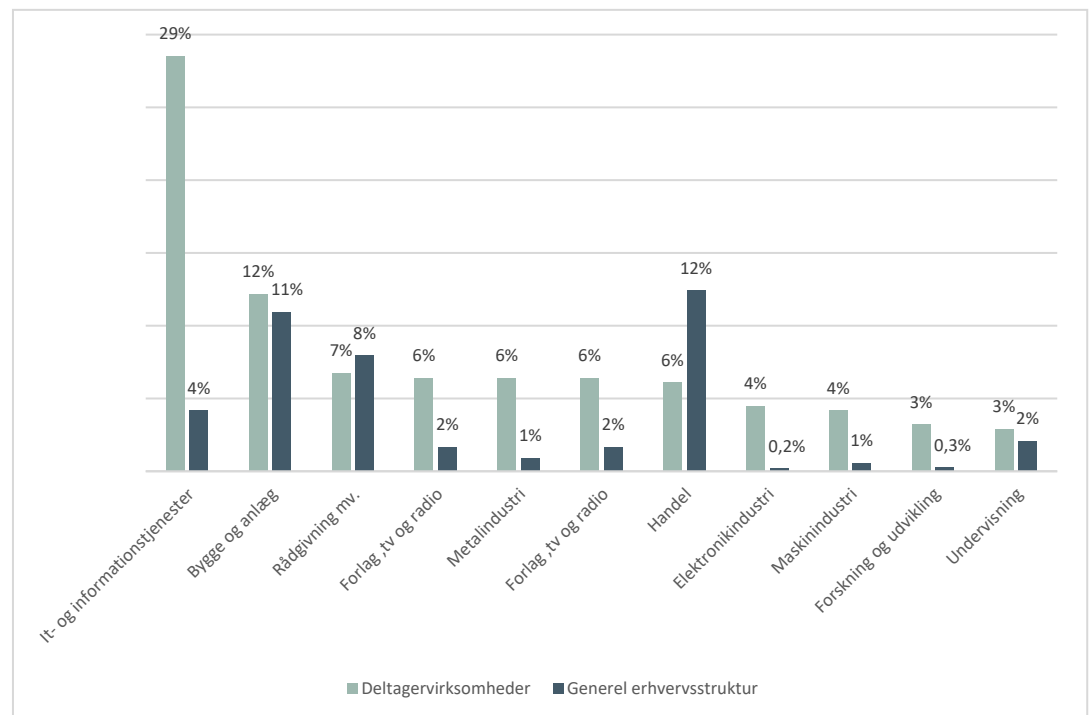
²⁹ <https://www.ae.dk/analyse/2023-07-knap-halvdelen-af-eleverne-paa-erhvervsuddannelserne-falder-fra>

³⁰ <https://www.ae.dk/okonomisk-kommentar/2023-04-soegning-til-erhvervsuddannelserne-staar-i-stampe>

vores opfattelse, at denne gruppe af faglærte også er relevant som målgruppe for en opkvalificeringsindsats. Særligt i lyset af den aktuelle situation på det danske arbejdsmarked, hvor der i høj grad er mangel på kvalificeret arbejdskraft. Et behov der blot forventes at blive endnu mere aktuelt i de kommende år³¹. Indsatser der er rettet mod faglærte med forældede uddannelser, vil ikke nominelt øge andelen af faglærte, men det vil bidrage til at øge relevansen af arbejdskraftsudbuddet og gøre arbejdsstyrken mere kvalificeret.

I nedenstående figur fremgår det, hvilke typer virksomheder der har deltaget i erhvervsfremmeindsatser under prioritet 4 i perioden 2014-2020. Virksomheder inden for 'It- og informationstjenester' og 'Bygge og anlæg' er mest repræsenterede med hhv. 29 % og 12 %.

Figur 6-1 Deltagervirksomheder i Uddannelsesprojekter og den generelle erhvervsstruktur, fordelt på de ti mest fremtrædende brancher.

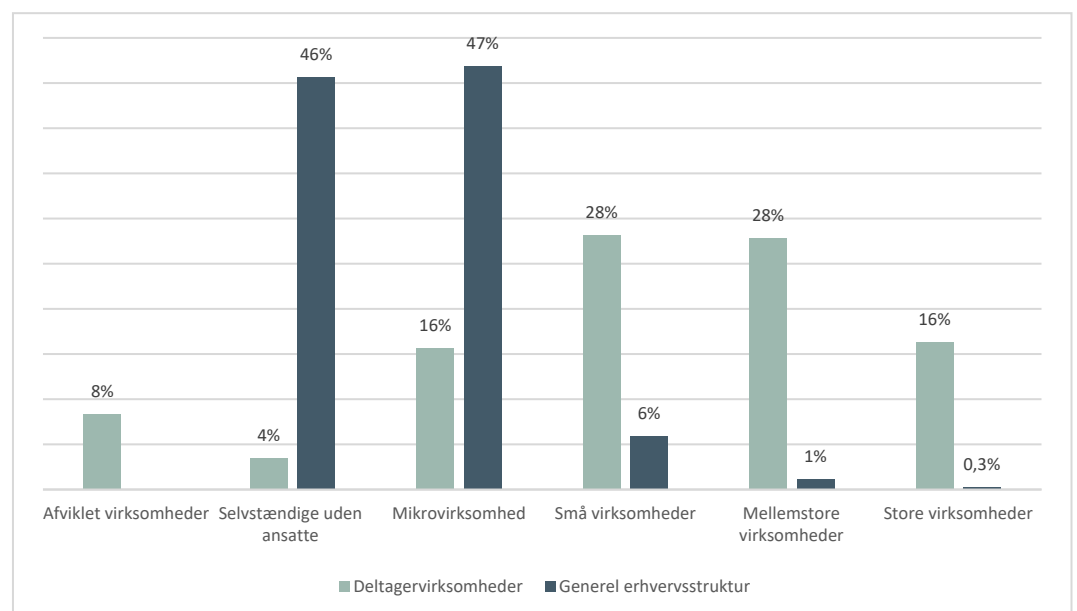
Kilde: CVR-data på virksomheder der har deltaget i Uddannelse i perioden 2014-2020 leveret af Erhvervsstyrelsen og koblet med baggrundoplysninger via CVR-registret. Data over den generelle erhvervsstruktur er hentet fra Statistikbanken.
N for deltagervirksomheder = 312.

Dernæst har de ti mest fremtrædende brancher blandt deltagervirksomhederne været overrepræsenteret ift. den generelle erhvervsstruktur, og kun 'Handel' har været underrepræsenteret.

³¹ <https://www.kl.dk/media/29935/stigende-mangel-pa-arbejdskraft-frem-mod-2030-behov-for-prioritering.pdf/>

Når vi kigger på de deltagende virksomheders størrelse under prioritet 4, fremgår det, at det i høj grad er små- og mellemstore virksomheder, der har deltaget i indsatserne. Det flugter ganske fint med forventningerne, da indsatserne under indsatsområde 4b er målrettet små- og mellemstore virksomheder. De små- og mellemstore virksomheder udgør således hver især 28 % af deltagelserne og samlet set over halvdelen af deltagelserne i indsatserne under prioritet 4. Sammenlignet med andre prioritetsakser er en større andel af de deltagende virksomheder hhv. mellemstore og store. Set ift. den generelle erhvervsstruktur afviger deltagervirksomhedernes størrelse imidlertid fra denne, men stemmer overens med indsatsområde 4b's fokusområde.

Figur 6-2 Deltagervirksomheder i Uddannelsesprojekter og den generelle erhvervsstruktur, fordelt efter størrelse

Kilde: CVR-data på virksomheder der har deltaget i Uddannelse i perioden 2014-2020 leveret af Erhvervsstyrelsen og koblet med baggrundsoplysninger via CVR-registret. Data over den generelle erhvervsstruktur er hentet fra Statistikbanken.
 N for deltagervirksomheder = 312.

6.3.3 Kohærens

Til at vurdere kohærens undersøger vi bl.a. sammenhæng mellem indsatserne under indsatsområdet, synergier med andre strukturfondsindsatser og sammenhæng med øvrige nationale/regionale indsatser.

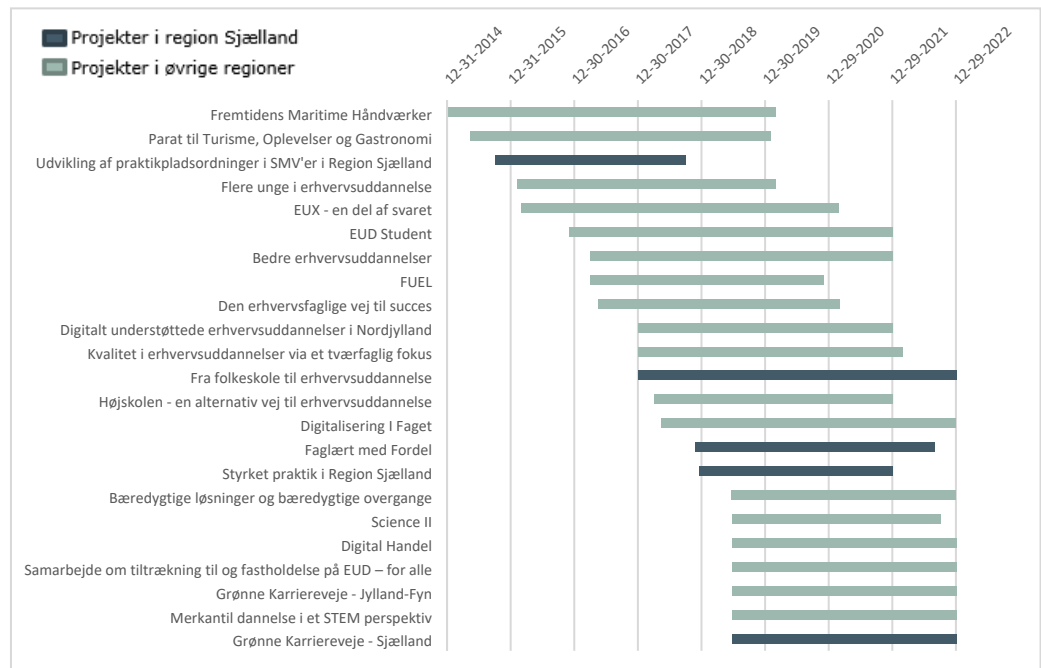
Sammenhæng mellem indsatserne under prioriteten

Overlappende indsatser

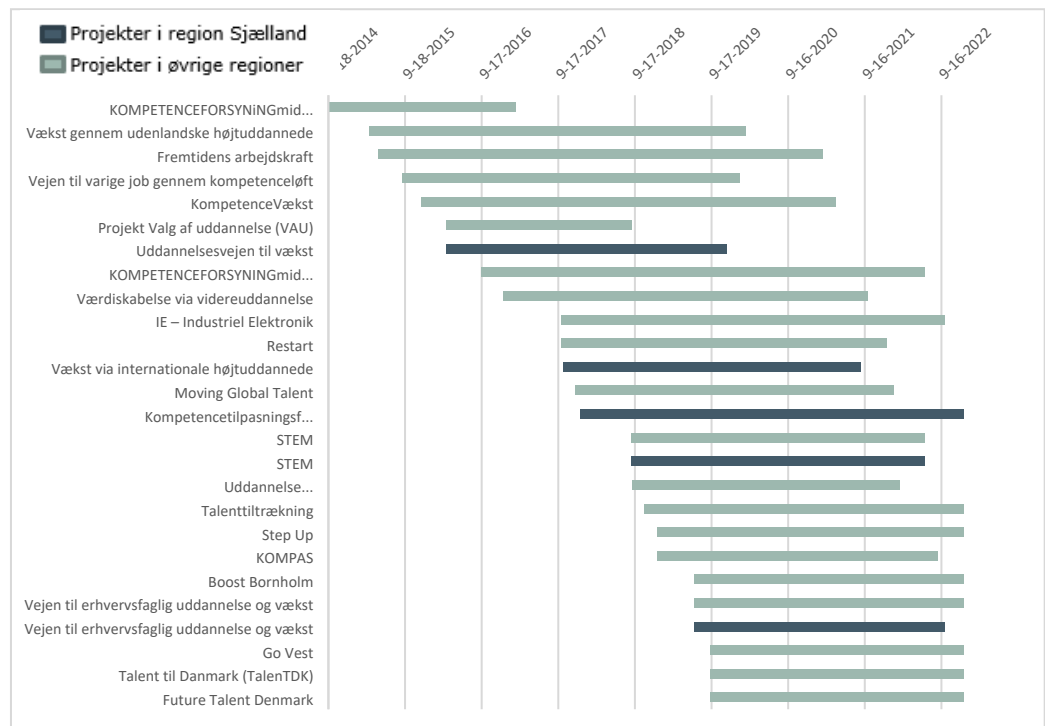
En indikator på sammenhængen mellem indsatserne under prioriteten er, om projekterne overlapper. I Figur 6-3 Oversigt over igangsatte projekter, 4a. Erhvervsuddannelser Figur 6-3 og Figur 6-4 nedenfor fremgår det, at der er en høj grad af overlap mellem de igangsatte projekter under indsatsområde 4a og 4b.

De gennemførte interviews og projektevalueringer indikerer desuden, at projekterne under både indsatsområde 4a og 4b gennemføres forholdsvis isoleret, og at der er lav eller ingen koordination og synergi med andre indsatser under prioritetten. En undtagelse er de projekter under indsatsområde 4a, der har til formål at øge antallet af praktikpladser for studerende på erhvervsuddannelser.

Figur 6-3 Oversigt over igangsatte projekter, 4a. Erhvervsuddannelser

Figur 6-4 Oversigt over igangsatte projekter, 4b. Erhvervsfaglige uddannelser (voksne) og videregående uddannelser

Synergier med andre struktur-fondsindsatser

Som tidligere beskrevet vurderer vi, at nogle projekter under indsatsområde 4a i praksis har overlappet med projekter under indsatsområde 3a (inklusion af sårbare unge), selvom de i programteksten har adskilte fokusområder. Hvor prioritet 3 er målrettet udsatte unge, er prioritet 4 rettet mod "uddannelsessøgende unge", hvilket er normalområdet. I praksis kommer 4a-projekterne ofte til at fokusere på de svagere unge, som er den primære målgruppe for projekterne under Inklusion. Samtidig fokuserer projekterne under 3a på at inkludere udsatte unge i uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet, hvilket ofte munder ud i optag på en erhvervsuddannelse.

Vores analyse af alle CVR-numre, der i perioden 2014-2020 har deltaget i struktur-fondsfinansierede projekter³² viser, at 1,7 % har deres første deltagelse i et uddannelsesprojekt under indsatsområde 4b, og at 74 % af de samlede deltagelser i 4b-indsatser er førstegangsdeltagelser. På trods af at flertallet af virksomhederne ikke har deltaget i andre struktur-fondsfinansierede projekter før deres første deltagelse i uddannelsesprojekter, er andelen af førstegangsdeltagere noget lavere end for f.eks. Iværksætteri, hvor 91 % af deltagerne er førstegangsdeltagere.

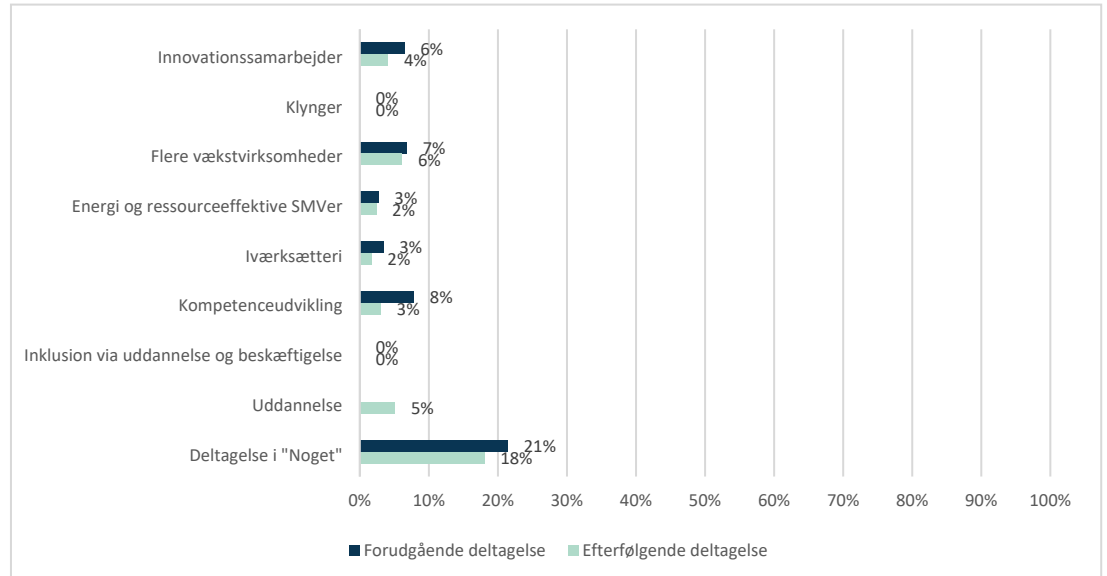
Relativt erfarne virksomheder deltager i uddannelse

21 % af virksomhederne har før deres første deltagelse i uddannelsesprojekter deltaget i andre struktur-fondsfinansierede projekter (enten én eller flere gange), mens 18 % efter denne deltagelse har deltaget i andre struktur-fondsfinansierede projekter (enten én eller flere gange). Sammen med de øvrige data indikerer dette, at uddannelsesprojekter har relativt erfarne deltagere. Deltagerne i uddannelsesprojekter

³² Både Regional og Socialfonden

har også gennemsnitligt 1,6 deltagelser i strukturfondsfinansierede projekter, hvilket placerer aksen i midten på dette parameter sammenligneligt med de andre akser.

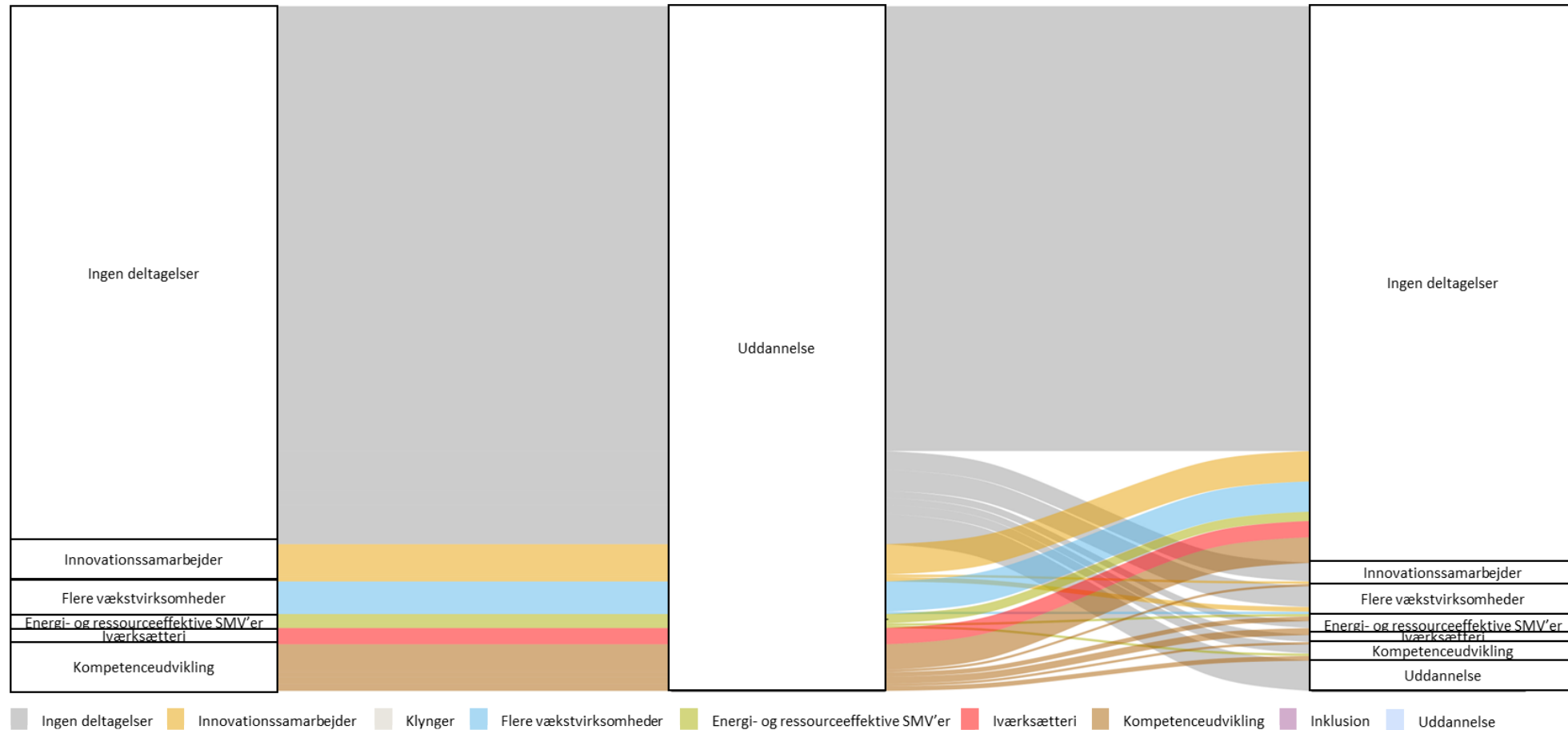
Figur 6-5 *Andel af unikke CVR i Uddannelse, som hhv. før og efter deres første deltagelse har deltaget i andre prioritetsakser*

n= 294 unikke CVR

Nedenstående figur viser virksomheders flow ind til og fra første deltagelse i uddannelsesaksen. I diagrammet fremgår det, som beskrevet ovenover, at langt størstedelen af virksomhederne der har deres første deltagelse i prioritet 4, ikke tidligere har deltaget i andre strukturfondsindsatser (grå). De virksomheder der tidligere har været med i en indsats, har fortrinsvist været med i enten Vækstrettet kompetenceudvikling (blå), Innovationssamarbejder (gul) eller Flere vækstvirksomheder (blå). Hvad angår flowet af virksomheder ud fra første deltagelse i uddannelsesprojekter, ses det, at de fleste ikke deltager i en ny indsats. Den største andel af de virksomheder, som efter deres første deltagelse i et uddannelsesprojekt deltager i andre strukturfondsfinansierede projekter, deltager i uddannelsesprojekter eller i projekter under Flere vækstvirksomheder.

Figur 6-6 Flow ind til og ud fra CVR-numrenes første deltagelse i Uddannelse

n = 294 unikke CVR

Note: Figuren læses fra venstre mod højre.

6.4 Opmærksomhedspunkter

Nedenfor følger evaluators primære opmærksomhedspunkter til justering af de nuværende rammer for prioriteten og/eller til fokus i håndteringen af fremtidige projekter under prioriteten.

- Opmærksomheds-
punkt 6-1
- De unges uddannelsesvalg sker tidligere end i udskolingen.** Det varierer, hvornår de unge i målgruppen for indsatsområde 4a træffer deres uddannelsesvalg. Mange unge træffer deres valg af ungdomsuddannelse mange år før, de formelt søger ind på en ungdomsuddannelse og ofte allerede på mellemtrinnet, hvorfor effekten af indsatser i udskolingen kan være begrænset. Det er det billede, vi samstemmigt hører fra de interviewede operatører og ser på tværs af de gennemførte evalueringer. Flere operatører efterspørger derfor tidligere indsatser for målgruppen. Dog er det vores vurdering, og som det er tilfældet nu, at indsatsen bør placeres hos regionerne, der i forvejen forvalter uddannelsespuljer, da vi ikke betragter det som grundlæggende erhvervsfremme at lave indsatser for grundskoleelever.
- Opmærksomheds-
punkt 6-2
- Tættere opfølgning på deltageres umiddelbare udbytte.** Som tidligere nævnt i denne evaluering, fortæller indikatoren 'Antal deltagere' ikke noget om deltageres umiddelbare udbytte af deltagelse i et projekt. Samtidig ligger indikatorerne for, hvor mange deltagere der starter på en uddannelse, oftest så sent i forløbet og kan være påvirket af mange andre faktorer end deltagelsen i projektet, at det i begrænset omfang giver input til projektholder om projektets virkning på deltagerne. Til fremtidige uddannelsesprojekter bør Erhvervsstyrelsen derfor overveje, om deltageres udbytte af projekterne i højere grad skal kunne dokumenteres, og på den baggrund tilrettelægge opfølgningen herefter. For indsatsområde 4a kunne det være andelen af deltagere der har fået øget deres viden om erhvervsuddannelser, eller andelen af deltagere der er blevet mere interesserede i at starte på en erhvervsuddannelse. For indsatsområde 4b kunne der måles på andelen af deltagerne, der har fået øget indsigt i egne kompetencer, og om de er blevet motiveret for at starte på en uddannelse. Det vil sige mål som indfanger den umiddelbare værdiskabelse af projekterne (Outcome), og som kan betragtes som forudsætninger for, at de påbegynder og gennemfører en uddannelse. Den tættere opfølgning med deltageres udbytte vil dog skulle opvejes med den ekstra administrative byrde der pålægges projekterne, samt det faktum at projekterne bliver mere sårbare ved kontroller, hvilket kan få betydning for deres udbetaling.
- Opmærksomheds-
punkt 6-3
- Relevant også at opkvalificere faglærte med forældede uddannelser.** Fra interviews og projektevalueringerne er det vores opfattelse, at det vil være relevant for projekter under indsatsområde 4b at kunne opkvalificere faglærte med forældede uddannelser. Derfor mener vi, at det med fordel kan gøres muligt i højere grad at inkludere gruppen af faglærte med forældede uddannelser (jf. tidligere definitioner) i målgruppen for aktiviteter, der er rettet mod opkvalificering af ufaglærte til faglært niveau. Der vil dermed være tale om uddannelse til anden faglært uddannelse. Det forudsætter samtidig, at der stilles krav til en vurdering af, om en uddannelse er forældet eller ej. En mulig løsning vil være at anvende den praksis, der anvendes i de kommunale jobcentre, hvor en uddannelse betragtes som forældet, hvis borgeren ikke

har anvendt sin uddannelse i 5 år eller mere, suppleret af en individuel vurdering. Denne vurdering lægger vi op til bør være projektholders ansvar. I tillæg hertil bør det også være projektholder selv, der i ansøgningen, argumenterer for, hvorfor det er relevant at inddrage førromtalte grupper af faglærte i dette projekt.

Opmærksomheds-
punkt 6-4

Øget fokus på opsamling og forankring af aktiviteter. Som omtalt tidligere har der i projekterne under indsatsområde 4a ikke været et stort fokus på opsamling og forankring af aktiviteter. Projekterne har gennemført en lang række forskelligartede aktiviteter, men har ikke fulgt systematisk op på, hvordan de enkelte aktiviteter har fungeret, og hvilken værdi de har skabt. I forlængelse af opmærksomhedspunkt 6-2 om tættere opfølgning på deltageres umiddelbare udbytte, er det nærliggende, at projekterne i højere grad samler op på deltageres oplevelser med de enkelte aktiviteter. Det vil også give projektholder viden om, hvilke aktiviteter der giver deltagerne størst værdi, og mulighed for at justere indsatsen herefter. Samtidig vil det give projekterne et større vidensgrundlag ift. forankring af projektets aktiviteter. Viden om deltageres oplevelse af de enkelte aktiviteter vil skabe et bedre grundlag for at kunne forankre de virksomme aktiviteter fremadrettet.

7 Tværgående observationer

I dette afsluttende kapitel præsenterer vi tværgående observationer fra interviews med de forskellige operatører inden for Socialfondens prioritetsakser. Kapitlet indledes med tværgående observationer omkring rammerne for programmet og herefter vurderes indfrielsen af Danmarks Erhvervsfremmebestyrelses strategiske pejlemærker for 2020-2023.

7.1 Rammerne for programmet

Flere af de interviewede operatører påpeger (særligt inden for indsatsområde 1c og prioritet 3 og 4), at det er problematisk, at det primære fokus er på de kvantitative opgørelser og indikatorer, jf. målgrupperne der er i fokus under nogle af indsatsområderne. Til dette vurderer de, at mere kvalitative resultater og læring bør prioriteres fremadrettet, og flere operatører peger dernæst på, at der inden for programmet bør være et større fokus på at tilskynde projekter til tidligere og løbende at måle på effekter i effektkæden (eksempelvis lyst til at tage en erhvervsuddannelse eller tro på, at man kan komme i arbejde (indsatsområde 3b og 4a), hvilket samtidig vil bidrage til at projekternes (ofte) lange effektkæder vil blive nedbrudt og gjort mere operationaliserbare. Dette vil kunne synliggøre projekternes effektskabelse undervejs i projektet og ved projektets afslutning, hvor effekterne på nogle af indikatorerne først kommer efter projektets afslutning og derfor ikke bliver indfanget. Afledt af dette finder vi det væsentligt, at Erhvervsstyrelsen går i dialog med operatører samt eventuelle repræsentanter for målgrupperne og drøfter behov såvel som muligheder, og på den baggrund etablerer et evaluerings- og monitoreringssetup, der har større forudsætning for ejerskab hos operatørerne.

Derudover peger hovedparten af operatørerne på, at indsatsernes effekter ofte afhænger af forløbets længde samt omfanget af problemet, der skal løses. Hertil er programmet præget af en divers målgruppe inden for såvel virksomheder, ansatte og borgere. Hovedparten af operatørerne efterspørger derfor længere og mere helhedsorienterede forløb. Eksempelvis efterspørger flere (indsatsområde 1a og 1c, og prioritet 4) at der arbejdes mere målrettet, ved eksempelvis at udvælge kritiske brancher og områder, som vurderes vil kunne få mest effekt af erhvervsfremmemidlerne. Dette for at erhvervsfremmemidlerne kommer ud og virke, hvor behovet er størst.

7.2 Pejlemærke 1: Virksomhedernes behov

Ift. om indsatserne under prioriteterne leverer relevante og kompetente tilbud, der tager afsæt i virksomhedernes behov, bemærker vi, at flere af de interviewede operatører efterspørger mere målrettede indsatser, som også pointeret ovenfor. Blandt flere af operatørerne er der enighed om, at de brede og generelle indsatser ofte er svære at rekruttere til, da virksomhedernes behov og udviklingshastighed er forskellige inden for de respektive brancher. Hertil har flere operatører gjort opmærksom på, at behovet hos virksomhederne, særligt i den sidste del af programperioden, har været påvirket af Covid-19 og den efterfølgende højkonjunktur,

da deres fokus har været målrettet drift frem for udvikling. Højkonjunktur har således gjort det svært at rekruttere deltagere i nogle perioder, og har i flere tilfælde også ændret hvilken type deltager der har indgået i indsatserne (gælder særligt 1c, 3a, 3b og 4b)³³. Hvad angår indsatsernes fokus og virke er det imidlertid nødvendigt at have for øje, at indsatserne sjældent løser virksomhedernes problemer her og nu, men potentielt gør det på sigt, hvilket stiller krav til såvel operatørerne som deltagernes visioner og tålmodighed.

Herudover oplever flere operatører, at de små og umodne virksomheder ofte ikke er bekendte med deres behov, hvorfor flere indsatser har haft fokus på modning af den enkelte virksomhed, i forbindelse med selve rekrutteringen. Dette ses særligt inden for indsatsområde 1c og 4b.

Flere operatører fremhæver slutteligt, at individuelle forløb og en tæt sparringspartner i flere tilfælde har været afgørende, og særligt inden for prioriteterne 1c, 3a og 3b.

7.3 Pejlemærke 2: Forenkling

Hvad angår ambitionen om et mere enkelt og overskueligt erhvervsfremmesystem, med færre og stærkere aktører, er det generelt vores observation, at flere operatører oplever, at de nye rammer der blev indført med reformen, er gode, og har bidraget til et mere overskueligt og simpelt aktørlandskab, som de vurderer, har højnet gennemsigtigheden for virksomhederne. Operatører oplever, at reformen har været en medvirkende faktor til, at aktørerne nu arbejder mere naturligt sammen, og at arbejdsdelingen, aktørerne imellem, langt hen ad vejen er blevet mere tydelig og samtidig også mere kosteffektiv. Den mulige forenkling får vi potentielt først at se nu, i den nye programperiode

Hvad angår indsatserne omkring inklusion, uddannelse og opkvalificering, hvor operatørerne ofte ikke er blandt de mest gængse inden for erhvervsfremmesystemet, ser vi imidlertid, at der mangler kobling og samarbejde til de øvrige og mere gængse erhvervsfremmeaktører og -systemer. I flere tilfælde ser vi operatører (uddannelsesinstitutioner) inden for disse områder, der har etableret et parallelt system, hvor de opsøger virksomhedernes og forhører sig omkring deres behov og udfordringer, og dermed ikke er i kontakt med centrale erhvervsfremmeaktører i form af erhvervshuse eller klynger. Inden for disse indsatsområder synes ambitionen om et enkelt og overskueligt erhvervsfremmesystem således ikke at være indfriet.

7.4 Pejlemærke 3: Partnerskab og samarbejde

Hvad angår partnerskabet og samarbejdet omkring indsatserne, og hvorvidt de mest relevante aktører involveres, ift. at skabe de bedste muligheder for virksomhederne, de ansatte og borgerne, til at udvikle sig i, påpeger de interviewede operatører, at de mindre partnerskaber klarer sig bedst, dog med få undtagelser (eks. Iværksætter Danmark). Blandt de evaluerede uddannelses- og opkvalificeringsprojekter har vi

³³ For 3a har det bl.a. betydet en tungere/mere udfordret målgruppe.

imidlertid set flere eksempler på, hvor det ikke er lykkedes at skabe funktionelle partnerskaber. Derudover oplever de interviewede operatører en vis stiafhængighed i konstellationen af partnerskaber og samarbejder, som også identificeret under Regionalfonden, hvilket derfor gør, at Socialfonden – på godt og ondt – ifølge operatørerne, har været med til at forme erhvervsfremmeaktørerne samt aktørlandskabet, og dermed hvilke samarbejder der forventes under de enkelte prioritetsakser. På baggrund af de gennemførte evalueringer kan vi imidlertid konstatere, at mange operatører også har været præget af tunnelsyn, hvilket har påvirket kreativiteten ift. indgåelsen af partnerskaber.

Socialfondens rolle og betydning for aktørerne

Ser vi nærmere på, hvilken rolle midlerne fra Socialfonden spiller for aktørerne inden for fondens prioritetsakser, kan vi konstatere, at operatørerne vurderer, at midlerne har stor betydning. Først og fremmest giver midlerne dem mulighed for at køre projekter, hvor det er muligt at række ud til virksomheder og borgere, der ikke tidligere har deltaget i erhvervsfremmeindsatser. Dernæst fremhæver flere, at fonden opleves at give større bevillinger, end øvrige puljer i erhvervsfremmesystemet, hvilket gør det muligt at køre større og mere omfangsrige projekter, til gavn for flere inden for de respektive målgrupper. Midlernes rolle og betydning vurderer de imidlertid ikke har ændret sig med reformen.

7.5 Pejlemærke 4: Lokal og regional forankring

I forhold til den lokale og regionale forankring af indsatserne i programperioden, er der på tværs af flere af de interviewede operatører enighed om, at forankring generelt er en udfordring, bl.a. på grund af projekternes naturlige udløb. Gode erfaringer og læring tages med i nye projekter, så vidt muligt, men når projektmidlerne i det enkelte projekter løber ud, stopper aktiviteterne, da operatørerne ofte ikke har midler til at finansiere andet end drift. I de gennemførte evalueringer ser vi, at der inden for nogle af prioriteterne er et begrænset fokus på forankring (særligt observeret under prioritet 3 og 4), sammenlignet med nogle af de andre prioriteter og indsatsområder. Der ligger derfor et potentiale i, at der fra programmets side af kan forsøges at øge projekternes fokus på forankring, i projektperioden, som en forudsætning for at modtage penge.

Hvad angår det geografiske aspekt, som pejlemærket indeholder³⁴, henvises til analysen "Erhvervsfremme i Region Sjælland"³⁵ for nærmere indblik i den del.

³⁴ Beskrivelse af pejlemærke 4: Lokale og regionale udfordringer, muligheder, vilkår og erhvervsstyrker er grundlaget for den decentrale erhvervsfremme, der skal række ud til alle typer af virksomheder

³⁵ Udarbejdet af COWI i foråret 2023.

8 Bilag A: Oversigt over centrale undersøgelsesspørgsmål

Evaluerings-kriterier	Undersøgelsesspørgsmål	Pejlemærke
Effektivitet	I hvilket omfang kan der påvises effekter (kvantitative eller kvalitative) inden for prioriteten?	
	På hvilken måde og i hvilket omfang har projekterne bidraget til programmernes specifikke målsætninger?	
	Er der overlappende indsatser	Forenkling
	Hvorfor er visse målsætninger vanskeligt at nå?	
	I hvor høj grad blev centrale målsætninger for programperioden opnået?	
	Hvad er de primære barrierer for projekternes resultatskabelse?	
	Hvilke forudsætninger skaber projekterne for vedvarende effekter i målgruppen?	
	Hvilke typer af indsatser har vanskeligt/lettest at implementere?	
	Hvilke mål/indikatorer har fungeret/ikke fungeret?	
Efficiens	Hvilke kvantitative sammenhænge er der mellem udgifterne til indsatserne og deres målopnåelse ('omkostningseffektivitet')?	
	Hvilke kvantitative sammenhænge er der mellem udgifterne til indsatserne og deres målopnåelse ('omkostningseffektivitet')?	
	Kan det observeres, om nogle projekttypen er hurtigere til at udmønte og implementere end andre? Fx Voucher-projekter?	
	Hvilke erfaringer er der fra projekter, som bygger videre på eksisterende indsatser?	
	Hvilke faktorer har betydning for projekternes omkostningseffektivitet?	
	Kan der identificeres projekter med økonomisk fordelagtig sammenhæng mellem måltal for aktiviteter, output og resultater.	Virksomhedernes behov
	Minimering af administrationsudgifter mv., så flest muligt tilskudsmidler går direkte til de deltagende virksomheder.	Virksomhedernes behov
	Er der systematiske forskelle mellem projekttypen (udviklingsprojekter, forprojekter vs. velafprøvede koncepter for projekter mv), -aktører eller lignende?	
	Har eventuel medfinansiering haft betydning for opnåelsen af udbytte?	
	Er der nogle typer af projekter, man fx. bør følge tættere? Have andre mål for? Holde sig helt fra?	
Relevans	I hvilket omfang adresserer indsatserne under pågældende prioritetsakse fortsat de centrale problemstillinger inden for emnet?	
	Er der aktiviteter, som kan anvendes i højere/mindre grad for at styrke effektskabelsen af indsatserne?	
	I hvilket omfang tager projekterne afsæt i deltagernes behov for tilførsel af viden, kompetencer m.v.?	Virksomhedernes behov
	I hvilket omfang etableres projekter med relevante projektpartnere (fx corporates el. videninstitutioner)?	Virksomhedernes behov
	Involveres de mest relevante aktører på tværs af landet?	Partnerskab og samarbejde

Har projektpartnerskaberne sektorspecifik viden om potentialer og barrierer for målgruppen af deltagere?	Partnerskab og samarbejde
Involveres private aktører med dokumenterede erfaringer i udbredt omfang, hvor muligt?	Partnerskab og samarbejde
Hvilke roller spiller forskellige aktørtyper (f.eks. erhvervshuse, klyngeorganisationer, lokale erhvervsråd, destinationer, private) typisk i projekterne, og har det udviklet sig med reformen?	Partnerskab og samarbejde
Hvilken rolle spiller strukturfondene for forskellige aktørtyper (f.eks. erhvervshuse, klyngeorganisationer, lokale erhvervsråd, destinationer, private), og har det udviklet sig med reformen?	Partnerskab og samarbejde
Dynamikken i udmøntningen af hele strukturfondsindsatsen: (videreførte projekter (tillægstilsagn), projekter, der bygger ovenpå?, 'Pilotprojekter')	
Før og efter reformen – er der mønstre?	
Sammenhæng til strategier?	Forenkling
Koordinering mellem projekter – fx samme operatør?	Forenkling
Lokal/regional forankring?	Lokal og regional forankring
I hvilket omfang lykkes fyrtårsindsatserne som en mere partnerskabsbaseret og 'katalytisk' tilgang (frem for ansøgningsdrevet) med at sikre lokal og regional forankring?	Lokal og regional forankring
Hvordan har projekternes regionale og lokale udbredelse udviklet sig?	Lokal og regional forankring
Hvor lang tid tager det i praksis at ændre et system med så mange/lange bindinger?	
Hvor god er sammenhængen mellem indsatserne internt under prioriteten?	Forenkling
Er der synergier med andre indsatser?	Forenkling
Hvad er tendenserne for de forskellige projektyper, fx videreførte projekter?	
Hvor godt hænger indsatserne sammen med øvrige lokale, regionale og nationale indsatser?	Forenkling
Er der mønstre ift. virksomhedernes deltagelse i projekter indenfor samme prioritet og mellem prioriteter?	
Er der behov for i højere grad at tænke sekventielt ift. parallelt, fx betingede tilsagn i stedet for en stor annoncering? Fx som i Virksomhedsprogrammet	
Er der behov for at fokusere på en bestemt projektype? Fx huller på bestemte projektniveauer (fx pilot eller implementering?), hvor andet måske er dækket af et decideret marked?	

9 Bilag B: Kvantitative data

Anvendt data

Den kvantitative data i rapporten er baseret på de oplysninger, Erhvervsstyrelsen har indsamlet om projekterne under prioritetsakserne i Socialfonden. Data omfatter dels en opgørelse af de enkelte projekters måltal, start- og slutdato samt løbende afrapporteringer på de opstillede indikatorer for outputmål. Dels et datasæt med overblik over projekternes finansieringskilder, herunder støttebeløb fra Socialfonden og det samlede budget. Støttebeløbet fra Socialfonden er blevet anvendt til beregning af efficiens af projekterne under prioritetsakserne.

Den kvantitative analyse er baseret på senest tilgængelige data på evalueringstidspunktet. For åbne projekter tages der udgangspunkt i støttebeløbet pr. 17. april 2023, mens der for lukkede sager tages udgangspunkt i støttebeløbet, som er slutbehandlet af Erhvervsstyrelsen. For 51 ud af 161 projekter gælder det, at de har indsendt indikatorskema i forbindelse med slutregnskabet, men mangler sagsbehandlers godkendelse af fremdriften på evalueringstidspunktet. Derfor vil der for de 51 åbne projekter være usikkerhed om projekternes faktiske effektskabelse, da resultaterne ikke er blevet valideret og godkendt af Erhvervsstyrelsens sagsbehandlere. Derudover er der fire projekter, som mangler at indsende deres slutregnskab, hvorfor effekterne for projekternes sidste periode ikke indgår i det anvendte datasæt.

Usikkerhederne forbundet med de åbne projekters faktiske effektskabelse medfører risiko for over- eller underestimering af projekternes effektskabelse og omkostningseffektivitet. For de 55 projekter med åbne sager gælder det også, at de kan ende med at bruge flere eller færre midler end budgetteret, dog kan de ikke modtage højere tilskud end budgettet. Erhvervsstyrelsen forventer, at flere af projekterne ender med at have et underforbrug, når de indsender slutregnskabet, hvilket betyder, at nogle af projekternes støttebeløb reduceres. Dette kan resultere i, at efficiensberegningerne for nogle projekter fremstår en smule mere negative end de reelt burde. Erhvervsstyrelsen estimerer, at den tilsendte og anvendte økonomidata over projekternes støttebeløb for de åbne projekter sandsynligvis vil afvige med 0-5 % fra projekternes endelige reelle støttebeløb.

Et andet opmærksomhedspunkt er, at tallene i datasættet kan afvige fra det af projekterne oplyste i indikatorskemaerne, hvilket skyldes at store dele af data er opgjort på baggrund af projekternes indrapporterede start- og slutskemaer. Yderligere skal det bemærkes at der kan forekomme mindre afvigelser i tallene, fra de tal der årligt bliver afrapporteret til Europa-Kommissionen, dette skyldes at det i forbindelse med den årlige afrapportering til Europa-Kommissionen er muligt at sende dataet til kontrol hos Danmarks Statistisk, som frasorterer invalide CPR-nr. Denne kontrol har ikke været mulig at lave i forbindelse med slutevalueringen, og tallene i evalueringen kan derfor være en smule højere, da invalide CPR-nr. ikke er frasorteret.

Et andet opmærksomhedspunkt vedrørende de anvendte data er, at indikator 1C.1. (Antal mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder (herunder andelsvirksomheder og socialøkonomiske virksomheder) som modtager støtte) er baseret på projekternes registrerede statsstøttemodtagere i Erhvervsstyrelsens PRV-

system og ikke projekternes indikatorskemaer. Som følge heraf er det kun de registrerede statsstøttemodtagere, der betragtes som deltagervirksomheder, og derfor er de eneste deltagervirksomheder, der er inkluderet i datasættet.

Ud over ovenstående data har vi også anvendt Erhvervsstyrelsens oplysninger om deltagervirksomheder (statsstøttemodtagere) i Socialfondsindsatsen kombineret med Erhvervsstatistik til at gennemføre to analyser. For det første har vi kortlagt erhvervsdemografiske karakteristika (branche og antal ansatte) blandt deltagervirksomhederne i de enkelte prioritetsakser og den generelle erhvervsstatistik. Kortlægningen af branche og antal ansatte i deltagervirksomhederne er beregnet ud fra data fra fjerde kvartal 2022. Virksomhedsstørrelser er opdelt som følger: Selvstændige uden ansatte er virksomheder med 0 ansatte, mikrovirksomheder har mellem 1-9 ansatte, små virksomheder har mellem 10-49 ansatte, mellemstore virksomheder har mellem 50-249 ansatte, og store virksomheder har 250+ ansatte. Opgørelserne af deltagervirksomhedernes brancher er baseret på Dansk Branchekode med standardgruppering i 36 grupper³⁶. Data om den generelle erhvervsstruktur med hensyn til branche og virksomhedsstørrelse er fra 2021 og er hentet fra Statistikbanken.

Videre har vi gennemført en analyse af, hvor mange gange de enkelte CVR-numre har deltaget i strukturfondsfinansierede projekter, og hvordan de har bevæget sig mellem prioritetsakserne. Analysen er alene baseret på data fra strukturfondsfinansierede projekter i perioden 2014-2020. Virksomheder kan have deltaget i strukturfondsfinansierede projekter før denne periode eller i andre programmer i innovations- og erhvervsfremmesystemet. En førstegangsdeltagelse henviser altså til første gang CVR-nummeret har deltaget i et strukturfondsfinansieret projekt i perioden 2014-2020. Desuden er det vigtigt at være opmærksom på, at vi ikke har data på virksomhedernes eksakte start- og slutdato i de enkelte projekter. Derfor anvendes projektets start- og slutdato som proxy. Da flere projektperioder overlapper giver det en usikkerhed ift. rækkefølgen af virksomhedernes deltagelser i strukturfondsfinansierede projekter. I de tilfælde, hvor virksomhederne har deltaget i flere projekter med samme startdato, er det tilfældigt hvilken deltagelse vi betragter som den første.

Tabeller og figurer

Vi har til effektivitetsafsnittet for hvert indsatsområde udarbejdet to figurer, som giver overblik over de overordnet fastsatte måltal for indikatorerne og hvor meget, der er realiseret heraf samt projekternes aggregerede måltal ('projektmål') og den realiserede andel af disse. Figurerne afspejler således niveauet af målopnåelse både i forhold til prioritetersnes programfastsatte mål og aggregerede projektmålsætninger. Herudover indeholder afsnittet om 'efficiens' en tabel, hvor vi har kombineret de to datasæt med henholdsvis projektstatus og finansieringskilder med henblik på at beregne, hvilke omkostninger der har været forbundet med indsatsernes målopnåelse. For projekterne har vi opgjort omkostningseffektiviteten som støttekrone fra Socialfonden per realiseret indikatorenhed (f.eks. 'Antal deltagere'). Det er muligt at udregne omkostningseffektiviteten for projekterne med udgangspunkt i medfinansiering fra Socialfonden eller den samlede finansiering, som projekterne har.

³⁶ <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=16252&sid=21dbs>

Erhvervsstyrelsen ønsker, at der i efficiensberegningerne tages udgangspunkt i medfinansieringen fra Socialfonden og ikke projekternes samlede budget. For de fleste projekter udgør medfinansieringen fra Socialfonden omkring 50 procent, mens den for andre projekter kan udgøre f.eks. 23, 35 og 60 procent af deres samlede budget. Dermed vil projekter, som har en medfinansieringsprocent under eller over 50 procent, fremstå henholdsvis mere eller mindre omkostningseffektive end de reelt er. For projekter med en relativt lav medfinansieringsprocent kommer den eksterne finansiering hovedsageligt gennem privat deltagerfinansiering, kontante regionale tilskud og kommunal deltagerfinansiering. I tabellerne har vi opgjort omkostningseffektiviteten for projekterne ved at vise median- og gennemsnitsomkostningerne. Dermed giver tabellen et overblik over omkostninger for målopnåelse samt en indikation af variationen mellem omkostninger i projekterne.

Antallet af projekter, der indgår i efficiensberegningerne for indikatorerne i et indsatsområde, kan dernæst variere af flere årsager. For det første skal et projekt i princippet blot som minimum have en af indikatorerne, hvorfor der kan være forskel på antallet af indikatorer mellem forskellige projekter under samme indsatsområde. Derudover har Erhvervsstyrelsen oplevet flere tilfælde, hvor et projekt ved opstart har forventet at bidrage til alle indikatorer inden for et indsatsområde. Dog kan det undervejs i projektet have vist sig, at det ikke var muligt, og derfor har projekterne med accept fra Erhvervsstyrelsen fået ændret deres måltal for nogle indikatorer til 0. Dette betyder, at de hverken har måltal eller resultater for sådanne indikatorer i det tilsendte data til brug i denne analyse, hvilket kan være en af årsagerne til, at antallet af projekter (N) for indikatorerne i et indsatsområde kan svinge. Desuden er der nogle projekter, som ikke har leveret nogen resultater, men stadig har måltal for indikatorer. Tilgangen til håndteringen af disse har været ingen resultater, ingen effektivitet. Projekter uden leverede resultater skal dermed ikke have en effektivitetsværdi, da der ikke er noget at måle effektiviteten af. En anden tilgang, der kunne have været benyttet til at inkludere projekter uden resultater, kunne have været at tildele dem en minimal effektivitetsværdi. Dette ville indikere, at projekterne havde opnået en minimal grad af effektivitet, selvom de ikke har leveret nogen målbare resultater. Denne tilgang er dog blevet fravalgt, da den ville have fordrejet efficiensberegningerne.

Til relevansafsnittet for hver prioritetsakse har vi desuden udarbejdet to figurer, som giver overblik over andelen af virksomheder, der har deltaget i erhvervsfremmeindsatser i programperioden. Figurerne er fordelt på de mest fremtrædende brancher og efter virksomhedsstørrelse og sammenholdes med den generelle erhvervsstruktur. Dermed giver figurerne et overblik over, hvilke typer af virksomheder der især har fundet det relevant at deltage i indsatserne under de forskellige prioritetsakser og hvordan dette ser ud sammenholdt med den generelle erhvervsstruktur.

Endelig indeholder afsnittet om kohærens under hver prioritetsakse tre figurer. Den første figur viser andelen af virksomheder under f.eks. Iværksætteri, som henholdsvis før og efter deres første deltagelse har deltaget i andre prioritetsakser. Den anden figur er et flowdiagram, der viser hvad virksomhederne har deltaget i umiddelbart før

og efter deres første deltagelse i et projekt inden for den relevante prioritetsakse. F.eks. viser flowdiagrammet for iværksætteri, hvor stor en andel af virksomhederne som umiddelbart før deres første deltagelse i iværksætteri har deltaget i projekter inden for andre prioritetsakser, og hvor stor en andel af virksomhederne, som umiddelbart efter deres første deltagelse i iværksætteri har deltaget i yderligere projekter inden for prioritetsakserne. Den tredje figur er en oversigt over, hvornår projekter under en prioritetsakse er igangsat og afsluttet. Figurerne giver dermed et overblik over, hvor godt indsatserne hænger sammen internt under hver prioritetsakse, og hvor godt de harmonerer med øvrige lokale, regionale og nationale indsats, der gennemføres i regi af Socialfonden.

10 Bilag C: Metodisk tilgang til machine-søgning

Den metodiske tilgang til machine-søgning har haft til formål at udtrække kvantitative indsigter fra en ellers ustruktureret datakilde, som fri-tekst er, hvilket de enkelte projekters statusrapporter har været og er betinget af.

For at kunne analysere teksten har det først og fremmest været nødvendigt at udtrække tekst fra dokumenterne (statusrapporterne) til et mere struktureret format, da projekternes slutafrapporteringer findes i varierende formater (både i forskellige skabeloner men også filer, såsom Word, PDF-format eller et indscannet billede).

- 1) For slutrapporterne i Word-format er der blevet anvendt en Python-pakke, der kan udtrække tekst fra Word-filer.
- 2) For slutrapporterne i PDF er der anvendt en Optical Character Recognition (OCR) teknik. Mere præcist er der blevet anvendt en Python-implementation af Google Tesseract model³⁷, der er en machine learning model, som er trænet specifikt til formålet med at estimere tekst fra billeder. Selvom OCR-teknikken generelt virker godt, så virker den bedst til engelsk sprog. I afrapporteringerne kan vi se, at den særligt har problemer med ØÆÅ og andre danske kendetegn.

Efter teksten er blevet trukket ud af filerne, er teksten efterfølgende blevet rensed og opdelt i slutafrapporteringernes forskellige segmenter. Udover teksten, som projektoperatørerne har skrevet, så indeholder filerne også hjælpe-tekst for hvert enkelt segment, der bl.a. forklarer hvad afrapporteringen skal omhandle. Vha. regular expression (regex) er disse hjælpe-tekster forsøgt rensed væk fra selve afrapporteringerne. Dette har dog været svært - både på grund af skiftende formuleringer i hjælpe-teksterne samt sproglige fejl fra OCR-udtrækningen af teksten fra pdf-filerne.

I processen er der blevet efterprøvet forskellige teknikker til at udtrække indsigter fra de rensede tekster fra afrapporteringerne, da der er mange forskellige tilgange til at kvantificere tekst, der rangerer fra mere simple matching-metoder med søgeord til meget komplekse AI / machine learning modeller. På baggrund af teksten fra slutafrapporteringerne har vi efterprøvet forskellige af disse metoder. Dog betyder det relativt lille antal af slutafrapporteringerne, samt udfordringerne med fejl og støj i teksterne, at de mere komplekse metoder har svært ved at blive appliceret her. Vi har derfor vurderet, at den mere simple tilgang med at matche og optælle forskellige søgeord har været den mest givende tilgang her.

³⁷ <https://github.com/tesseract-ocr/tesseract>

11 Bilag D: Oversigt over søgeord til tekstanalyse af slutrapporter

Del, som matches i	Analytisk tema	Søgeord
Hele teksten	Covid-19	covid, corona, forsamlingsforbud, lockdown
Projektets fremdrift	Forsinkelse	Efterslæb, forsinke, udsætte, "i stå", tilbagestående, nedjuster, "ikke nå", "når ikke"
Projektets fremdrift	Forlængelse	Forlænge
Projektets organisering	Ny projektleder/partner	Projektleder/partner+ (ny, tiltræde, tiltrådt, udvide, indtrådt, indtræde)
Projektets organisering	Udtrådt projektleder/partner	Projektleder + (udtrådt, udtræde, stop, reducere, reduktion)
Projektets økonomi	Overskridelse af budget	Overforbrug, merforbrug, overskridelse, oversteg, overstige